

AKT OSKARŻENIA przeciwko:

1) Wojciechowi Jaruzelskiemu

oskarżonemu o przestępstwa z art. 258 § 3 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016) i art. 18 § 2 kk w zw. art. 231 § 1 kk przy zast. art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016);

2) Tadeuszowi Tuczapskiemu

oskarżonemu o przestępstwa z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016) i art. 18 § 2 kk w zw. art. 231 § 1 kk przy zast. art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016);

3) Stanisławowi Kani

4) Florianowi Siwickiemu

5) Czesławowi Kiszczakowi

oskarżonym o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

6) Emilowi Kołodziejowi

7) Krystynie Marszałek – Młyńczyk

8) Eugenii Kemparze (Kempara)

oskarżonym o przestępstwo z art. 231§1 kk w zw. z art. 2 ust 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016);

9) Tadeuszowi Skórze

oskarżonemu o przestępstwo z art. 18 § 2 kk w zw. art. 231 § 1 kk przy zast. art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016);

oskarżam:

1) Wojciecha Jaruzelskiego syna Władysława i Wandy z domu Zaremba, urodzonego w dniu 6 lipca 1923 r. w Kurowie, zamieszkałego Warszawa ul. Ikara 5, obywatela polskiego, o wykształceniu wyższym, żonatego, ojca dorosłej córki, nie mającego nikogo na utrzymaniu, z zawodu wojskowego, emeryta, pobierającego emeryturę w wysokości około 7 tysięcy złotych netto miesięcznie

- nie karanego /k.12456/

- przebywającego na wolności

- środka zapobiegawczego nie stosowano,

o to, że:

I w okresie od 27 marca 1981 roku do 12 grudnia 1981 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Prezes Rady Ministrów, Minister Obrony Narodowej oraz I Sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej dopuścił się zbrodni komunistycznej polegającej na kierowaniu zorganizowanym związkiem przestępczym o charakterze zbrojnym, w skład którego wchodził Stanisław Kania, Florian Siwicki, Tadeusz Tuczapski, Czesław Kiszczak i inni, mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw

pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, poprzez nadzorowanie opracowywania projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy, administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 3 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

II w dniu 12 grudnia 1981 r. w Warszawie będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, iż jako Prezes Rady Ministrów, Minister Obrony Narodowej oraz I Sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej chcąc aby Członkowie Rady Państwa podjęli działania na szkodę interesu publicznego i prywatnego nakłaniał ich do przekroczenia przysługujących im uprawnień poprzez uchwalenie w czasie trwania sesji Sejmu PRL, wbrew treści art. 31 ust. 1 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z dnia 21 lipca 1976 r.) dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”,

tj. o przestępstwo z art. 18 § 2 kk w zw. art. 231 § 1 kk przy zast. art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, nr 155, poz. 1016);

III w okresie od 13 grudnia 1981 roku do 31 grudnia 1982 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Prezes Rady Ministrów, Minister Obrony Narodowej oraz I Sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej dopuścił się zbrodni komunistycznej polegającej na kierowaniu związkiem przestępczym o charakterze zbrojnym w skład którego wchodził Florian Siwicki, Czesław Kiszczyk, Tadeusz Tuczapski i inni, mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, poprzez egzekwowanie wykonywania nielegalnie wydanych dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”

tj. o przestępstwo z art. 258 § 3 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

2) Tadeusza Tuczapskiego syna Leona i Katarzyny z domu Marszałek, urodzonego w dniu 23 września 1922 r. we Lwowie, zamieszkałego Warszawa ul. Kręta 3/15, obywatela polskiego, o wykształceniu wyższym, żonatego, ojca dorosłej córki, mającego na utrzymaniu żonę, z zawodu wojskowego, emeryta, pobierającego emeryturę w wysokości 5500 złotych netto miesięcznie,

- nie karanego /k.12464 /
- przebywającego na wolności
- środka zapobiegawczego nie stosowano,

o to, że:

I w okresie od 27 marca 1981 roku do 12 grudnia 1981 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Sekretarz Komitetu Obrony Kraju, Główny Inspektor Obrony Terytorialnej, Wiceminister Obrony Narodowej wspólnie z Wojciechem Jaruzelskim, Stanisławem Kanią, Florianem Siwickim, Czesławem Kiszczakiem i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działając w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, uczestniczył w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

II w dniu 13 grudnia 1981 r. w Warszawie będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, iż jako Sekretarz Komitetu Obrony Kraju, Główny Inspektor Obrony Terytorialnej i Wiceminister Obrony Narodowej chcąc aby Członkowie Rady Państwa podjęli działania na szkodę interesu publicznego i prywatnego nakłaniał ich do przekroczenia przysługujących im uprawnień poprzez uchwalenie w czasie trwania sesji Sejmu PRL, wbrew treści art. 31 ust. 1 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z dnia 21 lipca 1976 r.) dekrétów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie

obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”,

tj. o przestępstwo z art. 18 § 2 kk w zw. art. 231 § 1 kk przy zast. art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016);

III w okresie od 13 grudnia 1981 roku do 31 grudnia 1982 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Sekretarz Komitetu Obrony Kraju, Główny Inspektor Obrony Terytorialnej i Wiceminister Obrony Narodowej wspólnie z Wojciechem Jaruzelskim, Czesławem Kiszczakiem, Florianem Siwickim i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działał w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, przez wykonywanie nielegalnie wydanych dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

3) Stanisława Kanię syna Józefa i Katarzyny z domu Kania, urodzonego w dniu 8 marca 1927 r. we Wrocance (Wrocanka), zamieszkałego Warszawa ul. Łądowa 1/3 m 11, obywatela polskiego, o wykształceniu wyższym – niepełnym ekonomicznym, żonatego, ojca dwóch dorosłych synów, mającego na utrzymaniu żonę, z zawodu ekonomistę, emeryta, pobierającego emeryturę w wysokości około 2 tysięcy złotych netto miesięcznie,

- nie karanego /k.12463/
- przebywającego na wolności
- środka zapobiegawczego nie stosowano,

o to, że:

w okresie od 27 marca 1981 roku do 18 października 1981 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako I Sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej wspólnie z Wojciechem Jaruzelskim, Florianem Siwickim, Tadeuszem Tuczapskim, Czesławem Kiszczakiem i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działając w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, uczestniczył w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

4) Floriana Siwickiego syna Eugeniusza i Elżbiety z domu Byczkowskiej, urodzonego w dniu 10 stycznia 1925 r. w Łucku, zamieszkałego Warszawa ul. Nowoursynowska 175/4, obywatela polskiego, o wykształceniu wyższym, żonatego, ojca dwóch dorosłych synów, mającego na utrzymaniu żonę, z zawodu wojskowego, emeryta, pobierającego emeryturę w wysokości około 7 tysięcy złotych netto miesięcznie,

- nie karanego /k.12465/

- przebywającego na wolności

- środka zapobiegawczego nie stosowano,

o to, że:

I w okresie od 27 marca 1981 roku do 12 grudnia 1981 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Wiceminister Obrony Narodowej i członek Komitetu Obrony Kraju wspólnie z Wojciechem Jaruzelskim, Stanisławem Kanią, Tadeuszem Tuczapskim, Czesławem Kiszczakiem i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działając w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, uczestniczył w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

II w okresie od 13 grudnia 1981 roku do 31 grudnia 1982 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Wiceminister Obrony Narodowej i członek Komitetu Obrony Kraju wspólnie z Wojciechem Jaruzelskim, Czesławem Kiszczakiem i Tadeuszem Tuczapskim dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działał w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, przez wykonywanie nielegalnie wydanych dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

5) Czesława Kiszczaka syna Jana i Rozalii z domu Orkisz, urodzonego w dniu 19 października 1925 r w Roczynach, zamieszkałego Warszawa ul. Oszczepników 3, obywatela polskiego, o wykształceniu wyższym, żonatego, ojca dwojga dorosłych dzieci, nie mającego nikogo na utrzymaniu, z zawodu wojskowego, rencistę, pobierającego rentę w wysokości około 5000 złotych netto miesięcznie,

- nie karanego /k.12458/

- przebywającego na wolności

- środka zapobiegawczego nie stosowano,

o to, że:

I w okresie od 27 marca 1981 roku do 12 grudnia 1981 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Szef Wojskowych Służb Wewnętrznych oraz Minister Spraw Wewnętrznych wspólnie z Wojciechem Jaruzelskim, Stanisławem Kanią, Florianem Siwickim, Tadeuszem Tuczapskim i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działając w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, uczestniczył w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

II w okresie od 13 grudnia 1981 roku do 31 grudnia 1982 roku w Warszawie i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Minister Spraw Wewnętrznych wspólnie z Wojciechem Jaruzelskim, Florianem Siwickim, Tadeuszem Tuczapskim i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działając w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, przez

wykonywanie nielegalnie wydanych dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

6) Emila Kołodzieja syna Józefa i Zofii z domu Krygowskiej, urodzonego w dniu 2 stycznia 1917 r. w Futonii (Futoma), zamieszkałego Warszawa ul. Sulkiewicza 7/4, obywatela polskiego, o wykształceniu wyższym - prawniczym, żonatego, ojca dwóch dorosłych córek, nie mającego nikogo na utrzymaniu, z zawodu prawnika i ekonomistę, emeryta, pobierającego emeryturę w wysokości około 2300 złotych netto miesięcznie,

- nie karanego /k. 12457/
- przebywającego na wolności
- środka zapobiegawczego nie stosowano,

7) Krystynę Marszałek – Młyńczyk córkę Józefa i Anny z domu Zdunko, urodzoną w dniu 9 kwietnia 1930 r. w Białymstoku, zamieszkałą Warszawa ul. Mokotowska 3/10, obywatelkę polską, o wykształceniu wyższym, wdowę, matkę jednego dorosłego dziecka, nie mającą nikogo na utrzymaniu, z zawodu filologa, będącą na emeryturze, pobierająca emeryturę w wysokości około 1600 złotych netto miesięcznie,

- nie karaną /k.12461/
- przebywającą na wolności

- środka zapobiegawczego nie stosowano,

8) Eugenię Kemparę (Kempara) córkę Bernarda i Marianny z domu Zajkowską, urodzoną w dniu 29 września 1928 r. w Księżynie, zamieszkałą Dobiegniew Stare Osieczno 5a, obywatelkę polską, o wykształceniu wyższym – prawniczym, wdowę, matkę dorosłego syna, mającą na utrzymaniu syna i wnuka, z zawodu prawnika, emerytkę, pobierająca emeryturę w wysokości około 4000 złotych netto miesięcznie,

- nie karana /k.12459/

- przebywającą na wolności

- środka zapobiegawczego nie stosowano,

o to, że:

w dniu 13 grudnia 1981 roku w Warszawie, będąc funkcjonariuszami państwa komunistycznego – Członkami Rady Państwa, przekroczyli przysługujące im uprawnienia w ten sposób, że wspólnie z pozostałymi Członkami Rady Państwa uchwalili wbrew treści art. 31 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z dnia 21 lipca 1976 r.) dekrety z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego” „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęli uchwałę z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, czym działali na szkodę interesu publicznego i prywatnego poprzez ograniczenie praw konstytucyjnych, a w szczególności ustanowienie podstaw do pozbawiania lub ograniczania wolności obywateli polskich

tj. o przestępstwo z art. 231§1 kk w zw. z art. 2 ust 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, nr 155, poz. 1016)

9) Tadeusza Skórę syna Jana i Stanisławy z domu Jakubiec, urodzonego w dniu 14 czerwca 1928 r. w Strupinie Dużym, zamieszkałego Warszawa ul. Stępińska 49a/6, obywatela polskiego, o wykształceniu wyższym, żonatego, ojca dwojga dorosłych dzieci, mającego na utrzymaniu żonę, z zawodu prawnika, sędziego w stanie spoczynku, pobierającego wynagrodzenie w wysokości około 4500 złotych netto miesięcznie,

- nie karanego /k.12462/

- przebywającego na wolności

- środka zapobiegawczego nie stosowano,

o to, że:

w dniu 13 grudnia 1981 r. w Warszawie będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, iż jako Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości chcąc aby Członkowie Rady Państwa podjęli działanie na szkodę interesu publicznego i prywatnego nakłaniał ich do przekroczenia przysługujących im uprawnień poprzez uchwalenie w czasie trwania sesji Sejmu PRL, wbrew treści art. 31 ust. 1 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z dnia 21 lipca 1976 r.) dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”,

tj. o przestępstwo z art. 18 § 2 kk w zw. art. 231 § 1 kk przy zast. art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016);

Na zasadzie art. 24 § 1 kpk i 31 § 1 kpk sprawa podlega rozpoznaniu przez Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia Wydział II Karny w trybie zwyczajnym.

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 28 września 2004 r. sygn. Sn 45/01/Zk/Wa Dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu przekazał do Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach materiały postępowania sprawdzającego w sprawie naruszenia przez Członków Rady Państwa prawa w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego. /k.465/

Przekazane postępowanie sprawdzające prowadzone dotychczas w Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie zainicjowane zostało złożeniem zawiadomień o popełnieniu przestępstwa przez: Porozumienie Organizacji Kombatanckich i Niepodległościowych w Krakowie, Związek Wolnej Polski w Warszawie, Zbigniewa Szultza i Romana Jarmuszkiewicza.

Zawartość akt tego postępowania stanowiły głównie materiały z Archiwum Sejmu RP – w szczególności wytworzone w trakcie prac Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej Sejmu I i II Kadencji badającej wstępny wniosek o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej i karnej osób odpowiedzialnych za wprowadzenie i realizację stanu wojennego. Było to głównie osiemnaście ekspertyz sporządzonych dla w/w Komisji lub wykorzystanych w toku jej prac, a nadto materiały prasowe przekazane na jej potrzeby.

Postanowieniem z dnia 18 października 2004 r. wszczęto śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznej popełnionej przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego – Członków Rady Państwa w dniu 13 grudnia 1981 roku w Warszawie polegającej na przekroczeniu przysługujących im uprawnień i uchwaleniu wbrew treści art. 31 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z dnia 21 lipca 1976 r.) dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku „o stanie wojennym”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przekazaniu do właściwości sądów

wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” co stanowiło represję wobec przeciwników politycznych w postaci ograniczenia praw konstytucyjnych m. in. pozbawienia lub ograniczenia wolności.

Podstawą do wydania w/w postanowienia było ustalenie, że w dniu 13 grudnia 1981 roku około godziny 1.00 odbyło się w Warszawie w Belwederze nadzwyczajne posiedzenie Rady Państwa, w trakcie którego jej Członkowie uchwalili cztery wymienione dekrety. Obowiązująca wówczas Konstytucja z dn. 22 lipca 1952 roku w art. 31 ust 1 przewidywała możliwość uchwalania przez Radę Państwa dekretów z mocą ustawy jedynie w okresach pomiędzy sesjami Sejmu. Tymczasem w dniu 13 grudnia 1981 r. trwała III sesja Sejmu PRL VIII kadencji, tak więc działanie Członków Rady Państwa stanowiło przekroczenie przysługujących im uprawnień. Uchwalenie przedmiotowych dekretów stanowiło represję wobec przeciwników politycznych ówczesnych władz komunistycznych polegającą m. in. na ograniczeniu przysługujących im praw, a w szczególności prawa do wolności w szerokim ujęciu.

Ustalenia te pozwoliły na przyjęcie, że w okresie poprzedzającym dzień 13 grudnia 1981 r. w strukturach ówczesnych władz Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej wyodrębniła się grupa osób, na której czele stał gen. Wojciech Jaruzelski. W skład tej grupy wchodził wysocy funkcjonariusze państwa komunistycznego – głównie wojskowi, a jej celem była likwidacja pokojowego ruchu społecznego związanego głównie z NSZZ „Solidarność”.

W toku śledztwa o zebrano materiał dowodowy w postaci:

- 1) protokołów przesłuchania w charakterze świadków w szczególności: byłego Członka Rady Państwa Ryszarda Reiffa, byłych pracowników Wydziałów Prawnych Urzędu Rady Ministrów i Rady Państwa, byłych pracowników Wojska Polskiego biorących udział w pracach na planami i harmonogramami stanu wojennego,
- 2) dokumentacji wytworzonej w trakcie działania Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej Sejmu RP I i II kadencji badającej wstępny wniosek o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej i karnej osób odpowiedzialnych za wprowadzenie i realizację stanu wojennego,

- 3) dokumentacji wytworzonej w związku z działalnością Komisji Nadzwyczajnej Sejmu I kadencji do zbadania skutków stanu wojennego w Polsce,
  - 4) dokumentów archiwalnych, a w szczególności dokumentacji wytworzonej w latach 1980-1983 w: Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju, Sztabie Generalnym Wojska Polskiego, Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, Urzędzie Rady Ministrów, Ministerstwie Sprawiedliwości, Radzie Państwa, Ministerstwie Obrony Narodowej, Biurze Politycznym i Sekretariacie Biura Politycznego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej,
  - 5) dokumentacji wytworzonej w związku z sytuacją w PRL w okresie 1980-1982 w byłych państwach tzw. bloku wschodniego,
  - 6) protokołów przesłuchania podejrzanych
- w oparciu, o który ustalono następujący stan faktyczny.

Latem w 1980 roku w PRL doszło do fali strajków robotniczych, które swoim zasięgiem objęły głównie tereny południowo – wschodnie kraju. Bezpośrednią przyczyną tych protestów było wprowadzenie z dniem 1 lipca 1980 roku cen komercyjnych na niektóre gatunki mięsa w stołówkach i bufetach zakładowych. Początkowo strajki miały miejsce w Lublinie, Sanoku, Tarnowie, Tarnobrzegu, ale także w Warszawie, Ursusie i Poznaniu. W drugiej połowie lipca strajkowały już niemal wszystkie zakłady Lubelszczyzny. W drodze negocjacji prowadzonych przez delegację partyjno – rządową, z Mieczysławem Jagielskim na czele, z przedstawicielami poszczególnych zakładów doszło do ustępstw ze strony strajkujących. Było to spowodowane ustępstwami strony rządowej, która gasiła strajki podwyżkami wynagrodzeń. W wyniku tego strajki zakończono do 19 lipca t.r. w Lublinie, a następnie do 23 lipca w Stalowej Woli.

Dnia 14 sierpnia 1980 r. rozpoczął się strajk w Stoczni im. Lenina w Gdańsku, który następnie objął kolejne zakłady na Wybrzeżu. Przyczyną wybuchu protestu było zwolnienie z pracy w stoczni suwnicowej Anny Walentynowicz - działaczki nieuznawanych przez władze PRL Wolnych Związków Zawodowych. Na czele strajku stanął Lech Wałęsa. Komitet strajkowy wysunął szereg żądań w tym m.in. przywrócenie do pracy zwolnionej Anny Walentynowicz, zgodę na budowę pomnika ofiar Grudnia' 70, podwyżkę płac i podniesienie zasiłków rodzinnych. Fala strajków opanowała następnie kolejne zakłady stoczniowe Wybrzeża i zakład komunikacji miejskiej w Trójmieście. Pomimo tego, że w dniu 16 sierpnia 1980 r. Dyrekcja Stoczni

uznała częściowo żądania strajkujących, pod wpływem pozostałych strajkujących zakładów Wybrzeża akcję strajkową kontynuowano.

W nocy z 16/17 sierpnia 1980 r. w Gdańsku doszło do zawiązania Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego – skupiającego 156 zakładów pracy. Na czele MKS stanął Lech Wałęsa – jako Przewodniczący jego Prezydium, w skład którego m. in. weszli: Joanna Gwiazda, Andrzej Gwiazda oraz Bogdan Lis. W dniu 21 sierpnia 1980 r. MKS ogłosił dwadzieścia jeden postulatów w tym najważniejszy jakim było utworzenie niezależnych wolnych związków zawodowych. MKS-y powstały także w innych strajkujących Zakładach Wybrzeża w tym m.in. w Szczecinie.

W związku z zaistniałą sytuacją do kraju z urlopu wrócił ówczesny I Sekretarz KC PZPR Edward Gierek, a do Trójmiasta skierowano komisję rządową pod przewodnictwem Wicepremiera Tadeusza Pyki. Komisja ta nie uzyskała zaplanowanego efektu jakim było porozumienie ze strajkującymi, stąd w dniu 21 sierpnia 1980 r. skierowano tam kolejną komisję, której przewodził Mieczysław Jagielski. Od 23 sierpnia 1980 r. podjęto rozmowy z gdańskim MKS, a w tym czasie druga komisja rządowa pod przewodnictwem Kazimierza Barcikowskiego negocjowała z MKS w Szczecinie. Tymczasem akcja strajkowa objęła cały kraj. W dniu 29 sierpnia t.r. w ramach solidarności z Wybrzeżem rozpoczęła się akcja strajkowa w KWK „Manifest Lipcowy” w Jastrzębiu. W wyniku prowadzonych negocjacji pomiędzy stroną rządową PRL, a komitetami strajkowymi, pod wpływem stale rosnącego poparcia dla MKS-ów w kraju podpisano tzw. porozumienia sierpniowe, w dniu 30 sierpnia 1980 r. w Szczecinie, w dniu 31 sierpnia 1980 r. w Gdańsku, w dniu 3 września 1980 r. w Jastrzębiu – Zdroju.

W dniu 6 września 1980 r. na posiedzeniu VI Plenum KC PZPR pod pozorem nagłej choroby Edwarda Gierka usunięto go z funkcji I Sekretarza KC PZPR. Jego następcą został Stanisław Kania. W tym samym dniu na posiedzeniu do Biura Politycznego KC PZPR dokooptowano jako nowych członków: Kazimierza Barcikowskiego i Andrzeja Żabińskiego.

W wyniku akcji strajkowych jakie miały miejsce m.in. na terenie Warszawy, Łodzi, Lublina i Poznania na początku września 1980 r. doszło do przekształcenia MKS-ów w Międzyzakładowe Komitety Założycielskie. W wyniku strajku w Hucie Katowice strona rządowa, w trakcie negocjacji ze strajkującymi uznała, że treść porozumień sierpniowych stanowi podstawę do tworzenia wolnych związków zawodowych na terenie całego kraju. Oznaczało to, wyłom w tworzeniu związków

zawodowych jako organizacji pozostających pod pełną kontrolą PZPR i jej koalicjantów.

W dniu 17 września t.r. na ogólnopolskim spotkaniu przedstawicieli MKZ, Międzyzakładowych Komitetów Robotniczych i Międzyzakładowych Komisji Robotniczych w Gdańsku zapadła decyzja o utworzeniu nowego ogólnopolskiego związku zawodowego. Związek ten na wniosek Karola Modzelewskiego przyjął nazwę Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Kilka dni potem przyjęty został statut Związku, a w dniu 24 września 1980 r. w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie złożono wniosek o jego rejestrację.

Dnia 21 września t.r. podczas warszawskiego spotkania założycielskiego powołano NSZZ „Solidarność Wiejska”, a dzień później przedstawiciele sześciu ośrodków akademickich opracowali statut powołanego w dniu 22 września t.r. Niezależnego Zrzeszenia Studentów.

Pomimo tego, że PZPR formalnie zaakceptowała sytuację związaną z powstaniem niezależnych związków zawodowych to tak naprawdę nigdy nie zaakceptowała ich istnienia. Stąd też stale wywoływano kolejne konflikty mające na celu zdezwuowanie lub ograniczenie uzyskanych praw pracowników będących członkami NSZZ „Solidarność”.

Działania podejmowane przez władze państwowe mające na celu uniemożliwienie zarejestrowania nowych niezależnych związków spowodowały, że w dniu 27 września 1980 r. Krajowa Komisja Porozumiewawcza podjęła decyzję o przeprowadzeniu w dniu 3 października jednogodzinnego strajku generalnego – jako protestu przeciwko opieszałości we wprowadzaniu w życie porozumień sierpniowych. W wyniku postępowania przed Sądem Wojewódzkim w Warszawie w dniu 24 października t.r. doszło do rejestracji NSZZ „Solidarność” z tym, że sędzia Zdzisław Kościelniak wprowadził poprawki do statutu o uznaniu przez Związek „przewodniej roli” PZPR i międzynarodowych sojuszy, których NSZZ „Solidarność” nie przyjęła. KKP zarządziła na dzień 12 listopada t.r. stan gotowości strajkowej. Taka zdecydowana postawa Związku doprowadziła do ustępstw, a w dniu 10 listopada t.r. Sąd Najwyższy rozpoznał odwołanie Związku, uchylając zaskarżone zmiany w statucie i dokonał rejestracji statutu NSZZ „Solidarność” w wersji zawartej we wniosku wraz załącznikami.

Pod koniec listopada 1980 r. doszło do nowego konfliktu władz państwowych z NSZZ „Solidarność”. Przyczyną tego było ujawnienie dokumentu Prokuratora

Generalnego Lucjana Czubińskiego przesłanego do Prokuratorów Wojewódzkich. Pismo nazwane „Uwagami o dotychczasowych zasadach ścigania uczestników nielegalnej działalności antysocjalistycznej” nakazywało sprawniejsze zbieranie dowodów przestępstw jakie mieli rzekomo popełniać w/w działacze. Celem takiego działania miało być oskarżanie tych osób o działalność antypaństwową. Dokument ten został w połowie listopada wyniesiony przez pracownika powielarni Prokuratury Generalnej Piotra Sapełło i przekazany działaczowi NSZZ „Solidarności” Janowi Narożniakowi. W dniu 20 listopada t.r. dokonano przeszukania siedziby Regionu Mazowsze, a następnego dnia aresztowano w/w osoby. W związku z powyższą akcją kierownictwo mazowieckiej „Solidarności” w dniu 24 listopada t.r. zażądało zwolnienia zatrzymanych pod groźbą strajku. Po trzech dniach władze zwolniły aresztowanych, toteż akcję strajkową wstrzymano.

Na początku 1981 r. rozgorzał konflikt o wolne soboty. Zgodnie z treścią porozumień jastrzębskich od dnia 1 stycznia 1981 r. wszystkie soboty miały być wolne od pracy. Początkowa zgoda Rady Ministrów na takie rozwiązanie uległa zmianie, a w końcu ograniczono liczbę wolnych sobót jedynie do dwudziestu pięciu w skali roku. W związku z tym w dniu 28 stycznia 1981 r. kierownictwo NSZZ „Solidarność” podjęło decyzję o przeprowadzeniu w dniu 3 lutego t.r. ogólnopolskiego strajku ostrzegawczego. W wyniku tak zdecydowanej postawy Związku w trakcie negocjacji pomiędzy KKP a delegacją rządową w dniu 30 stycznia 1981 r. w Rzeszowie uzgodniono, że w 1981 r.: co czwarta sobota będzie pracująca, a sporne soboty z 10 i 24 stycznia t.r. będą dniem wolnym od pracy, pod warunkiem odpracowania ich w lutym. Kompromis ten spowodował odwołanie zaplanowanego strajku ostrzegawczego.

W marcu 1981 r. na tle odmowy rejestracji NSZZ „Solidarności Wiejskiej” doszło do kolejnego kryzysu. W dniu 5 marca t.r. działacze „Solidarności Wiejskiej” uzyskali obietnicę przedstawienia swoich postulatów na następnej sesji Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. Pomimo tego w dniu 8 marca t.r. rolnikom z tego Związku odmówiono prawa do udziału w Wojewódzkim Zjeździe Delegatów Wojewódzkich Związków Kółek i Organizacji Rolniczych. W związku z powyższym oraz kolejną odmową uznania „Solidarności Wiejskiej” przez Komitet Wojewódzki ZSL Związek ten ogłosił na dzień 16 marca t.r. strajk okupacyjny w gmachu KW ZSL w Bydgoszczy. Nadto powołano Ogólnopolski Komitet Strajkowy NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”, który domagał się legalizacji Związku.

Strajk NSZZ RI „Solidarność” poparł MKZ NSZZ „Solidarność” z Bydgoszczy. W czasie tego strajku zwołana została oczekiwana od lutego t.r. sesja Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. W dniu 19 marca 1981 r. na sesję przybyli Jan Rulewski przewodniczący bydgoskiego MKZ-u i Michał Bartoszcze delegat OKS NSZZ RI „Solidarność”. Osoby te miały przedstawić przyczyny strajku w KW ZSL w Bydgoszczy oraz problemów rolnictwa indywidualnego. Wbrew obietnicom radni przegłosowali wniosek o przeniesienie tych wystąpień na kolejną sesję WRN. Oszukani w ten sposób członkowie „Solidarności” zagrozili okupacją budynku Urzędu Wojewódzkiego. Reakcją na to była decyzja o blokadzie przez Milicję budynku WRN. Obecnych na sali związkowców wezwano do jej opuszczenia, a z pomieszczenia gdzie znajdowała się delegacja „Solidarności” wyprowadzono większość radnych. Następnie do sali wkroczyli funkcjonariusze MO i ZOMO i przy użyciu siły wyprowadzili pozostałe osoby z budynku. W trakcie interwencji dotkliwie pobito Jana Rulewskiego, Michała Bartoszcze i Mariusza Łabentowicza (członka prezydium MKZ). W odpowiedzi na te wydarzenia KKP w dniu 24 marca 1981 r. ogłosiła decyzję o strajku powszechnym.

W dniu 27 marca 1981 r. odbył się czterogodzinny powszechny strajk ostrzegawczy, jeden z największych w historii polskiego ruchu robotniczego.

Dnia 1 kwietnia 1981 r. KKP odwołała strajk generalny po uprzednim uzyskaniu ze strony rządowej „wyrazów ubolewania” z powodu wydarzeń bydgoskich. Premier gen. Wojciech Jaruzelski spotkał się Prymasem Stefanem Wyszyńskim, który przedstawił stanowcze poparcie Kościoła dla działań NSZZ „Solidarność”. Dwa dni potem gen. Wojciech Jaruzelski i Stanisław Kania odbyli w Brześciu tajne spotkanie z przedstawicielami BP KC KPZR Jurijem Andropowem i Dmitrijem Ustinowem, na którym uzyskali pełne poparcie dla działań podejmowanych wobec NSZZ „Solidarność”.

Po odbytym spotkaniu w Brześciu - w dniu 7 kwietnia 1981 r. - zakończono trwające od 16 marca t.r. ćwiczenia wojsk Układu Warszawskiego „Sojuz 81”. Ćwiczenia te, które faktycznie miały charakter wyłącznie sztabowy, stanowiły wyraz poparcia dla PZPR i rządu PRL, a jednocześnie były manifestacją siły wobec działań NSZZ „Solidarności”.

Dnia 28 maja 1981 r. zmarł Prymas Stefan Wyszyński. Jego następcą został abp Józef Glemp.

W dniu 3 sierpnia 1981 r. doszło do kolejnego konfliktu NSZZ „Solidarność” z władzami państwowymi. W centrum stolicy, w proteście przeciwko stale pogarszającej się sytuacji w zaopatrzeniu, Region Mazowsze NSZZ „Solidarność” zorganizował przejazd autobusów i ciężarówek. Mimo braku wcześniejszych zastrzeżeń do tej formy akcji protestacyjnej Milicja zablokowała przejazd kolumny celem uniemożliwienia jej dojazdu do siedziby KC PZPR. Spowodowało to blokadę ulic miasta na okres dwóch dni.

W dniach 5 -10 września oraz od 26 września do 7 października 1981 r. odbył się w Gdańsku I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”. W uchwalonym na nim programie stwierdzono, że Związek jest organizacją wielopoglądową, reprezentującą pracowników i broniącą ich interesów. Domagano się powszechnego prawa do pracy, jasnego podziału kompetencji organów państwa, demokratyzacji życia publicznego i doboru kadr kierowniczych według rzeczywistych kwalifikacji. Przedstawiono postulat rozwiązywania wszelkich spraw spornych na drodze dialogu. Zjazd uchwalił także „Posłanie do ludzi pracy Europy Wschodniej”. W dokumencie tym zawarto poparcie dla działaczy z państw bloku wschodniego dążących do stworzenia niezależnych związków zawodowych.

Tymczasem w dniach 4-12 września 1981 r. odbyły się manewry wojsk Układu Warszawskiego pod kryptonimem „Zapad 81”. Ćwiczenia te pod przewodnictwem Ministra Obrony ZSRR miały miejsce na terenie ówczesnych Republiki Ukrainy, Litwy, Łotwy oraz na Bałtyku. Fakt przeprowadzenia takich ćwiczeń na taką skalę oraz w terminie i niedalekiej odległości I Krajowego Zjazdu NSZZ „Solidarność” w hali „Oliwi” nie był przypadkowy.

W dniu 4 listopada 1981 r. doszło do spotkania trójki: prymas Józef Glemp, Lech Wałęsa i gen. Wojciech Jaruzelski. Władze państwowe podjęły próbę przekonania NSZZ „Solidarność” do udziału w projekcie Frontu Porozumienia Narodowego. Lech Wałęsa odrzucił tą propozycję jako oczywistą próbę zrzucenia odpowiedzialności za sytuację kraju na takie Porozumienie.

Próba generalną skuteczności działań podejmowanych przez resort spraw wewnętrznych była pacyfikacja strajku w Wyższej Szkole Pożarnictwa w Warszawie. W dniu 2 grudnia 1981 r. oddziały ZOMO wspierane desantem powietrznym spacyfikowały trwający od 25 listopada t.r. strajk. W tym dniu ogłoszono we wszystkich jednostkach MSW stan podwyższonej gotowości.

W dniach 3-4 grudnia 1981 r. w Radomiu obradowała Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” w rozszerzonym składzie. W trakcie obrad nastąpiła radykalizacja postaw, pojawiły się głosy domagające się wotum nieufności dla rządu, wezwania do podjęcia konfrontacji, ogłoszenia dwudziestoczęterogodzinnego strajku w wypadku udzielenie rządowi przez Sejm PRL nadzwyczajnych uprawnień, a strajku powszechnego w wypadku zastosowania przez rząd tych środków. Dwa dni potem Region Mazowsze wezwał do przeprowadzenia w dniu 17 grudnia t.r. w Warszawie marszu skierowanego przeciwko polityce ekipy gen. W. Jaruzelskiego.

W dniach 11-12 grudnia 1981 r. odbyło się ostatnie przed stanem wojennym posiedzenie Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”.

Przedstawione wyżej działania PZPR stanowiły wyłącznie zewnętrzny przejaw jej działalności w związku z powstaniem niezależnych związków zawodowych, a w szczególności NSZZ „Solidarność”. Zachowanie polegające na wyrażeniu zgody na kompromis z opozycją, było w rzeczywistości pozorem spowodowanym brakiem realnych możliwości jak i planów natychmiastowej reakcji. Tylko na zewnątrz, do wiadomości powszechnej PZPR i władze komunistyczne wykazywał szacunek dla partnera politycznego.

Tymczasem już od samego początku wydarzeń sierpnia 1980 r. w sposób tajny przygotowywano plany i harmonogramy działań, których celem była likwidacja przeciwnika skupionego głównie wokół NSZZ „Solidarność”.

W dniu 16 sierpnia 1980 r. ówczesny Minister Spraw Wewnętrznych gen. Stanisław Kowalczyk wydał „Dyrektywę dotyczącą działalności jednostek resortu spraw wewnętrznych na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego prowokacyjną działalnością grup antysocjalistycznych i żywiłowych wystąpień”. W dokumencie tym uznano wprost, że wystąpienia robotnicze m.in. na Wybrzeżu mają charakter antysocjalistyczny, a więc skierowany przeciwko ustrojowi PRL. Wobec powyższego określone zostały szczegółowe zadania resortu mające doprowadzić do przeciwdziałania prognozowanym zagrożeniom dla bezpieczeństwa wewnętrznego PRL. /tom 47 k.9352-9361/

Tego samego dnia Zarządzeniem Nr 031/80 Ministra Spraw Wewnętrznych powołany został Sztab MSW do kierowania operacją „Lato 80”. Jako przyczynę powołania tego organu wskazano narastające napięcia społeczne wyrażające się okresowymi przerwami w pracy wielu zakładów produkcyjnych i przedsiębiorstw komunalnych. Tak więc, pokojowe strajki robotnicze uznano jako groźne dla bytu

państwa komunistycznego. W związku z tym centrala MSW oraz Komendy Wojewódzkie MO miały zintensyfikować działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa ładu i porządku publicznego. Kierownikiem Sztabu mianowano Podsekretarza Stanu w MSW gen. Bogusława Stachurę. Głównym zadaniem Sztabu miało być koordynowanie działań w ramach akcji „Lato 80”. Na poziomie województw właściwi Komendanci MO, po uzgodnieniu z Kierownikiem Sztabu, mieli powołać Sztaby KWMO. /tom 47 k. 9362-9364/

Pierwszą decyzją nowo powołanego Kierownika Sztabu (Decyzja Nr 1/80 z dnia 16 sierpnia 1980 r.) wprowadzono z dniem 17 sierpnia 1980 r. stan wzmożonej czujności w jednostkach resortu oraz powołano trzy zespoły:

- Zespół Rozpoznania i Działań Operacyjno – Politycznych,
- Zespół Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego,
- Zespół Zabezpieczenia Technicznego i Materiałowego. /tom 47 k. 9375-9378/

Decyzją Nr 2/80 z dnia 21 sierpnia 1980 r. Kierownik Sztabu gen. Bogusław Stachura polecił wprowadzić gotowość do rozwinięcia baz biwakowych zdolnych do przyjęcia pięciuset funkcjonariuszy resortu w następujących jednostkach: Pomorskiej Brygadzie Wojsk Ochrony Pogranicza, Sudeckiej Brygadzie WOP, Karpackiej Brygadzie WOP oraz Warszawskiej i Śląskiej Brygadzie Zmotoryzowanej Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW. /tom 47 k. 9385/

Pięć dni później, w czasie gdy doszło do wznowienia rozmów strony rządowej z MKS-em w Gdańsku, wprowadzono stan pełnej gotowości do działań sił resortu spraw wewnętrznych co przejawiało się m.in. odwołaniem wszystkich funkcjonariuszy i pracowników MSW z urlopów, wstrzymaniem do odwołania takich urlopów, skoszarowaniem Zmotoryzowanych Oddziałów Milicji Obywatelskiej i słuchaczy wszystkich szkół resortu oraz skoszarowaniem – według uznania Komendantów Wojewódzkich MO - podstawowych sił jednostek Komend Wojewódzkich. (Decyzja Nr 3/80 Kierownika Sztabu MSW). /tom 47 k. 9386-9387/

Stan pełnej gotowości odwołano dopiero po podpisaniu w dniu 31 sierpnia 1980 r. porozumień gdańskich (Decyzja Nr 4/80 Kierownika Sztabu MSW z dnia 1 września 1980 r.). /tom 47 k.9388/

Wydarzenia sierpniowe spowodowały także podjęcie prac nad dokumentacją dotyczącą stanu wojennego w Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju.

Komitet Obrony Kraju powołany został ustawą z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej* (Dz. U. Nr 44,

poz. 220 z późn. zm.). Na podstawie art. 5 cytowanej ustawy utworzono Komitet Obrony Kraju jako Komitet Rady Ministrów do spraw obronności. Do zakresu jego działania należały w szczególności:

- 1) ustalanie generalnych założeń obrony Państwa oraz kierowanie całokształtem spraw dotyczących obronności kraju,
- 2) rozpatrywanie zagadnień dotyczących obronności kraju i wytyczanie kierunków działania w tej dziedzinie,
- 3) ustalanie założeń organizacyjnych Sił Zbrojnych oraz obrony cywilnej,
- 4) koordynowanie działalności naczelnych i terenowych organów administracji państwowej w zakresie obronności kraju.

W skład Komitetu Obrony Kraju wchodził: Przewodniczący, Zastępca Przewodniczącego, Członkowie i Sekretarz. Przewodniczącym Komitetu Obrony Kraju był Prezes Rady Ministrów, a Zastępcą Przewodniczącego do spraw Sił Zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego - Minister Obrony Narodowej. Pozostałych Zastępców Przewodniczącego, Członków i Sekretarza Komitetu Obrony Kraju powoływała Rada Ministrów (art. 6 cyt. ustawy).

W 1980 r. prace KOK bezpośrednio nadzorował jako Sekretarz gen. Tadeusz Tuczapski i podległy mu Szef Sekretariatu KOK gen. Mieczysław Dębicki. Gen. Wojciech Jaruzelski pełnił w w/w organie funkcję Zastępcy Przewodniczącego KOK ds. Sił Zbrojnych i Planowania Strategiczno – Obronnego. Tak więc, organ ten w swym składzie miał głównie przedstawicieli Sił Zbrojnych PRL.

W toku prowadzonych prac nad projektami dokumentów dotyczących stanu wojennego w Komitecie Obrony Kraju przygotowano do kwietnia 1980 r.: projekt dekretu o ochronie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego; projekt dekretu o amnestii, projekt dekretu o zmianie na czas stanu wojennego i stanu wojny przepisów w zakresie wymiaru sprawiedliwości, projekt uchwały KOK w sprawie zapewnienia warunków ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego podczas podwyższania gotowości obronnej państwa i w czasie obowiązywania stanu wojennego oraz projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad i trybu internowania osób zagrażających bezpieczeństwu państwa lub porządkowi publicznemu w czasie obowiązywania stanu wojennego. /tom 32 k.6332-6347, 6387-6419, tom 33 k.6426-6432/

Charakterystyczne dla tych projektów było to, że w swej treści odzwierciedlały one pojęcie stanu wojennego w takim rozumieniu, jak ukształtowała go obowiązująca Konstytucja PRL. Przykładowo w art. 1 ust 2 projektu dekretu o ochronie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego wskazano następujące kategorie osób podlegających internowaniu:

- obywatele państw nieprzyjacielskich,
- obywatele innych państw i bezpaństwowcy,
- obywatele polscy.

Tak więc, stan wojenny, jako stan pośredni pomiędzy stanem pokoju a stanem wojny oraz rygory związane z jego wprowadzeniem kierowane byłyby głównie przeciwko osobom innym niż obywatele polscy i obywatele państw bloku wschodniego. Istotnym elementem tak rozumianego internowania było to, że decyzje o jego stosowaniu podejmowałby wojewodowie lub prezydenci miast stopnia wojewódzkiego, a więc organy o charakterze cywilnym.

Obowiązujący w 1980 r. harmonogram działalności KOK przewidywał, że prace związane z opracowaniem i wydaniem przepisów wykonawczych do w/w projektów zakończone miały być do 31 grudnia 1982 r. /tom 32 k.6348-6350, 6376-6382/

W wyniku podjętych w Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju prac nad dokumentacją stanu wojennego, w dniu 7 października 1980 r. Zastępca Szefa Sekretariatu KOK płk Tadeusz Malicki sporządził notatkę urzędową zawierającą analizę przepisów prawnych obowiązujących w kontekście możliwości wprowadzenia stanu wojennego oraz koniecznych kroków legislacyjnych pozwalających na wprowadzenie tego stanu w zgodzie z obowiązującą Konstytucją PRL. Treść tego dokumentu (tom. 32 k.6260-6263) jak i kolejnej notatki z dnia 16 października t.r. (tom 32 k.6264-6268) zawierała następujące spostrzeżenia i propozycje:

Jedynie dwa przepisy w obowiązującym wówczas prawie regulowały stan wojenny

- art. 33 ust 2 Konstytucji PRL regulujący uprawnienie Rady Państwa do wprowadzenia stanu wojennego na części lub na całym terytorium PRL ze względu na obronność lub bezpieczeństwo państwa,
- art. 237 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o *powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej* (Dz. U. Nr 44, poz. 220 z późn. zm.) ustalający zakres stosowania tej przepisów w czasie stanu wojennego. Cytowane przepisy określały wyłącznie skutki wprowadzenia stanu wojennego w sferze powszechnego

obowiązku obrony PRL, brak było natomiast uregulowań prawnych odnoszących się do funkcjonowania państwa w czasie obowiązywania stanu wojennego, w szczególności określających zasady wprowadzenia tego stanu. Tak więc, wprowadzenie stanu wojennego nastąpiłoby w drodze wydania przez Radę Państwa uchwały. Natomiast inne jego skutki, niż te wynikające z art. 237 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, wymagałyby uregulowania przepisami ustawowymi – bądź przez Sejm PRL w drodze ustawy, bądź przez Radę Państwa w drodze dekretów. Akty prawne uchwalone w zakresie uregulowania skutków wprowadzenia stanu wojennego, w szczególności w części dotyczącej zawieszenia lub ograniczenia konstytucyjnych praw i swobód obywatelskich, musiałyby być zgodne z Konstytucją PRL. W związku z tym, proponowane regulacje prawne nie mogłyby w szczególności naruszać wymienionych w Rozdziale 8 Konstytucji PRL podstawowych praw i obowiązków obywateli takich jak: wolność słowa i zgromadzeń, prawa zrzeszania się, nietykalności osobistej, tajemnicy korespondencji. Ustanowienie wyjątków od tych praw mogłoby nastąpić wyłącznie w drodze uchwalenia aktu prawnego rangi ustawy konstytucyjnej. Dlatego też należało albo rozszerzyć uprawnienia Rady Państwa w zakresie wprowadzenia stanu wojennego wynikające z art. 33 Konstytucji PRL, albo wydać odpowiednią ustawę konstytucją zmieniającą przepisy dotyczące podstawowych praw i obowiązków obywateli PRL. Brak takiego rozwiązania spowodowałby, że wprowadzenie stanu wojennego jak i jego skutki naruszałoby obowiązując prawo. Sposobem na uniknięcie nielegalności wprowadzenia stanu wojennego byłaby nowelizacja obowiązującej Konstytucji PRL, w szczególności poprzez rozszerzenie kompetencji Rady Państwa o: uprawnienie do określenia w czasie stanu wojennego w drodze dekretów poszczególnych nakazów i zakazów naruszających postanowienia w/w aktu prawnego. Zmiany w proponowanym zakresie nastąpić powinny zgodnie z treścią art. 108 Konstytucji PRL, a więc w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów, większością co najmniej dwóch trzecich głosów. Przygotowanie odpowiednich projektów aktów prawnych powinno się odbyć w oparciu o wcześniejsze projekty dokumentów związanych z wprowadzeniem stanu wojennego ze względu na szeroko rozumianą obronność kraju w rozumieniu stanu zagrożenie zewnętrznego.

Tak więc, płk Tadeusz Malicki wprost wskazał jakie akty prawne – zarówno o charakterze konstytucyjnym jak i dekretów z mocą ustawy - należało podjąć

i wydać dla zachowania zgodności z prawem działań związanych z wprowadzeniem tego stanu.

Druga z cytowanych notatek, po konsultacji w dniu 18 października 1980 r. z Szefem Sekretariatu KOK gen. Mieczysławem Dębickim, została przedstawiona w trzy dni później na spotkaniu w Sztabie Generalnym Wojska Polskiego. W spotkaniu tym wzięli udział: Szef Sztabu Generalnego gen. Florian Siwicki, Sekretarz KOK gen. Tadeusz Tuczapski oraz Szef Sekretariatu KOK gen. Mieczysław Dębicki. Ten ostatni polecił płk Tadeuszowi Malickiemu opracowanie propozycji trybu wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa oraz określenia skutków tego stanu. Projekt taki miał być przedstawiony na najbliższym posiedzeniu KOK. /tom 32 k. 6268 verte, 6275 verte/

W wyniku realizacji tego polecenia płk Tadeusz Malicki sporządził projekt dokumentu: „Propozycje w przedmiocie trybu wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa oraz określenia skutków tego stanu”. Jego treść bezpośrednio nawiązała do treści notatek z dnia 7 i 16 października 1980 r. , a w szczególności do zawartych w nich konkluzji dotyczących zakresu niezbędnych zmian ustawowych. /tom 32 k. 6269-6274/

Dokument ten nie uzyskał akceptacji Szefa Sekretariatu KOK gen. Mieczysława Dębickiego. Zgodnie z poleceniem przełożonego płk Tadeusz Malicki w dniu 23 października 1980 r. zmienił treść tego dokumentu. Wyeliminował on zapisy podnoszące związek z przepisami konstytucyjnymi projektów aktów prawnych zastępując ten fragment adnotacją o takim związku.

Przygotowana w oparciu o te wytyczne nowa wersja „Propozycji” w dniu 6 listopada 1980 r. /tom 32 k. 6275-6279/ została przedstawiona Sekretarzowi KOK gen. Tadeuszowi Tuczapskiemu, który podjął decyzję, że dokument ten wraz z załącznikami będzie stanowił podstawę dalszych prac nad przygotowaniem stanu wojennego. /tom 32 k. 6274 verte/

Od tego momentu w pracach nad stanem wojennym prowadzonych w Sekretariacie KOK z założenia świadomie przyjmowano, że przygotowywane projekty aktów prawnych będą zawierały przepisy niezgodne z obowiązującym prawem, a w szczególności z Konstytucją PRL. Przygotowywanie planów i harmonogramów stanu wojennego z takim założeniem oznaczało uznanie, że tylko jego wprowadzenie z zaskoczenia przy użyciu nielegalnych działań Rady Państwa i wydawanych przez nią dekretów z mocą ustawy, może przynieść zamierzony

skutek jakim było spacyfikowanie NSZZ „Solidarność”. Wiedzę w tym zakresie miały następujące osoby: Szef Sztabu Generalnego gen. Florian Siwicki, Sekretarz KOK gen. Tadeusz Tuczapski oraz Szef Sekretariatu KOK gen. Mieczysław Dębicki. Jednocześnie zauważyć należy, że decyzje o kierunku prac nad stanem wojennym musiały być konsultowane z gen. Wojciechem Jaruzelskim jako Ministrem Obrony Narodowej przez jego bezpośredniego podwładnego Szefa Sztabu WP gen. Floriana Siwickiego.

Tymczasem w październiku 1980 r. w Sztabie MSW do kierowania akcją o kryptonimie „Lato 80” zapadła decyzja przygotowywania akcji o kryptonimie „Wrzos” (internowania) i „Malwa” (blokada komunikacji i telekomunikacji).

W dniu 12 listopada 1980 r. - a więc dwa dni po zarejestrowaniu NSZZ „Solidarność” odbyło się posiedzenie Komitetu Obrony Kraju, któremu przewodniczył Premier Józef Pińkowski. W trakcie posiedzenia gen. Wojciech Jaruzelski poinformował zebranych o przygotowaniu zestawu projektów dokumentów prawnych dotyczących stanu wojennego, które po ich uszczegółowieniu stanowiłyby podstawę działań związanych z jego wprowadzeniem. Jednocześnie Minister Obrony Narodowej postulował dopracowanie ostatecznych rozwiązań normatywnych dotyczących skutków wprowadzenia stanu wojennego, w zakresie ograniczenia konstytucyjnych praw obywateli oraz nałożenia na nich dodatkowych obowiązków. Zadanie to należało do kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych – gen. Mirosława Milewskiego, Szefa Sztabu Generalnego – gen. Floriana Siwickiego oraz Sekretarza Komitetu Obrony Kraju - gen. Tadeusza Tuczapskiego. Gen. Wojciech Jaruzelski zaproponował także powołanie Rady Obrony PRL na okres zagrożenia bezpieczeństwa państwa i na czas wojny. Organ ten miał także działać stosownie do potrzeb w czasie pokoju przy zachowaniu dotychczasowej działalności KOK-u.

Przebieg dyskusji do jakiej doszło w przedmiocie stanu wojennego stanowił odzwierciedlenie rozbieżności wśród członków KOK dotyczących stanu przygotowań jak i samego momentu jego wprowadzenia.

I tak obecny na posiedzeniu Członek KOK Stefan Olszowski podniósł, aby wprowadzanie stanu wojennego nastąpiło w bardziej sprzyjających warunkach społecznych. Natomiast Mieczysław Jagielski uznał, że problematyka stanu wojennego wymaga sprecyzowania i ustaleń, w szczególności w aspekcie bezpieczeństwa wewnętrznego kraju. Rozstrzygnięcia jego zdaniem wymagał także zakaz strajków w dziedzinach życia gospodarczego związanych ściśle z obronnością

kraju. Na posiedzeniu tym nadto zaaprobowano wniosek gen. Wojciecha Jaruzelskiego o podniesieniu nakładów finansowych na rozwój Sił Zbrojnych PRL w kolejnym pięcioleciu. /tom 31 k. 6196-6204/

W/w posiedzenie spowodowało kolejne przyspieszenie prac w Sekretariacie KOK nad dokumentacją stanu wojennego.

Zgodnie z treścią harmonogramu prac w zakresie spraw objętych postanowieniami posiedzenia KOK z dnia 12 listopada 1980 r. (zatwierdzonym przez gen. Tadeusza Tuczapskiego w dniu 5 grudnia 1980 r.) zadanie dopracowania dotychczasowych projektów przepisów prawnych związanych ze stanem wojennym miało nastąpić w Sekretariacie KOK do 31 grudnia 1980 r. Uzgodnienia z Szefem Kancelarii Rady Państwa, Ministrem Sprawiedliwości, Ministrem Spraw Wewnętrznych, Dyrektorem Generalnym Urzędu Rady Ministrów oraz zainteresowanymi ministrami nastąpić miały do dnia 15 stycznia 1981 r. /tom 31 k. 6218-6221/

Przedmiotem posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR 26 listopada 1980 r. było stanowisko w sprawie działań NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze w związku z żądaniem uwolnienia Jana Naroźniaka i Piotra Sapieły. W toku dyskusji I Sekretarz KC PZPR Stanisław Kania otwarcie stwierdził, że jako element działań skierowanych przeciwko Związkowi należy rozpatrzyć przygotowanie dekretu o stanie wojennym i wynikające z jego wprowadzenia wszystkie konsekwencje takie jak: zakaz strajków, zaostrzenie cenzury, mocna propaganda. W/w przestrzegał przed skutkami nieprzygotowanej konfrontacji i wyraził pogląd o potrzebie przyspieszenia prowadzonych przygotowań. Minister Obrony Narodowej gen. Wojciech Jaruzelski wskazał, że decyzja o stanie wojennym będzie musiała być zatwierdzona przez ten organ partyjny, a nadto, że Henryk Jabłoński winien uzyskać stanowisko Rady Państwa odnośnie treści dekretu o stanie wojennym. Ostatecznie Biuro Polityczne uznało, że należy podjąć następujące decyzje dotyczące działań skierowanych przeciwko NSZZ „Solidarność”:

- powołać roboczy sztab w składzie m.in. Józef Pińkowski, Stefan Olszowski, Kazimierz Barcikowski, gen. Mirosław Milewski i in.,
- dokonać bilansu wszystkich sił, możliwości manewrowania nimi,
- opracować wszystkie konsekwencje stanu wojennego,
- zaproponować rozwiązania prawne dotyczące strajku,

- zaprogramować funkcjonowanie życia społecznego w warunkach nadzwyczajnych. /Protokół Nr 51 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR 26 listopada 1980 r. tom 21 k. 4143-4156/

W powszechnej opinii wydarzenia w grudniu 1980 r., które miały miejsce zarówno w PRL jak i w sąsiednich krajach bloku wschodniego wskazywały na groźbę interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Polsce. Głównym argumentem mającym potwierdzać tę tezę były manewry wojskowe jakie zostały zaplanowane w początkowych dniach grudnia t.r. w państwach socjalistycznych: ZSRR, NRD i CSRS prowadzone na obszarach graniczących z PRL. Tymczasem ustalenia śledztwa wskazują, że działania te były zaplanowane i przebiegały w pełnym porozumieniu zarówno z dowództwem polskich sił zbrojnych jak i władz partyjnych, jako środek wywarcia wpływu.

W dniu 1 grudnia 1980 r. doszło do spotkania Szefa Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR Nikołaja Ogarkowa, Szefa Sztabu Generalnego Czechosłowackiej Armii Ludowej Miroslava Blahnika, Dowódcy Wojsk Lądowych Narodowej Armii Ludowej NRD Sztechbarta i Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego gen. Tadeusza Hupałowskiego. Przedmiotem spotkania było planowanie ćwiczeń sojuszniczych przeprowadzonych na terenie w/w państw, a następnie na terenie Polski. W ćwiczeniach tych wziąć miały udział następujące jednostki: cztery do pięciu dywizji Armii Radzieckiej, jedna dywizja pancerna Narodowej Armii Ludowej NRD, dwie dywizje pancerne Czechosłowackiej Armii Ludowej i cztery dywizje pancerne Wojska Polskiego. Poszczególne jednostki biorące udział w planowanych ćwiczeniach miały przeprowadzić ćwiczenia na terenie wyznaczonych poligonów, a następnie na sygnał ze Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR przekroczyć w wyznaczonych miejscach granice PRL. W Polsce zaplanowano frontowe ćwiczenia dowódczo – sztabowe w terenie, ze środkami łączności i częściowo wyprowadzonymi wojskami pod dowództwem marszałka Związku Radzieckiego Wiktora Kulikowa. Ćwiczenia te miały się odbyć w dniach 8-10 grudnia 1980 r. we Wrocławiu. /tom 20 k. 4020-4023/

Ćwiczenia te zakładały dwa etapy: I etap polegający na prowadzeniu przez dane jednostki ćwiczeń na terenie własnego kraju oraz II etap polegający na - po decyzji Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR - przekroczeniu granic Polski i wdrożeniu wspólnych ćwiczeń w wyznaczonych miejscach. Tak więc, zarówno planowanie ćwiczeń jak i ich przebieg odbywać się miały z udziałem przedstawicieli

Sztabu Generalnego i wytypowanych jednostek Wojska Polskiego. /tom 20 k. 3986-3989/

W dniu 5 grudnia 1980 r. w Moskwie odbyło się spotkanie przywódców państw - członków Układu Warszawskiego. I Sekretarz KC PZPR Stanisław Kania przedstawił tam sytuację w PRL, informując o podjęciu przez Biuro Polityczne i powołany przez ten organ sztab prac nad wprowadzeniem stanu wojennego. W ramach tych działań przygotowano: operację aresztowania szczególnie aktywnych działaczy „kontrrewolucji”, zasady łączności w przypadku wprowadzenia stanu wyjątkowego, w tym środków masowego przekazu, redakcji, kolejnictwa i transportu w ogóle. Stanisław Kania uzyskał poparcie dla przedsięwziętych kroków osób obecnych na spotkaniu - w szczególności Leonida Breżniewa. I Sekretarz KC KPZR zrelacjonował wcześniejsze, bo listopadowe rozmowy ze Stanisławem Kanią i Józefem Pińkowskim, a w szczególności konkluzję, która brzmiała – „nie wolno więcej się cofać”. Wyraził on opinię, iż „polscy towarzysze” sami muszą rozwinąć ofensywę przeciwko „kontrrewolucji”, a w swoich działaniach PZPR mogłaby się wesprzeć na „zdrowych siłach narodu”, wojsku, milicji, organach bezpieczeństwa państwowego i na części związków zawodowych „wiernych partii”. /Stenograficzny zapis spotkania przedstawicieli państw – członków Układu Warszawskiego w dniu 5 grudnia 1980 r. w Moskwie tom 19 k. 3694-3726/

Następnego dnia na posiedzeniu Biura Politycznego PZPR Stanisław Kania poinformował o przyjętym w Moskwie stanowisku „bratnich partii”. Jednocześnie wykorzystując to pełne poparcie dla podejmowanych działań Biuro Polityczne przyjęło szereg wniosków, których realizacja miała doprowadzić do opanowania sytuacji w kraju. Jednym z postulatów było podjęcie działań na rzecz dyscypliny, ładu i porządku, dokonanie przeglądu, kontroli i zabezpieczenia jednostek dysponujących bronią, tworzenie grup ludzi godnych zaufania z możliwością uzbrojenia ich gdyby zaistniała taka potrzeba, podjęcie przez MSW i prokuraturę w krótkim czasie decyzji co do sposobu reagowania na elementy „najbardziej aroganckie i rozwydrzone”. /Protokół Nr 53 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR z dnia 6 grudnia 1980 r. tom 21 k. 4157-4163/

W trakcie posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 16 grudnia 1980 r. dyskusja skoncentrowała się nad działaniami jakie należy podjąć wobec przeciwnika zarówno z kręgów opozycji jak i wewnątrz partii. Jednocześnie I Sekretarz KC PZPR Stanisław Kania ocenił, że działania podjęte wobec przeciwników, którzy

„przeciagnęli strunę” przyniosły zamierzony efekt. Wymienił on m.in. posiedzenie Komitetu Ministrów Obrony - Układu Warszawskiego w Bukareszcie (3 grudnia t.r.), spotkanie przywódców partyjnych w Moskwie oraz głosy wokół grożącej PRL interwencji. /Protokół Nr 56 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 16 grudnia 1980 r. tom 21 k. 4164-4188/

Powyższe ustalenia wskazują na to, że na początku grudnia 1980 r. mogło dojść do interwencji wojsk Układu Warszawskiego w PRL. Taka sytuacja mogłaby mieć miejsce gdyby jednostki ZSRR, CSRS i NRD biorące udział w zaplanowanych w dniach do 6 grudnia t.r. ćwiczeniach, otrzymały stosowne polecenie ze Sztabu Generalnego Związku Radzieckiego. Stanowisko to wymaga jednak zastrzeżenia, gdyż – jak wynika to z w/w dokumentów – takie działanie zbrojne odbyłoby się nie tylko w porozumieniu z dowództwem polskich sił zbrojnych, ale i niejako na „zamówienie” Biura Politycznego KC PZPR. Kryzysowa sytuacja jaka miała miejsce w PRL w tym okresie, wymagała dla jej likwidacji podjęcia nadzwyczajnych środków. Jednym z nich było użycie groźby w/w interwencji, pod wpływem której komunistyczne władze polskie doprowadziły w połowie t.r. do stabilizacji sytuacji społeczno – politycznej w Polsce.

Pod koniec 1980 r. w Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju prace nad dokumentacją dotyczącą stanu wojennego odbywały się w odrębnym od przyjętego w planach trybie. Zatwierdzony w dniu 20 lutego 1980 r. przez Sekretarza KOK gen. Tadeusza Tuczapskiego „Plan zasadniczych przedsięwzięć Sekretariatu KOK na rok 1980” przewidywał w punkcie 1.2.1 organizowanie ostatecznego opracowania uchwał Komitetu Obrony Kraju dotyczących stanu wojennego oraz aktów prawnych stanowiących załączniki do tych uchwał. Materiały przygotowane w ramach tego zadania przekazano na posiedzenia Komitetu Obrony Kraju. Jak wynika z adnotacji odnośnie oceny i efektów realizacji tych zadań do września 1980 r. Sekretariat KOK uczestniczył w przygotowywaniu projektów stosownych aktów, a następnie prace prowadzone były „w odrębnym ustalonym trybie”. W okresie do końca 1980 r. Sekretariat KOK przygotował cztery posiedzenia Komitetu Obrony Kraju, w tym dwa ostatnie w miesiącach wrześniu i listopadzie. /tom 34 k. 6748-6824/

Cytowane adnotacje dotyczące trybu prowadzonych w Sekretariacie KOK prac potwierdzają, że reakcją na powstanie NSZZ „Solidarność” i innych niezależnych organizacji związkowych, było przyspieszenie i skoncentrowanie prac nad

przygotowaniem dokumentacji dotyczącej wprowadzenia stanu wojennego. Działania te odbywały się głównie w KOK i Sztabie Generalnym WP. W organach tych analizowano, weryfikowano i odpowiednio modyfikowano przepisy prawne pod kątem stanu wojennego, w szczególności w sferze działania naczelnych organów państwowych i administracji państwowej, kierowania i zarządzania gospodarką narodową oraz funkcjonowania organów wojskowych.

Również resort spraw wewnętrznych prowadził intensywne prace planistyczne dotyczące działań podjętych na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. W styczniu 1981 r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych gotowy był już komplet dokumentów zawierający:

- „decyzję Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia ... 1981 r. w sprawie zamierzeń obronnych resortu spraw wewnętrznych na lata 1981-1982”,
- „plan zamierzeń obronnych resortu spraw wewnętrznych na lata 1981- 1982”,
- „uchwałę Komitetu Obrony Kraju z dnia ... w sprawie zapewnienia warunków ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego podczas podwyższenia gotowości obronnej państwa i w czasie obowiązywania stanu wojennego”,
- „dekret z dnia ... o ochronie bezpieczeństwa państwa i porządku w czasie obowiązywania stanu wojennego”,
- „rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia ... w sprawie wykonywania obowiązku meldunkowego i prowadzenia ewidencji ludności w czasie obowiązywania stanu wojennego”. /tom 45 k. 8977-9026/

Sytuacja w PRL relacjonowana była na posiedzeniu Biura Politycznego KC Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego w dniu 22 stycznia 1981 r. w związku z planowaną delegacją partyjną Leonida Zamiatina (członek BP KC KPZR) do Polski. Członkowie BP KC KPZR zwrócili uwagę na potrzebę podjęcia przez PZPR skutecznych działań w szczególności w zakresie działalności konkurencyjnych do NSZZ „Solidarność” nowych związków zawodowych oraz w sferze środków masowego przekazu. Tak więc, „uporczywa presja wywierana na partię oraz wskazówki udzielane polskim przyjaciółom zmuszają ich do energicznej reorganizacji działalności”. Strona polska za pośrednictwem Stanisława Kani potwierdziła, że „starczy jej determinacji w walce z wrogami” i, „że dalej cofać się nie podobna”. /Protokół Posiedzenia Biura Politycznego KC KPZR w dniu 22 stycznia 1981 r. tom 53 k. 10539-10544/

Na tle styczniowego konfliktu o wolne soboty, w dniu 12 lutego 1981 r. w Gabinetcie Ministra Spraw Wewnętrznych odbyło się posiedzenie połączonych Zespołów ds. SB i ds. MO. Porządek dzienny przewidywał omówienie:

- współdziałania jednostek resortu spraw wewnętrznych w zwalczaniu działalności antysocjalistycznej,
- problem wykorzystania MO na rzecz umacniania wstępnego rozpoznania operacyjnego.

W uzasadnieniu tych dokumentów wskazano niebezpieczeństwo dla socjalistycznego państwa płynące ze strony działaczy zarówno zalegalizowanych struktur NSZZ „Solidarność” jak i opozycji spoza tego związku jak np. KSS KOR. /tomy 45-46 k.9030-9044/

Tymczasem kilka dni wcześniej - w dniu 7 lutego 1981 r. - na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR Prezes Rady Ministrów Józef Pińkowski poinformował, że na ręce Stanisława Kani złożył rezygnację z tej funkcji. I Sekretarz KC PZPR zaproponował objęcie tej funkcji gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu. Gen. Wojciech Jaruzelski wyraził zgodę na przyjęcie tego stanowiska i jednocześnie poinformował o zachowaniu funkcji Ministra Obrony Narodowej. /Protokół Nr 70 z posiedzenia Biura Politycznego PZPR w dniu 7 lutego 1981 r. tom 21 k.4204-4218/

To wydarzenie stanowiło kolejny etap komasowania przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego najważniejszych funkcji w PRL. Od tego momentu w/w piastował dwa z trzech najważniejszych stanowisk w Polsce: Prezesa Rady Ministrów i Ministra Obrony Narodowej.

Formalne powołanie gen. Wojciecha Jaruzelskiego na Prezesa Rady Ministrów nastąpiło na posiedzeniu Sejmu PRL w dniu 11 luty 1981 r. Następnego dnia wygłosił on „Oświadczenie w sprawie zamierzonych kierunków działalności Rządu”. W expose Premier sformułował skierowaną do NSZZ „Solidarność” propozycję zaprzestania sporów, apelując jednocześnie o dziewięćdziesiąt spokojnych dni. /Protokół z 9 posiedzenia Sejmu PRL w dniach 11-12 luty 1981 r. tom 25 k. 5005- 5033/

Na dzień 16 lutego 1981 r. zaplanowano spotkanie kierowniczych organów partyjnych i rządowych PRL powszechnie zwane „grą decyzyjną”. „Myśl przewodnią” spotkania sporządził w dniu 9 lutego 1981 r. pracownik Zarządu I Operacyjnego Sztabu Generalnego Wojska Polskiego płk Ryszard Kukliński. Dokument ten, jako główny cel spotkania przedstawiciele organów władzy i administracji państwowej,

wskazał ich przygotowanie do skutecznego działania na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa. Celem do osiągnięcia tego założenia miało być:

- „ujednoczenie poglądów na istotę, treść i skutki wprowadzenia w PRL stanu wojennego z względu na bezpieczeństwo państwa”,
- „sprecyzowanie – w świetle prawdopodobnego rozwoju wydarzeń – przesłanek i uwarunkowań wprowadzenia tego stanu, a także określenie optymalnego trybu jego wprowadzenia na całości lub części terytorium Polski”,
- „kompleksowe przebadanie możliwie pełnego zestawu przedsięwzięć warunkujących osiągnięcie głównego celu jakim jest zapewnienie normalizacji życia kraju przez wprowadzenie stanu wojennego”,
- „dokonanie analizy i oceny przygotowania organów władzy i administracji państwowej do realizacji zadań związanych z wprowadzeniem stanu wojennego”,
- „przedstawienie kierownictwu partyjnemu i rządowemu wniosków w sprawie sfinalizowania prac przygotowawczych do wprowadzenia stanu wojennego oraz propozycji co do trybu jego wprowadzenia i funkcjonowania organów władzy w tym stanie”.

„Gra decyzyjna” miała mieć charakter dwuszczeblowy i dwuetapowy co przedstawiało się w następujący sposób:

etap I – omówienie problemów na szczeblu międzyresortowym przez grupę operacyjną Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz przedstawicieli Wydziału Propagandy PZPR, Głównego Zarządu Politycznego WP, Sekretariatu KOK, grupy operacyjnej Sztabu MSW, dyrektorzy departamentów wojskowych oraz w zależności od specyfiki poszczególnych problemów osoby wyznaczone z właściwych ministerstw. W trakcie tego etapu zaplanowano kompleksowe przebadanie w ramach trzech epizodów problemów związanych z przygotowaniem do wprowadzenia i wprowadzeniem stanu wojennego w PRL:

- epizod pierwszy dotyczył działania głównych organów władzy i administracji państwowej w okresie załamywania się porządku konstytucyjnego PRL – a więc sytuacji przed wprowadzeniem stanu wojennego, w tym: skutki ewentualnego dalszego pogłębiania się kryzysu w zasadniczych dziedzinach funkcjonowania państwa oraz sprecyzowanie zasadniczych przesłanek do wprowadzenia stanu wojennego, rozpatrzenie kryteriów stanu zagrażającego bezpieczeństwu państwa w różnych dziedzinach (w tym politycznej, porządku publicznego, przestrzegania

przepisów prawa, stosunków pracy, ekonomicznej i obronnej), analiza stanu przygotowania organów władzy i administracji państwowej do wprowadzenia stanu wojennego oraz określenie optymalnego procesu decyzyjnego i trybu jego wprowadzenia (rozpatrzenie stanu przygotowania: ustawy konstytucyjnej o szczególnych kompetencjach i trybie działania organów państwa w czasie obowiązywania stanu wojennego, uchwał i dekretów o stanie wojennym, aktów wykonawczych dotyczących skutków stanu wojennego, działania centralnych i terenowych organów władzy i administracji państwowej w zakresie realizacji zadań wynikających ze stanu wojennego,

- epizod drugi dotyczył działania głównych organów decyzyjnych państwa (Biura Politycznego KC PZPR, Rady Ministrów i Komitetu Obrony Kraju) w czasie wprowadzenia stanu wojennego oraz głównych organów władzy i administracji po jego wprowadzeniu w tym w szczególności: kompleksowe rozpatrzenie - na tle hipotetycznych wariantów rozwoju wydarzeń w kraju – roli i zadań kierownictwa partyjnego i rządowego oraz organów władzy i administracji państwowej w przedmiocie wprowadzenia i egzekwowania stanu wojennego (sztab kierownictwa politycznego i państwowego, aparat propagandowy szczebla centralnego, MSW, MON, resorty gospodarcze);

- epizod trzeci dotyczył przygotowania wniosków do II etapu „gry decyzyjnej”;

etap II – przewidywał przedstawienie kierownictwu partyjnemu i rządowemu uogólnionych wniosków z I etapu z udziałem członków KOK oraz wytypowanych przedstawicieli KC PZPR, MON i MSW. /„Myśl przewodnia gry decyzyjnej kierowniczych organów partyjnych i rządowych PRL” tom 34 k. 6643-6649/

Załącznik do tego dokumentu stanowiła *„Aktualna ocena sytuacji wewnętrznej w kraju oraz hipotetyczny rozwój wydarzeń kryzysowych przed i po wprowadzeniu stanu wojennego”*. Analiza ta sporządzona w MSW wskazywała, jako podstawowe powody leżące u podstaw wprowadzenia stanu wojennego, działania NSZZ „Solidarność” i innych „sił kontrrewolucyjnych” w tym aktywu KOR-u zmierzających do przejęcia władzy. Dokument przewidywał trzy warianty rozwoju sytuacji przed i po wprowadzeniu stanu wojennego w tym nawet do przejęcia przez przeciwnika pełni władzy. /tom 34 k. 6650-6651/

Zgodnie z planem w dniu 16 lutego 1981 r. doszło do przeprowadzenia międzyresortowego spotkania („gry decyzyjnej”) z udziałem przedstawicieli grup operacyjnych MSW i MON, Sekretariatu KOK oraz Wydziału Propagandy KC PZPR –

łącznie 38 osób w tym: gen. Bogusława Stachury i gen. Józefa Beima z MSW, gen. Floriana Siwickiego, gen. Tadeusza Tuczapskiego, gen. Tadeusza Hupałowskiego, gen. Jerzego Skalskiego z MON. W jej toku podsumowano dotychczasowe działania: sztabu kierowniczego powołanego na posiedzeniu BP KC PZPR w dniu 26 listopada 1980 r., Komitetu Obrony Kraju, Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Do połowy lutego 1981 r., przy koordynującej roli MSW i MON, w centralnych organach władzy i administracji państwowej zrealizowano najważniejsze przedsięwzięcia organizacyjno - planistyczne oraz podjęto szereg działań praktycznych. W trakcie spotkania zrealizowano zaplanowane w ramach I i II etapu zadania. Uczestnicy doszli do wniosku, że wprowadzenie stanu wojennego jest ostatecznością, zaś stopień przygotowania państwa na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego jest zaawansowany, ale jeszcze niepełny. W sferze normatywno - prawnej zamknięty został etap przygotowywania i uzgadniania niezbędnych aktów stanu wojennego, które obejmowały projekty uchwał i decyzji Sejmu PRL (na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego w czasie trwania sesji) uchwałę Rady Państwa o wprowadzeniu stanu wojennego i dekret w sprawie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz wymiaru sprawiedliwości w czasie obowiązywania stanu wojennego, wraz z podstawowymi aktami wykonawczymi do wydania przez: Radę Ministrów, Komitet Obrony Kraju oraz Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Sprawiedliwości. Projekty w/w aktów prawnych po ich zaakceptowaniu przez KOK stanowić mogły podstawę do podjęcia niezbędnych przedsięwzięć organizacyjnych w czasie przygotowywania i wprowadzenia stanu wojennego.

Uczestnicy „gry decyzyjnej” opowiedzieli się za takim ukierunkowaniem prac legislacyjnych głównych aktów prawnych aby wykorzystać uprawnienia Rady Państwa do wydawania dekretów z mocą ustawy. Takie rozwiązanie umożliwiłoby zachowanie w tajemnicy przygotowań do stanu wojennego oraz zapewniłoby uzyskanie efektu zaskoczenia przy jego wprowadzeniu. Alternatywny wariant wprowadzenia stanu wojennego przewidujący uchwalenie przez Sejm PRL aktów prawnych stanu wojennego uniemożliwiłoby uzyskanie w/w efektów. Za szczególnie istotny uznano wybór momentu wprowadzenia stanu wojennego. W tym wypadku podobnie jak w kwestii drukowania materiałów dotyczących stanu wojennego (obwieszczeń itp.) uznano za niezbędne poinformowanie o podjętej decyzji z trzydniowym wyprzedzeniem.

Nadto według uczestników w zakresie przygotowań do stanu wojennego największe opóźnienia dotyczyły sfery propagandowej. Oceniając wyniki prac poszczególnych ministerstw szczególnie podkreślona została współpraca resortów siłowych: MON i MSW. Ministerstwa te w oparciu o dokument „*Węzłowe założenia obronne PRL*” sprecyzowały i wzajemnie uzgodniły koncepcje działania podległych sił i środków, ustaliły zasady współdziałania, a także określiły zakres i formy wzajemnych świadczeń osobowych i rzeczowych. I tak przykładowo na podstawie analizy potrzeb na okres stanu wojennego przewidziano dodatkowe powołanie:

- do MSW ponad 45 tysięcy funkcjonariuszy i około 220 pojazdów mechanicznych,
- do sił zbrojnych około 45 tysięcy żołnierzy rezerwy oraz ponad 5,5 tysiąca pojazdów mechanicznych.

Powołanie rezerwistów zaplanowano w dwóch etapach, przy czym pierwszy nastąpić miał przed wprowadzeniem stanu wojennego w ramach ukrytego podnoszenia rocznych limitów przeszkolenia rezerw. W MON, przy udziale innych ministerstw, opracowano koncepcję objęcia militaryzacją ze względu na potrzeby państwa wytypowanych jednostek organizacyjnych administracji państwowej i gospodarki narodowej.

Jednocześnie podkreślono, że wprowadzanie stanu wojennego może zakończyć się sukcesem jedynie przy zastosowaniu elementu zaskoczenia, stąd też za najlepszy moment uznano noc z soboty na niedzielę.

Na podstawie materiału powstałego w trakcie „gry decyzyjnej” przedstawiono m. in. propozycje na najbliższe posiedzenie KOK co do zakresu rozpatrzenia spraw dotyczących stanu wojennego. /tom 34 k. 6652-6664, podobnie „O stanie przygotowań państwa na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego i wnioskach z gry decyzyjnej”. /tom 53 k. 10800-10810/

Wyniki rozważań do jakich doszło w trakcie „gry decyzyjnej” oznaczały, że nastąpiło ostateczne połączenie i korelacja działań resortów siłowych – MSW i MON w ramach przygotowań do wprowadzenia stanu wojennego. Rola koordynująca te działania przypadła KOK pod przewodnictwem gen. Wojciecha Jaruzelskiego jako Premiera. Przebieg tego spotkania wskazuje nadto, że decyzja o siłowym sposobie rozwiązania problemu opozycji – wprowadzeniu stanu wojennego - została już wówczas podjęta. Od tego momentu dynamiczne prace nad planami i harmonogramami działań zmierzały do ich sprecyzowania.

W dniu 6 marca 1981 r. na 10 posiedzeniu Sejmu PRL VIII kadencji na wniosek Konwentu Seniorów zamknięto II sesję. Wiosenna sesja Sejmu VIII kadencji trwała pół roku. Tekst uchwały o zamknięciu sesji został przesłany do Prezesa Rady Ministrów gen. Wojciecha Jaruzelskiego celem ogłoszenia w Monitorze Polskim. /Protokół 10 posiedzenia Sejmu PRL VIII kadencji w dniu 6 marca 1981 r. tom 26 k. 5111-5135/

Marcowe posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR poświęcono głównie sytuacji w kraju w związku z kryzysem tzw. bydgoskim. Skala reakcji społecznej, a w szczególności krytyka Służby Bezpieczeństwa, Milicji Obywatelskiej i prokuratury dały podstawę do uznania przez I Sekretarza KC PZPR Stanisława Kanię i Premiera gen. Wojciecha Jaruzelskiego, że NSZZ „Solidarność” dąży do przejęcia władzy w kraju, a sam incydent bydgoski był tylko pretekstem do podjęcia działań zmierzających do realizacji tego celu. /Protokoły Nr 79-82 z posiedzeń BP KC PZPR w dniach 21, 22, 24, 25 marca 1981 r. tomy 21 i 22 k. 4219-4269/

W dniu 27 marca 1981 r. najistotniejsze dokumenty stanu wojennego zostały zaakceptowane przez najważniejsze osoby w państwie. Gen. Wojciech Jaruzelski jako Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju, Prezes Rady Ministrów zatwierdził, a Stanisław Kania jako I Sekretarz KC PZPR zaakceptował dokument *„Myśl przewodnia wprowadzenia stanu wojennego na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”*. Dokument stanowił, iż „wprowadzenie stanu wojennego na terytorium całego państwa stanowi ostateczne posunięcie państwa w obronie konstytucyjnych podstaw ustrojowych PRL, a jego jedynym celem jest odtworzenie naruszonego prawa konstytucyjnego”. Wprowadzenie stanu wojennego nastąpić miało w drodze wydania przez Radę Państwa odpowiedniej uchwały, a ponadto dekretów regulujących skutki stanu wojennego zwłaszcza w sferze ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego oraz wymiaru sprawiedliwości. Nadto wydane miały być przepisy wykonawcze ograniczające częściowo swobody obywatelskie. Z momentem wprowadzenia stanu wojennego zasadnicze funkcje sprawowania władzy i kierowania państwem przechodziły na Komitet Obrony Kraju i odpowiednio na Wojewódzkie Komitety Obrony. Skład KOK stosownie do potrzeb mógł zostać poszerzony na podstawie decyzji jego Przewodniczącego, który jednocześnie powołałby imiennie spośród kadry wojskowej Pełnomocników KOK dla jednego lub kilku województw.

W okresie przygotowawczym podejmowane miały być działania w kierunku przygotowania państwa na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego, w ramach tej działalności powołany miał być sztab kierowniczy składający z wyznaczonych przedstawicieli KC PZPR oraz wiodących resortów pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów. W działaniach przygotowawczych przy wiodącej roli koordynująco – instruktażowej Sztabu Generalnego WP w Sekretariacie KOK we współpracy z zainteresowanymi organami władzy przygotowane miały być odpowiednie projekty aktów ustawowych i normatywnych stanu wojennego, a w resortach gospodarki narodowej i administracji państwowej odpowiednie plany i harmonogramy działania oraz akty wykonawcze. Nadto w Sztabie Generalnym miał być opracowany centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowej na wypadek stanu wojennego.

Dokument ten zawierał również plan działania w następujących dziedzinach:

- ogólnie – politycznej dotyczącej przygotowania propagandy do oddziaływania na społeczeństwo zarówno w okresie przygotowawczym jak i po wprowadzeniu stanu wojennego, w tym zakresie Wydział Propagandy KC PZPR przy współpracy Głównego Zarządu Politycznego miał opracować projekty: orędzia do narodu, teksty odpowiednich apeli, wystąpień, ulotek, plakatów i innych materiałów propagandowych, a MSW i MON wojenne redakcje oraz ekipy techniczne radia, telewizji i poligrafii dla zabezpieczenia normalnego funkcjonowania w czasie ewentualnego strajku powszechnego co najmniej jednego centralnego programu radiowego i telewizyjnego oraz wydawania codziennych gazet „Trybuna Ludu” i „Żołnierza Wolności”;
- dyplomacji, w ramach której miały być przygotowane oficjalne powiadomienia państw obcych informujące o wprowadzeniu stanu wojennego (wyjątkowego) i konsekwencjach jego wprowadzenia w zależności od charakteru kraju (kraje socjalistyczne, kraje kapitalistyczne i kraje neutralne); jednocześnie MSW miało chronić placówki dyplomatyczne i ograniczyć swobodę działania personelu tych placówek oraz zorganizować przedsięwzięcia uniemożliwiające obywatelom PRL wejście na teren ambasad krajów kapitalistycznych;
- ekonomicznej dotyczącej przygotowania aktów wykonawczych stanu wojennego oraz resortowych planów przeciwdziałania strajkom lub ich przerwania, zwłaszcza w zakładach zbrojeniowych;

- ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego regulującej: rozpoznanie ośrodków „kontrrewolucji”, ustalanie składu personalnego przywódców, rozpracowanie operacyjne tych organizacji, ujawnienie podziemnej poligrafii i nadajników radiowych, przygotowanie przepisów wykonawczych w zakresie: militaryzacji MO i Straży Pożarnej, internowania, cenzury wojennej oraz plany mobilizacyjne sił i środków MSW, co do planów internowania osób zagrażających bezpieczeństwu państwa i porządkowi publicznemu miały być opracowane plany tej operacji, oraz przygotowane odpowiednie obiekty odosobnienia, nadto należało przygotować projekty dokumentów dotyczących: cenzury przesyłek pocztowych, korespondencji telekomunikacyjnej, kontroli rozmów telefonicznych, wykazów obiektów oraz sił przeznaczonych do ich ochrony, zawieszenia działalności stowarzyszeń zagrażających bezpieczeństwu państwa, ograniczenia swobody poruszania się obywateli i zwoływania zgromadzeń, wycofania i przejęcia radiowych urzędzeń nadawczo i nadawczo – odbiorczych od osób fizycznych oraz kreślonych osób prawnych, wycofania broni palnej, uzbrojenia zaufanych osób, zawieszenia działalności kolegiów ds. wykroczeń i wprowadzenia przyspieszonego trybu postępowania w takich sprawach, przygotowania straży pożarnej do wzmożonej ochrony przeciwpożarowej i współdziałania z MO w przywracaniu porządku;

- wojskowej gdzie wszystkie planowane przedsięwzięcia miały być koordynowane przez Sztab Generalny Wojska Polskiego, który w ramach tego zadania miał: instruować, nadzorować i koordynować opracowanie planów działania poszczególnych resortów, jednocześnie opracować i uzgadniać z zainteresowanymi ministerstwami plan przejęcia pod ochronę wojska obiektów specjalnych oraz militaryzację wytypowanych jednostek organizacyjnych administracji państwowej i gospodarki narodowej, ponadto wojsko miało zabezpieczyć: awaryjny system łączności radiowej i radioliniowej na potrzeby kierowania państwem, poprawę operacyjnego położenia wojsk, blokadę rejonów o szczególnym znaczeniu na terenie miasta st. Warszawy oraz innych aglomeracji, zabezpieczenie wyznaczonych lotnisk cywilnych, wstrzymanie ruchu powietrznego w obszarze powietrznym PRL oraz przejęcie kontroli wszelkiego ruchu powietrznego, uszczelnienie granicy powietrznej i morskiej.

W dalszej części dokumentu wskazano okres realizacji poszczególnych zadań związanych z wprowadzeniem stanu wojennego. O wyznaczonej godzinie „G” za pomocą wszystkich środków masowego przekazu ogłoszona miała być treść uchwały

Rady Państwa PRL o wprowadzeniu na całym terytorium PRL stanu wojennego oraz dekretów stanu wojennego. Następnie Przewodniczący Rady Państwa miał wygłosić orędzie do narodu, a naczelne i centralne oraz terenowe organy administracji państwowej podać do publicznej wiadomości obowiązki organów i obywateli w czasie obowiązywania stanu wojennego.

Za najważniejsze zadania po wprowadzeniu stanu wojennego uznano: uruchomienie zmasowanej akcji propagandowej celem przekonania społeczeństwa o konieczności wprowadzenia stanu wojennego dla uniknięcia katastrofy narodowej, wręczenie szefom misji dyplomatycznych przygotowanych uprzednio not o wprowadzeniu stanu wojennego, wprowadzenie aktów wykonawczych ze sfery ekonomicznej przeciwdziałających strajkom, przeprowadzenie akcji internowania w godzinach nocnych po wejściu w życie dekretu (ale przed jego opublikowaniem), wprowadzenie cenzury korespondencji i rozmów telefonicznych, przerwanie łączności telefonicznej w poszczególnych miastach oraz automatycznych łączy z krajami kapitalistycznymi.

W zakończeniu dokumentu zawarto uwagę, iż „Myśl przewodnia” może podlegać modyfikacji w zależności od sytuacji powstałej bezpośrednio przed wprowadzeniem stanu wojennego. „Myśl przewodnia” podpisana została przez: gen. Mirosława Milewskiego - Członka KOK i Ministra Spraw Wewnętrznych, gen. Floriana Siwickiego – Członka KOK i Szefa Sztabu Generalnego WP oraz gen. Tadeusza Tuczapskiego – Sekretarza KOK i Głównego Inspektora Obrony Terytorialnej. /„Myśl przewodnia wprowadzenia stanu wojennego na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa” tom 29 k. 5768-5777/

Kolejnym dokumentem zatwierdzonym w dniu 27 marca 1981 r. przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego oraz zaakceptowanym przez Stanisława Kanię był *„Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowej na wypadek konieczności wprowadzenia w PRL stanu wojennego”*. W „Centralnym planie” jako cel działania wskazano „odtworzenie naruszonego porządku konstytucyjnego PRL, w tym głównie przywrócenie naruszonego rytmu pracy, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa publicznego, niezbędnego zaopatrzenia ludności oraz ogólnego ładu”. W dokumencie zawarte zostały zamierzenia w dziedzinach: ogólnopolitycznej, ekonomicznej, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa, wojskowej oraz kierowania i dowodzenia wraz z ich wykonawcami i czasem realizacji od chwili podjęcia decyzji o prowadzeniu stanu wojennego.

Dokument ten został również podpisany przez: gen. Floriana Siwickiego, gen. Tadeusza Tuczapskiego i gen. Mirosława Milewskiego. /„Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowej na wypadek konieczności wprowadzenia w PRL stanu wojennego” tom 29 k. 5779-5783/

Uzupełnienie dwóch w/w dokumentów stanowił *„Ramowy plan działania sił zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego”*. Pierwotny tekst dokumentu podpisany został w dniu 29 lutego 1981 r. przez Szefa Sztabu Generalnego WP gen. Floriana Siwickiego. Wskazywał on jako cel wymienionych w nim działań „utrzymanie gotowości bojowej Sił Zbrojnych PRL na poziomie zabezpieczającym przeciwstawienie się – w ramach koalicyjnego systemu obronnego – każdej próbie agresji ze strony NATO, a także bezpośrednie wsparcie działań organów politycznych i administracyjnych państwa mających na celu utrzymanie bezpieczeństwa, porządku publicznego oraz spokoju społecznego w kraju w interesie narodu” /tom 29 k. 5785-5787/. Wersja zatwierdzona w dniu 27 marca 1981 r. przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego jako Ministra Obrony Narodowej została skorygowana zarówno w zakresie celów działania jak i wymienionych w nim zamierzeń. Tym razem celem działania miało być podniesienie gotowości do możliwości zbrojnego przeciwstawienia się – w ramach koalicyjnego systemu obronnego – każdej próbie agresji oraz bezpośrednie wsparcie działań PZPR, Rządu PRL oraz MSW zmierzających do przywrócenie normalnego rytmu pracy, porządku wewnętrznego, dyscypliny i spokoju społecznego. Dokument podpisany został przez gen. Floriana Siwickiego. /„Ramowy plan działania sił zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego” tom 29 k.5788-5789/

Fakt podpisania w/w dokumentów stanowił przełomowy moment w zakresie przygotowań do wprowadzenia stanu wojennego. Oznaczało to, że zawarte w wymienionych planach założenia muszą być bezwzględnie wykonane albowiem zostały one zatwierdzone i zaakceptowane przez najważniejsze władze państwowe w PRL. Treść opisanych dokumentów wskazuje, że decydująca rola kierownicza w zakresie przygotowania do wprowadzenia stanu wojennego przypadła gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu. Wymieniony, z racji pełnionych funkcji, sprawował bezpośredni i wyłączny nadzór nad tymi pracami. To jemu jako Premierowi podlegał Komitet Obrony Kraju i jako Ministrowi Obrony Narodowej Sztab Generalny WP. W Sekretariacie KOK koncentrowano się na prawnym aspekcie przygotowań do stanu wojennego – tworzone projekty uchwały Rady Państwa i dekretów stanu

wojennego oraz aktów wykonawczych do nich. Natomiast w Sztabie Generalnym WP planowano przygotowania w zakresie organizacyjno – mobilizacyjnych działań Wojska Polskiego w trakcie trwania tego stanu. Trzecim filarem, na którym gen. Wojciech Jaruzelski oparł się przy przygotowaniu i wprowadzeniu stanu wojennego było Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Udział obu resortów siłowych zapewniał nie tylko sprawne przeprowadzenie działań związanych ze stanem wojennym, ale i zabezpieczał ich skuteczność, zwłaszcza gdyby doszło do otwartego konfliktu ze społeczeństwem.

Powyższe ustalenia potwierdzają, że od momentu podpisania wymienionego pakietu dokumentów przygotowania do stanu wojennego przebiegały według określonego schematu przy ustalonym podziale zadań. Najważniejsze decyzje co do głównych elementów tych działań podejmował gen. Wojciech Jaruzelski. Nadzór nad realizacją tych zadań w zakresie podległych im struktur pełnili: Stanisław Kania jako I Sekretarz KC PZPR, gen. Florian Siwicki jako Szef Sztabu Generalnego WP, gen. Mirosław Milewski jako Minister Spraw Wewnętrznych, gen. Tadeusz Tuczapski jako Sekretarz KOK i Główny Inspektor Obrony Terytorialnej, gen. Czesław Kiszczak jako Szef WSW.

W tym samym dniu gdy podpisano w/w dokumenty na posiedzeniu BP KC PZPR gen. Wojciech Jaruzelski zreferował rozmowę jaką przeprowadził dzień wcześniej z kardynałem Stefanem Wyszyńskim w związku z wydarzeniami bydgoskimi. W jej trakcie przedstawił prymasowi on aktualną sytuację jako „demontaż państwa”. Następnie gen. Mirosław Milewski poinformował obecnych, że w związku z zapowiadającym strajkiem generalnym istnieje możliwość wprowadzenia stanu wojennego. Henryk Jabłoński zauważył, że stacje nadawcze środków masowego przekazu znajdują się w rękach NSZZ „Solidarność” i w wypadku ogłoszenia wprowadzenia stanu wojennego może zabraknąć czasu do ich zabezpieczenia na jego potrzeby.

W dniu 10 czerwca 1981 r. odbyło się XI plenum KC PZPR, w przerwie którego I Sekretarz PZPR Stanisław Kania oddał się do dyspozycji Biura Politycznego. Jego dymisja nie została przyjęta. To zdarzenie było wynikiem próby przejęcia władzy w partii przez grupę tzw. „partyjnego betonu” z Tadeuszem Grabskim na czele. I Sekretarza KC PZPR stanowczo poparł gen. Wojciech Jaruzelski. /Protokół Nr 99 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 10 czerwca 1981 r. tom 22 k. 4349-4359/

Stan przygotowań do wprowadzenia stanu wojennego omawiany był na posiedzeniu Komitetu Obrony Kraju w dniu 19 czerwca 1981 r., na którym obecni byli m. in. gen. Wojciech Jaruzelski, gen. Mirosław Milewski, gen. Florian Siwicki, gen. Tadeusz Tuczapski, gen. Michał Janiszewski – Szef Urzędu Rady Ministrów, gen. Bogusław Stachura - Podsekretarz Stanu MSW, gen. Tadeusz Hupałowski - I Zastępca Szefa Sztabu Generalnego WP oraz gen. Mieczysław Dębicki. W ramach porządku dziennego obrad przewidziano m. in. referat Sekretarza KOK gen. Tadeusza Tuczapskiego dotyczący projektów rozwiązań prawnych dotyczących stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa oraz rozpatrzenie uchwały Komitetu Obrony Kraju w sprawie militaryzacji. Zaproszony na posiedzenie Zastępca Przewodniczącego KOK ds. Gospodarczo – Obronnych Członek BP KC PZPR Wiceprezes Rady Ministrów Mieczysław Jagielski proponował wzmocnienie liczebności sił MO oraz pełne zmilitaryzowanie i przejęcie środków masowego przekazu przez wojsko i siły bezpieczeństwa. Zauważył, że założenia wprowadzenia stanu wojennego zawierają nadmierne wydłużenie procedury jego wprowadzenia, w związku z czym należy podjąć niezbędne przedsięwzięcia zmierzające do skrócenia tego czasu przez ostateczne opracowanie stosownych dokumentów.

Gen. Tadeusz Tuczapski poinformował, że z przygotowywanymi dokumentami dotyczącymi stanu wojennego zapoznano zespoły osób w MSW i MON, oryginały tych dokumentów zostały zdeponowane w Sztabie Generalnym WP, a kopie w MSW i Sekretariacie KOK. Pakiet przygotowanych dokumentów przyjmował założenia zgodne z Konstytucją PRL, jednakże zasady ich wykorzystania dopuszczały możliwość elastycznego działania stosownie do zaistniałej sytuacji.

Gen. Tadeusz Hupałowski podkreślił potrzebę ustalenia jednolitej wykładni treści art. 33 ust 2 Konstytucji. Zdaniem Sztabu Generalnego WP przepis ten należało interpretować w taki sposób, że Rada Państwa posiadająca uprawnienie do wprowadzenia stanu wojennego ma również uprawnienia do określania skutków jego wprowadzenia. To drugie uprawnienie przysługiwałoby Radzie Państwa w każdym czasie, niezależnie od tego czy trwa sesja Sejmu.

Szef Sztabu Generalnego WP gen. Florian Siwicki zaproponował członkom KOK aby na strajk ostrzegawczy NSZZ „Solidarność” odpowiedzieć podniesieniem stanu gotowości bojowej w MSW i MON, a na strajk generalny odpowiedzieć wprowadzeniem stanu wojennego ze wszystkimi jego skutkami.

Gen. Wojciech Jaruzelski uznał, iż oprócz prac nad przygotowaniem kompleksu niezbędnych aktów prawnych, należało przewidzieć potrzebę przygotowania harmonogramów czynności i przedsięwzięć niezbędnych dla wprowadzenia i wyegzekwowania skutków stanu wojennego. Dokumenty takie winny być zgromadzone w Sztabie Generalnym oraz w odpowiedniej części we właściwych organach sztabowych. Za niezbędne uznał podjęcie określonych prac nad wypracowaniem systemu ewentualnego wprowadzenia stanu wojennego na terenie jednego lub kilku województw.

Nadto na posiedzeniu rozpatrzono projekt uchwały KOK o militaryzacji. Przedstawione przez gen. W. Jaruzelskiego kierunki działania, KOK przyjął i zobowiązał osoby wchodzące w jego skład do ich realizacji. /Protokół Nr 1/81 z posiedzenia Komitetu Obrony Kraju w dniu 19 czerwca 1981 r. tom 32 k. 6223-6235, podobnie stan realizacji zadań w „Informacja Szefa Sztabu Generalnego WP o realizacji w resorcie Obrony Narodowej zadań związanych z zagwarantowaniem bezpieczeństwa państwa” tom 34 k. 6623-6630/

W dniach 22-26 czerwca 1981 r. na polecenie Szefa Sztabu Generalnego WP delegacja Warszawskiego Okręgu Wojskowego odwiedziła Białoruski Okręg Wojskowy. Na jej czele stał Dowódca WOW gen. Włodzimierz Oliwa. Przedmiotem rozmów była sytuacja w PRL. Białoruscy wojskowi podkreślali, że gen. Wojciech Jaruzelski, do którego żywią szczególny szacunek powinien wykorzystać do rozstrzygnięcia polskich spraw armię. /Notatka z dnia 30 czerwca 1981 r. Dowódcy WOW gen. Włodzimierza Oliwy tom 32 k. 6444-6451/

Na 15 posiedzeniu Sejmu PRL VIII kadencji w dniach 30-31 lipca t.r. doszło do odwołania z funkcji Ministra Spraw Wewnętrznych gen. Mirosława Milewskiego i powołania na to stanowisko gen. Czesława Kiszczaka. Nadto Sejm powołał gen. Tadeusza Hupałowskiego na stanowisko Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska. Wymienione powołania stanowiły kolejny etap wprowadzania do struktur rządowych żołnierzy – zaufanych podwładnych gen. Wojciech Jaruzelskiego. /Protokół z 15 posiedzenia Sejmu PRL VIII kadencji w dniu 30- 31 lipca 1981 r. tom 26 k. 5153-5175/

W dniu 1 sierpnia 1981 r. na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR Premier gen. Wojciech Jaruzelski odniósł się do rezolucji Izby Reprezentantów USA z 30 lipca 1981 r. stwierdzającej, że Stany Zjednoczone nie pozostałyby bierne, gdyby wojska radzieckie wkroczyły do Polski uznając, że celem przeciwnika jest

„demontaż władzy”. /Protokół Nr 2 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 1 sierpnia 1981 r. tom 22 k. 4375-4393/

W dniu 4 sierpnia 1981 r. płk Tadeusz Malicki przekazał, z polecenia Szefa KOK, Szefowi Sztabu Generalnego, projekt dekretu o stanie wojennym. Jak wynika z treści pisma przewodniego, projekt ten został sporządzony stosownie do przyjętych na ostatnim posiedzeniu KOK ustaleń. Był on tak opracowany, aby jego postanowienia można było stosować zarówno w przypadku wprowadzenia stanu wojennego na całym, jak i części terytorium PRL. Nadto dekret ten mógł być także stosowany w wypadku wprowadzenia stanu wojennego nie tylko ze względu na bezpieczeństwo państwa, ale również ze względu na obronność. Zastosowane rozwiązania pozwalały na selektywne stosowanie poszczególnych skutków wprowadzenia stanu wojennego oraz ich niezbędną eskalację w zależności od rozwoju sytuacji społeczno – politycznej w kraju i przyjętego scenariusza postępowania. Przedstawiony projekt dekretu uzgadniany był z MSW i Ministerstwem Sprawiedliwości. Jak wynika z treści uzasadnienia załączonego do w/w projektu, w związku z brakiem uregulowań prawnych dotyczących stanu wojennego należało kompleksowo unormować - w akcie rangi ustawy - całokształt następstw wprowadzenia stanu wojennego. Zważywszy, że rozwój sytuacji albo przyjęty sposób postępowania mógł uniemożliwić zwołanie posiedzenia Sejmu PRL celem uchwalenia stosownej ustawy, przygotowany został projekt dekretu z mocą ustawy do uchwalenia przez Radę Państwa. Przyjęty zakres przedmiotowy dekretu wykraczał poza granice prawotwórczych uprawnień Rady Państwa. Stwarzał jednak dostateczną podstawę prawną praworządnego działania związanego z określeniem i stosowaniem skutków wprowadzenia stanu wojennego.

Ponadto projektowano przyznanie Radzie Państwa:

- uprawnień do wydania kolejnych dekretów z mocą ustawy również w okresach między posiedzeniami Sejmu, po to aby organ ten mógł kształtować system prawny odpowiadający wymogom obowiązywania stanu wojennego,
- uprawnień do uznania w czasie wojny określonych obszarów za strefę działań wojennych oraz do ustanawiania zasad funkcjonowania organów państwa w tych strefach.

Generalnie przyjęto założenie, że bez względu na przyczynę wprowadzenia stanu wojennego stosowane będą przepisy obowiązujące przed jego wprowadzeniem ze zmianami i uzupełnieniami niezbędnymi do zapewnienia

wzmoczonej ochrony bezpieczeństwa i obronności państwa. /tomy 30-31 k. 6011-6043/

W tym okresie w Sekretariacie KOK w pracach nad stanem wojennym stosowano dokument *„Ramowy plan kierowania wprowadzeniem stanu wojennego z wykorzystaniem czynnika zaskoczenia”*. Opracowanie to przekazane zostało do Sekretariatu KOK z Zarządu I Operacyjnego Sztabu Generalnego. Dokument ten przewidywał odpowiednie działanie w trzech okresach związanych ze stanem wojennym:

- w okresie poprzedzającym wprowadzenie stanu wojennego,
- w momencie wprowadzenia stanu wojennego,
- w okresie obowiązywania stanu wojennego.

Dla każdego z tych okresów opracowano zakres działania: propagandy, naczelnych organów władzy, centralnych organów administracji państwowej, MSW i MON. Istotą tego planu było wskazanie czasu jaki poprzedzało każde działanie do godziny „G” – wprowadzenia stanu wojennego. Dokument przewidywał trzy warianty rozwoju sytuacji po wprowadzeniu stanu wojennego:

- pomyślny rozwój sytuacji,
- strajk generalny,
- strajk generalny połączony z masowymi zaburzeniami ulicznymi połączonymi z atakowaniem obiektów partyjno – państwowych.

W wypadku wariantu drugiego naczelne organy władzy państwowej podejmowałyby decyzje o poprawie operacyjnego położenia wojsk, co w rzeczywistości miało polegać na podjęciu określonych manewrów przez siły MON i MSW. W trzeciej wersji rozwoju wydarzeń, a więc strajku generalnego połączonego z wystąpieniami ludności cywilnej nastąpiłaby decyzja o zakresie użycia sił milicyjnych i wojska stosownie do dekretu o stanie wojennym.

W świetle powyższego nie ulega wątpliwości, że plan ten zakładał użycie sił zbrojnych MSW i MON do walki z ludnością cywilną. / tom 31 k. 6044/

W dniu 13 sierpnia 1981 r. w Sztabie Generalnym WP sporządzona została *„Informacja o stanie przygotowań państwa na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego oraz zasadniczych skutkach tego przedsięwzięcia”*. Dokument ten zawierał opis poziomu, na jakim znajdowały się prace nad wprowadzeniem stanu wojennego w resortach siłowych i Radzie Państwa, ukazywał także genezę przygotowań do tego stanu.

Jak wynika z treści tego dokumentu, równocześnie z podjętą przez partię oraz organy władzy ofensywą propagandową na rzecz przewyciężenia sytuacji kryzysowej w kraju, pod kierownictwem KOK trwały intensywne przygotowania na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego.

W skali całego kraju, uwzględniając uwagi i propozycje przedstawione przez stronę radziecką, opracowano koncepcję wprowadzenia stanu wojennego. Nadto przygotowano komplet aktów prawnych oraz szczegółowe plany i harmonogramy działań wszystkich organów władzy i administracji państwowej od szczebla centralnego do podstawowych ogniw wykonawczych włącznie.

Dokument określał cel i sposób wprowadzenia stanu wojennego. Wskazywał w jakim zakresie dekret wprowadzający stan wojenny ustanowi: nowe zasady odpowiedzialności karnej oraz zakres zasady użycia sił resortów spraw wewnętrznych i obrony narodowej.

Nadto zawierał on informację, iż w zakładach poligraficznych ZSRR przygotowywane były obwieszczenia zawierające najważniejsze postanowienia dekretu Rady Państwa o stanie wojennym oraz wezwanie wszystkich obywateli do bezwzględnego przestrzegania wprowadzonych nakazów, zakazów i ograniczeń oraz wykonywania nałożonych obowiązków, a także podporządkowania się wszelkim zarządzeniom uprawnionych organów. /tom 34 k. 6665-6669/

W dniu 11 września 1981 r. płk Tadeusz Malicki sporządził *„Informację o stanie przygotowań normatywno – organizacyjnych związanych z wprowadzeniem stanu wojennego oraz przedsięwzięć w zakresie militaryzacji i obrony cywilnej”*. Ja wynikało z tego dokumentu Sekretariat KOK realizując polecenie Przewodniczącego gen. Wojciecha Jaruzelskiego, we współdziałaniu ze Sztabem Generalnym WP, MSW opracował podstawowe przepisy ustawowe oraz wykonawcze dotyczące stanu wojennego, uwzględniając w nich aspekty zagrożenia wewnętrznego i obronności państwa, a także możliwości wprowadzenia tego stanu zarówno na całym terytorium PRL jak i jego części.

Opracowano i przygotowano do rozpatrzenia i wydania przez Radę Państwa następujące projekty:

- 1) dekretu o stanie wojennym;
- 2) dekretu o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego;

3) uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa;

- przez Radę Ministrów lub jej Prezesa:

1) rozporządzenia w sprawie wykonania przepisów dekretów o stanie wojennym w zakresie łączności;

2) rozporządzenia w sprawie zasad postępowania w sprawach o internowanie obywateli polskich;

3) rozporządzenia w sprawie zasad i trybu udzielania zezwoleń na rozpowszechnianie publikacji i widowisk oraz użytkowanie zakładów i urządzeń poligraficznych w czasie obowiązywania stanu wojennego;

4) zarządzenia w sprawie zawieszenia działalności związków zawodowych i niektórych innych organizacji społecznych na czas obowiązywania stanu wojennego;

- przez Komitet Obrony Kraju:

1) uchwały w sprawie militaryzacji ze względu na zagrożenie bezpieczeństwa państwa;

2) uchwały w sprawie działania wojewódzkich komitetów obrony w sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu lub obronności państwa oraz powołania pełnomocników KOK.

Nadto przygotowane zostały przez Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Łączności oraz Szefa Obrony Cywilnej odpowiednie rozporządzenia i zarządzenia stanowiące akty wykonawcze w sprawach należących do ich właściwości. Dla ułatwienia operatywnego działania przez wojewodów w sferze spraw związanych z wprowadzeniem stanu wojennego, przygotowano wzorcowe zarządzenia do wykorzystania w toku realizacji przedsięwzięć związanych z wprowadzeniem stanu wojennego. W/w akty prawne zostały wydrukowane w ilościach niezbędnych do rozpatrzenia przez właściwe organy. Przygotowano również przedsięwzięcia organizacyjne do wydrukowania tych aktów prawnych po ich podpisaniu, a następnie do ich doręczenia właściwym ministrom i wojewodom oraz promulgacji w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim.

Dla potrzeb środków masowego przekazu celem poinformowania społeczeństwa w sprawach związanych z wprowadzeniem stanu wojennego, opracowano zestaw komunikatów omawiających problematykę stanu wojennego w aspekcie poszczególnych obowiązków i uprawnień obywateli oraz organów

administracji państwowej i gospodarki narodowej wynikających z faktu wprowadzenia stanu wojennego. W związku z powyższym wydrukowano obwieszczenie Przewodniczącego Rady Państwa o wprowadzeniu stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa, których odpowiednią liczbę zdeponowano w Warszawie w Sztabie Generalnym. Nadto przygotowano akcje rozplakatowania tego dokumentu na terenie PRL.

W przedmiocie militaryzacji opracowano uchwałę KOK przewidującą z chwilą wprowadzenia stanu wojennego militaryzację określonych jednostek organizacyjnych w tym zakładów pracy. /„Informacja o stanie przygotowań normatywno – organizacyjnych związanych z wprowadzeniem stanu wojennego oraz przedsięwzięć w zakresie militaryzacji i obrony cywilnej” tom 32 k. 6256-6259/

Opracowany w Sekretariacie KOK pakiet projektów aktów normatywnych przesłany został za pismem Szefa Sekretariatu KOK z dnia 7 października 1981 r. do Szefa Sztabu Generalnego WP gen. Floriana Siwickiego. Gen. Mieczysław Dębicki zwrócił się w nim jednocześnie o zwrot do Sekretariatu KOK dokumentów dotyczących stanu wojennego przesłanych za pismami z dnia 15 kwietnia i 4 sierpnia 1981 r. Powyższe oznaczało, że po raz ostatni przed dniem 13 grudnia 1981 r. przekazano uaktualnione w toku prac koordynowanych w Sekretariacie KOK dokumenty w postaci:

- uchwały Rady Państwa w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa,
- dekretu o stanie wojennym,
- dekretu o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego,
- dekretu o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury PRL w czasie obowiązywania stanu wojennego oraz niezbędne do nich akty wykonawcze. /tom 29 i 30 k. 5791-5839, 5843-5878/

Posiedzenie Biura Politycznego KC PZPR w dniu 8 września 1981 r. poświęcone było głównie przygotowaniom reakcji wobec wyników I Zjazdu Krajowego NSZZ „Solidarność”.

W związku z zaistniałą sytuacją gen. Wojciech Jaruzelski uznał, iż „podjęte działania muszą mieć charakter niekonwencjonalny, a jeżeli dojdzie do sytuacji skrajnej, to z winy NSZZ „Solidarność” i społeczeństwo musi o tym wiedzieć”.

Stanisław Kania podkreślił, że oprócz Biura Politycznego nie ma innego organu odpowiedzialnego za sytuację w Polsce. Jednocześnie na wniosek w/w ustalono zasadę każdorazowego zapraszania na posiedzenia Biura Politycznego m.in. Ministra Spraw Wewnętrznych gen. Czesława Kiszczaka.

Takie rozwiązanie stanowiło dla gen. Wojciecha Jaruzelskiego kolejny etap przejmowania wpływów w najważniejszych organach władzy państwowej. Po uzyskaniu dominującej roli w Wojsku Polskim, Radzie Ministrów, Biuro Polityczne stanowiło ostatni organ – tym razem partyjny – którego opanowanie pozwoliłoby na skuteczne zrealizowanie celu jakim było utrzymanie przez PZPR władzy poprzez wprowadzenie stanu wojennego. /Protokół Nr 6 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 8 września 1981 r. tom 23 k. 4420-4445/

Głównym tematem posiedzenia Komitetu Obrony Kraju w dniu 13 września 1981 r. była kwestia postępu przygotowań do stanu wojennego. W posiedzeniu tym po raz pierwszy jako Minister Spraw Wewnętrznych udział wziął gen. Czesław Kiszczak. W toku posiedzenia omówiono: zasady działania państwa w czasie obowiązywania stanu wojennego, stopień gotowości wybranych resortów do działań po wprowadzeniu stanu wojennego, stan przygotowań normatywno – organizacyjnych związanych z wprowadzeniem stanu wojennego oraz przedsięwzięć w zakresie militaryzacji i obrony cywilnej, propagandowe zabezpieczenie stanu wojennego. Stanisław Kania zwrócił uwagę na zachowanie w tajemnicy wszystkich rozpatrywanych na posiedzeniu spraw dotyczących stanu wojennego, a także na konieczność rozwiązania trudnych problemów społeczno – politycznych i ekonomicznych w istniejących warunkach własnymi siłami. Jako cel wprowadzenia stanu wojennego wskazał przekształcenie NSZZ „Solidarność” w związek zawodowy o socjalistycznym charakterze. Gen. Wojciech Jaruzelski podkreślił potrzebę rozwiązania wewnętrznego kryzysu własnymi siłami, przy pomocy państw socjalistycznych w sferze gospodarki oraz ocenił pozytywnie stan przygotowań do wprowadzenia stanu wojennego jednocześnie zalecając intensyfikację działań propagandowych. /Protokół Nr 2/81 z posiedzenia KOK w dniu 13 września 1981 r. tom 32 k. 6244-6255/

W dniu 18 września 1981 r. Szef Zarządu Politycznego WP Józef Baryła zatwierdził dokument *„Zadania i struktura Głównego Zarządu Politycznego WP na okres szczególny”*.

W świetle jego treści głównym zadaniem tego organu w takim okresie było:

- pogłębianie motywacji wzorowej służby żołnierskiej socjalistycznej ojczyźnie;
- przekonywanie żołnierzy o konieczności użycia sił i środków wojska dla obrony interesów narodu i państwa;
- wzmacnianie politycznej kondycji żołnierzy i zapewnienie im świadomego działania w obronie zagrożonego państwa socjalistycznego i zdecydowanego zwalczania sił kontrrewolucji. /tom 33 k. 6516-6527/

W oparciu o powyższe sporządzone zostały:

- „Plan partyjno – politycznego działania GZP WP w okresie szczególnym”,
- wytyczne Szefa GZP WP z dnia 16 października 1981 r.
- „Polityczne motywacje użycia wojsk przeciwko kontrrewolucji w Polsce”
- „Ramowy plan działania i kompetencje Oddziału Operacyjnego GZP WP” wraz załącznikami. /tom 33 k. 6528-6534, 6545-6547, 6548-6554/

W dniu 18 września 1981 r. w Departamencie Gospodarki Materiałowo – Technicznej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych sporządzono „*Propozycje redakcji części dokumentu Sztabu MSW dotyczącej gotowości resortu spraw wewnętrznych w zakresie wyposażenia materiałowo – technicznego*”. W treści tego dokumentu przedstawiono m. in. stopień zapewnienia wyposażenia sił ROMO w: umundurowanie, zakwaterowanie, wyżywienie, środki transportu i uzbrojenie (brak 400 sztuk karabinów maszynowych). /tom 46 k.9062-9065/

Dziesięć dni później, w realizacji polecenia Kierownika Sztabu MSW sporządzona została informacja dotycząca stopnia zabezpieczenia potrzeb w zakresie transportu, uzbrojenia i uzbrojenia specjalnego wynikająca z decyzji Kierownika Nr 20A/81 oraz polecenia wydanego Komendantom Wojewódzkim MO z dnia 10 września 1981 r. Z raportu tego wynikało, że w zakresie uzbrojenia osiągnięto w zasadzie zamierzony stopień poza: brakami w broni zespołowej 400 ckm (planowano w tym zakresie rozdysponowanie nadwyżki 1200 rkm), 1934 sztuk miotaczy gazowych, 252 sztuk wyrzutni samochodowych, 813 sztuk tarcz ochronnych MO, 9765 pałek gumowych szturmowych MO, 38216 pałek gumowych zwykłych, 9604 masek przeciwgazowych. /tom 46 k.9067-9070/

Braki w w/w sprzęcie uzupełniano przy udziale resortów spraw wewnętrznych CSRS i NRD. Z MSW CSRS otrzymano do dnia 5 listopada 1981 r. m.in.: 300 tysięcy ręcznych granatów łzawiących, około 20 sztuk armatek wodnych, około 110 tysięcy pałek gumowych różnego rodzaju. /t.46 k. 9076-9078, 9081-9082/

Natomiast z Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego i MSW NRD do dnia 17 listopada 1981 r. pozyskano do dyspozycji m.in. około 250 tysięcy granatów łzawiących, 20 tysięcy pałek różnego rodzaju, około tysiąca tarcz ochronnych 10 sztuk samochodów opancerzonych wyposażonych w ckm. /tom 46 k. 9079-9080, 9083-9086, 9125-9140/

Tak więc, na dzień 11 grudnia 1981 r. w świetle informacji w sprawie zabezpieczenia potrzeb materiałowo – technicznych mobilizowanych jednostek zwartych MO zasadniczo (oprócz 400 ckm) braków nie stwierdzono. Taki stan rzeczy nastąpił głównie przy istotnej pomocy ze strony resortów CSRS, NRD i ZSRR. /tom 46 k. 9088-9092/

Taka współpraca polegająca na uzupełnianiu niedoborów w uzbrojeniu jednostek podległych MSW PRL przez zaprzyjaźnione resorty (ZSRR, CSRS, NRD, WRL) trwała nieprzerwanie, także po wprowadzeniu stanu wojennego. /tom 46 k. 9112-9119/

Powyższe dane w sposób jednoznaczny wskazują, że w okresie poprzedzającym stan wojenny, jak i po jego wprowadzeniu, korzystano z pomocy sprzętowej państw bloku wschodniego – głównie w zakresie dozbrojenia podległych resortowi jednostek – zarówno w Ministerstwie Obrony Narodowej jak i w resortach spraw wewnętrznych. Skala udzielonej pomocy jak i rodzaj sprzętu przekazanego do MSW potwierdza, że w państwach tych doskonale orientowano się w prowadzonych w PRL przygotowaniach dotyczących likwidacji opozycji. W ten sposób państwa te przyczyniły się pośrednio do osiągnięcia w/w celu. Okoliczność ta potwierdza po raz kolejny, że w 1981 r. nie było żadnej groźby interwencji zbrojnej państw Układu Warszawskiego w Polsce.

Fakt, iż w MSW obok sprzętu służącego do rozpędzania demonstracji (pałki, gaz łzawiący) uzupełniano głównie broń palną (ckm i rkm) stanowi realizację przyjętego w dniu 27 marca 1981 r. założenia walki z przeciwnikiem przy użyciu takiej broni.

Pomoc resortu obrony narodowej na rzecz MSW realizowana była również w sferze kwaterunkowej. Na dzień 7 października 1981 r. Sztab Generalny WP przygotował techniczne możliwości zabezpieczenia zakwaterowania i wyżywienie 13590 funkcjonariuszy resortu spraw wewnętrznych. O skali przygotowywanych sił osobowych MSW świadczy fakt, że takie zapewnienie wciąż nie spełniało zapotrzebowań MSW. /tom 46 k. 9071-9075,9087/

Ocenie przebiegu I części obrad Krajowego Zjazdu NSZZ „Solidarność” poświęcono posiedzenie Biura Politycznego KC PZPR w dniu 15 września 1981 r. Zdaniem Stanisława Kania uzyskane materiały zjazdowe nie pozostawiały wątpliwości co do celów Związku, a rozwiązania tej sytuacji mogły być dwa: całkowicie siłowe lub polityczne uzupełnione środkami administracyjnymi, represyjnymi. Kazimierz Barcikowski podkreślił, że NSZZ „Solidarność” ze zjazdu wyszła jako siła polityczna o charakterze antysocjalistycznym skupiająca wokół siebie całą opozycję. Dlatego też przepisy prawa powinny być wykorzystane do okiełznania masowego działania Związku, w tym i wystąpień antyradzieckich. Gen. Mirosław Milewski nie wykluczył rozlewu krwi w rozprawie z przeciwnikiem.

W związku z tym Stanisław Kania ponownie zaproponował dwa typy radykalnego rozwiązania problemu opozycji: linia politycznej ofensywy wspartej ograniczonymi środkami represji lub stan wojenny. Oba rozwiązania miałyby służyć rozbiciu NSZZ „Solidarność”. Stan wojenny oznaczał, że rozbicie to nastąpiłoby stosując areszty w dużo większym zakresie niż dotychczas. Wyraził opinie, że zagrożenie spowodowało konieczność sięgania do ostrzejszych środków. Stąd pomysł przekazania broni części aktywu partyjnemu. Minister Spraw Wewnętrznych gen. Czesław Kiszczak zapewnił, że w razie rozkazu wojsko użyje broni.

I Sekretarz KC PZPR uznał, iż partia musi być przygotowana do zbrojnej obrony socjalizmu. W podsumowaniu gen. Wojciech Jaruzelski podzielił stanowiska Biura Politycznego w przedmiocie siłowego rozwiązania „problemu” NSZZ „Solidarność” /Protokół Nr 7 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 15 września 1981 r. tom 23 k. 4446-4477/

W dniu 16 września 1981 r. Zastępca Komendanta Głównego MO gen. Józef Beim wydał polecenie wykonania, w dniu następnym, o godzinie 13.30, zadań wynikających z operacji o kryptonimie „Sasanka”. Operacja ta miała polegać na dostarczeniu do Komend Wojewódzkich MO przesyłek specjalnych zawierających materiały do wykorzystania w razie wprowadzenia stanu wojennego. Pierwotne plany przewozu takich przesyłek sporządzono już w styczniu 1981 r. /tom 47 k. 9304-9307/

Transport w ramach operacji „Sasanka” zabezpieczało 8 konwojów w składzie ośmiu nieoznakowanych samochodów z radiostacją z obsadą - dowódca konwoju, kierowca i konwojent oraz 8 samochodów ciężarowych z obsadą – 2 kierowców i konwojent. Wszyscy funkcjonariusze uzbrojeni w broń krótką i długą. Przesyłki specjalne po przewiezieniu ich do właściwych Komend Wojewódzkich MO,

następnie zgodnie z planem przekazane zostały do wyznaczonych jednostek administracyjnych województwa. /tom 47 k. 9326-9326/

Jednocześnie Biuro Polityczne KC PZPR również II turę I Zjazdu Krajowego NSZZ „Solidarność” oceniło jako kolejne zaostrenie sytuacji w kraju. /Protokół Nr 8 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 29 września 1981 r. tom 23 k. 4478-4498/

W dniu 6 października 1981 r. omawiając treść przygotowywanego referatu na IV Plenum KC PZPR gen. Wojciech Jaruzelski wprost stwierdził, że zadaniem tego dokumentu jest pokazanie, że w toku Zjazdu Krajowego NSZZ „Solidarność” ukształtowała się w partię opozycyjną wobec ustroju. Taką samą ocenę przedstawił Stanisław Kania, który jednocześnie zwrócił uwagę na rodzaj zagrożeń wywoływanych przez NSZZ „Solidarność” jako „organizacji antyustrojowej”. Zdaniem w/w NSZZ „Solidarność” ukształtowała się jako organizacja scentralizowana, zdyscyplinowana, „egzekwująca posłuch siłą innymi słowy to partia opozycyjna”. /Protokół Nr 9 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 6 października 1981 r. tom 23 k. 4498-4511/

W dniu 13 października 1981 r. Komendant Główny MO przesłał Ministrowi Spraw Wewnętrznych zbiorcze zestawienie sił i środków MO (w tym ZOMO, NOMO, ROMO i jednostki manewrowe) przygotowanych do działań w sytuacjach szczególnych. W świetle tego dokumentu na okres „W” do działań na terenach miejskich w sytuacjach szczególnych przewidziano:

- 13031 funkcjonariuszy ZOMO;
- 4525 funkcjonariuszy NOMO;
- 2500 uczniów MO szkół MSW oraz 1977 z SB;
- 43974 funkcjonariuszy jednostek manewrowych;
- 28152 funkcjonariuszy pododdziałów zwartych ORMÓ /tom 46 k. 9157-9163/

Dwa dni później przekazano do MSW zaktualizowany referat Ministra Spraw Wewnętrznych odnośnie analizy rozwoju sytuacji w kraju. Wynikało z niego, że polityczne rozwiązanie kryzysu w kraju jest niemożliwe. „Wroga – kontrrewolucyjna działalność wymierzona przeciwko partii, socjalizmowi, sojuszom - w konsekwencji miała charakter skierowany przeciwko narodowej racji stanu”. Przeciwnik miał według autora referatu sprecyzowany plan działania – przejmowanie władzy w państwie i zmianę ustroju.

W MSW zaplanowano akcję „Wrzos” - internowanie osób, których działalność uznano za zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. Do internowania przewidziano w pierwszej kolejności łącznie 4948 osób (wykaz w załączniku według województw). Udział w akcji miało wziąć około 20 tysięcy funkcjonariuszy resortu przy użyciu około 5 tysięcy pojazdów. Rozpoczęcie akcji „Wrzos” miało nastąpić poprzez wkroczenie do mieszkań o tej samej porze – godzinie 0.00 w dniu, w którym miał zostać wprowadzony stan wojenny. Zwolnienie internowanych miało nastąpić po uchyleniu stanu wojennego lub na podstawie indywidualnych decyzji właściwych komendantów. Wraz z akcją „Wrzos” miała nastąpić blokada łączności telefonicznej osób przewidzianych do internowania. Planowane było także przeprowadzenie około sześciu tysięcy rozmów polityczno – ostrzegawczych. Negatywny wynik rozmowy spowodować miał internowanie danej osoby. /tom 46 k.9171-9176/

Po kolejnych aktualizacjach w/w dokumentu uzupełniono jego treść o elementy informujące w zakresie mobilizacji sił resortu, wykorzystanie sił ORMO oraz emerytów MO i SB, ochronę obiektów o szczególnym znaczeniu dla państwa, zakres współpracy z MON i przedsięwzięcia propagandowe.

Poprawiony dokument przewidywał cztery warianty rozwoju sytuacji po wprowadzeniu stanu wojennego:

- wariant I – „w wyniku odpowiedniego przygotowania propagandowego; decyzje władz znajdują poparcie większości społeczeństwa; grupy opozycyjne pozbawione przywódców zaprzestają kontrrewolucyjnej działalności; mały zakres akcji strajkowych”;
- wariant II – „niektórych regionach kraju mają miejsce liczne strajki; wzrost katastrof w zakładach spowodowanych brakiem właściwego nadzoru służb; organizowane wiece manifestacje i demonstracje uliczne; zdecydowane działanie władz; skuteczność spowoduje stabilizację i w perspektywie możliwość zniesienia stanu wojennego na określonym terenie”;
- wariant III – „wprowadzenie stanu wojennego powoduje proklamowanie w całym kraju strajku generalnego połączonego z okupacją zakładów; zerwanie łączności na obszarze całego kraju unieruchomienie komunikacji i transportu, braki w dostawach energii, dezorganizacja handlu zamieszki uliczne i ataki na obiekty partyjne i władz administracyjnych, zaistnieje konieczność zastosowania w szerokim zakresie działań blokadowych i przywracających porządek”;

- wariant IV - strajk generalny w całym kraju, wystąpienie elementów wojny domowej nastąpienie akcji dywersyjno –sabotażowej. /tom 46 k. 9177-9203/

Przygotowania do IV Plenum KC PZPR rozpatrywano na kolejnym posiedzeniu Biura Politycznego. W trakcie dyskusji ustalono, że należy wyraźnie stwierdzić, że jeżeli NSZZ „Solidarność” nie przestanie działać jak partia polityczna to dojdzie do podjęcia kroków, włącznie z jej rozwiązaniem. Gen. Wojciech Jaruzelski wyraził zdanie, iż „istotnym było aby wyraźnie zderzyć intencje partii z kontradziałaniem sił antysocjalistycznych. Wyraźnie należy rozróżnić w „S” masy członkowskie i siły ekstremalne bowiem wskazywanie jedynie na KOR i KPN jest niewystarczające, gdyż kręgi antysocjalistyczne są szersze”. /Protokół Nr 10 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 15 października 1981 r. tom 23 k. 4512-4525/

Uchwałą Rady Ministrów Nr 217/81 z dnia 15 października 1981 r. przedłużona została o kolejne dwa miesiące służba wojskowa żołnierzy wcielenia jesienno – zimowego 1979-1980. Przedłużenie to dotyczyło zarówno jednostek wojsk lądowych jak i jednostek wojskowych podległych MSW. Uchwała weszła w życie z dniem jej powzięcia. /tom 35 k. 6827/

Zakładano zatem, że tylko żołnierze z poboru, którzy przed powołaniem do służby nie mieli do czynienia z ruchem NSZZ „Solidarność” zapewnią bezwarunkowe wykonywanie rozkazów w przypadku wprowadzenia stanu wojennego. Jednocześnie dwumiesięczny termin przedłużenia służby oznaczał, że stan wojenny wprowadzony zostanie w terminie do 15 grudnia 1981 r.

W trakcie posiedzenia Biura Politycznego w dniach 16-18 października 1981 r. (I część IV Plenum KC PZPR) I Sekretarz KC PZPR Stanisław Kania zrezygnował z tego stanowiska. Na wniosek Kazimierza Barcikowskiego funkcję tę objął gen. Wojciech Jaruzelski. W dyskusji Włodzimierz Mokrzyński zaproponował aby już w tym terminie zapowiedzieć wprowadzenie stanu wojennego. /Protokół Nr 11 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 16 października 1981 r. tom 23 k.4526-4547, Protokół Nr 10 z posiedzenia Sekretariatu KC PZPR w dniu 28 października 1981 r. tom 25 k. 4874-4877/

Będący już I Sekretarzem KC PZPR gen. Wojciech Jaruzelski na posiedzeniu Biura Politycznego w dniu 26 października 1981 r. zaproponował stałe zapraszanie na posiedzenia Biura Szefa Urzędu Rady Ministrów gen. Michała Janiszewskiego. Jego zdaniem skierowanie „znaczej liczby mundurowych do pracy partyjnej

i rządowej należą traktować jako służbę dla partii, które jednak ma mieć charakter przejściowy". /Protokół Nr 12 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 26 października 1981 r. tom 23 k. 4548-4564/

Na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR w dniu 28 października 1981 r. rozstrzygnięto trwający od dnia 18 października t.r. stan polegający na tym, że gen. Wojciech Jaruzelski piastował trzy najważniejsze funkcje w PRL: I Sekretarza KC PZPR, Prezesa Rady Ministrów i Ministra Obrony Narodowej. W tym czasie właściwie zakończył się proces wprowadzania na najważniejsze stanowiska w państwie przedstawicieli Wojska Polskiego. Jednocześnie podjęto decyzje o zmianach w Rządzie i pozostaniu Henryka Jabłońskiego na stanowisku Przewodniczącego Rady Państwa. /Protokół Nr 13 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 28 października 1981 r. tom 23 k. 4565-4568/

Działania Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” oceniono w dalszym ciągu jako kontynuację jej strategicznego programu polegającego na stosowaniu dwoistej taktyki - czasowe porozumienia, a jednocześnie kontynuowanie poprzedniej działalności. Zdaniem gen. Wojciecha Jaruzelskiego nie było złudzeń co do tego celu przejęcia władzy i zmiany ustroju. /Protokół Nr 14 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 10 listopada 1981 r. tom 23 k. 4569-4592, Protokół Nr 12 z posiedzenia Sekretariatu KC PZPR w dniu 5 listopada 1981 r. tom 25 k. 4878-4896/

W dniach 30-31 października 1981 r. odbyło się ostatnie przed wprowadzeniem stanu wojennego 17 posiedzenie Sejmu PRL VIII kadencji. Kończąc je Marszałek Sejmu Stanisław Gucwa poinformował obecnych, że o terminie kolejnego posiedzenia posłowie zostaną powiadomieni. /Protokół 17 posiedzenia Sejmu PRL VIII kadencji w dniach 30-31 października 1981 r. tomy 26-27 k. 5175-5274/

Zgodnie z treścią Regulaminu Sejmu PRL nadal trwała jesienna sesja Sejmu PRL VIII kadencji. /tom 3 k. 518-527/

Plan przedłużenia kadencji Rad Narodowych stopnia podstawowego oraz zmiana ordynacji wyborczej miały uniemożliwić utratę wpływów w tych organach. W Biurze Politycznym takie działanie oceniono jako mające przeciwdziałać oddaniu władzy przeciwnikowi. I Sekretarz KC PZPR uznał, że w zaistniałej sytuacji dla uzyskania tego celu niezbędne jest odroczenie terminu wyborów. Nadto zaplanowano szeroką kampanię medialną (głównie telewizyjną), mającą na celu przygotowanie społeczeństwa na podjęcie bardziej niż dotychczas zdecydowanych

działań. /Protokół Nr 15 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 20 listopada 1981 r. tom 23 k. 4593-4608/

W dniu 23 listopada 1981 r. w Sztabie Generalnym WP przygotowano „*Notatkę w sprawie najważniejszych przedsięwzięć wykonywanych w Siłach Zbrojnych w sferze przygotowań do ewentualnego wprowadzenia stanu wojennego*”. Jak wynika z treści tego dokumentu adresowanego do gen. Wojciecha Jaruzelskiego dowództwa wszystkich szczebli koncentrowały się na utrzymywaniu wysokiego poziomu gotowości bojowej wojsk oraz ich dyspozycyjności. W okresie wrzesień – listopad t.r. zintensyfikowano sprawdzanie gotowości bojowej i mobilizacyjnej wojsk, kontrolą objęto w tym zakresie łącznie 75 jednostek wojskowych (w tym jednostki z powołaniem rezerwy osobowej łącznie około 1000 osób). Nadto nadal doskonalono przygotowanie sił zbrojnych do działań w przypadku wprowadzenia stanu wojennego. Uwzględnione zostały uwagi i propozycje radzieckie z konsultacji w marcu 1981 r. Sztab Generalny WP we współpracy z Instytucjami Centralnym MON oraz dowództwem Okręgów Wojskowych i Rodzajami Sił Zbrojnych uzupełnił i wzbogacił posiadaną dokumentację, przeprowadził dodatkowe rekonesanse, a nowe zadania doprowadził do wykonawców. Całość dokumentacji planistycznych systematycznie uaktualniano. W okresie od lipca do połowy listopada 1981 r. w Sztabie Generalnym WP opracowano szesnaście kompletów dokumentów, a wśród nich: znowelizowany zestaw aktów normatywnych do wydania w razie wprowadzenia stanu wojennego, ogólny plan kierowania Siłami Zbrojnymi PRL przy założeniu różnych wariantów rozwoju sytuacji wewnętrznej oraz instrukcje działania wydzielonych sił wojskowych w sytuacjach szczególnych. Wszystkie te dokumenty w odpowiedniej ilości zdeponowano: dla szczebla Centralnego w Sekretariacie KOK i Sztabie Generalnym WP, a dla szczebla wojewódzkiego w KWMO. W ślad za zmianami sytuacji wewnętrznej i stosownie do jej analizy zwiększono siły planowane do ochrony ważnych obiektów przemysłowych, opracowano dodatkowy wariant alarmowego przejęcia pod ochronę wytypowanych obiektów radia i telewizji, łączności oraz rurociągu „Przyjaźń”, zwiększono możliwości planowanej łączności awaryjnej, zwiększono siły wojskowe do zadań przewidzianych w Warszawie. Wojenny system dowodzenia szczebla centralnego znowelizowano pod kątem potrzeb stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. /„Instrukcja działania wydzielonych sił wojskowych w sytuacjach szczególnych” tom 33 k. 6535-6544/

W dokumencie tym przyjęto możliwość prowadzenia stanu wojennego z zaskoczenia lub metodą tzw. „wpełzającą”. Uchwałą KOK podniesiono Szefów WSzW (Wojewódzkich Sztabów Wojskowych) do rangi zastępców przewodniczących Wojewódzkich Komitetów Obrony. Podjęto konieczne działania w celu zagwarantowania sprawnego funkcjonowania administracji i wysokiej dyscypliny pracy w przemyśle.

W dniu 20 listopada t.r. zakończono pierwszy etap działalności 851 terenowych grup operacyjnych (około 330 żołnierzy na terenie 2070 gmin i miast – gmin), a od 23 listopada t.r. w ponad 520 dużych zakładach przemysłowych rozpoczęło działalność 170 grup operacyjnych (660 oficerów). W następnym tygodniu zostały skierowane dodatkowe 154 grupy operacyjne (łącznie ponad 2000 żołnierzy).

W celu utrzymania wysokiego stanu gotowości bojowej i dyspozycyjności wojsk zatrzymano na okres dwóch miesięcy do 15 grudnia 1981 r. prawie 45 tysięcy żołnierzy podlegających zwolnieniu w październiku t.r.. Na przełomie III i IV kwartału przeszkolono około 6,5 tysiąca żołnierzy rezerwy. Ponadto głównie na bazie szkół oficerskich i ośrodków szkolenia zorganizowano i przygotowano do działań interwencyjnych 9 batalionów manewrowych. Przygotowano 6 pododdziałów specjalnych przeznaczonych do ochrony i zapewnienia funkcjonowania ogólnopolskiego programu PRiTV. Pododdziały te rozmieszczono w koszarach jednostek stacjonujących w pobliżu wytypowanych obiektów PRiTV (głównie w rejonie Warszawy).

W dniach 18-19 listopada 1981 r. w Sztapie Generalnym WP odbyła się kolejna konsultacja z przedstawicielami Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR oraz Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego. Rosjanie byli zadowoleni z treści wprowadzonych przez stronę polską uzupełnień w sferze planowania oraz podjętych działań praktycznych.

Załącznikiem do notatki z 23 listopada 1981 r. były: mapa z naniesionymi danymi dotyczącymi szkolenia wojsk na poligonach, wykaz dokumentów opracowanych w Sztapie Generalnym WP w okresie od czerwca 1981 r., mapa zawierająca naniesione dane dotyczące jednostek uzupełnionych żołnierzami rezerwy (uzupełnienia do dnia 31 października 1981 r. i w okresie od 10 października do 9 grudnia 1981 r.) oraz wykaz osób biorących udział w planowaniu. /tom 31 k. 6048-6064/

Opisane w treści cytowanych dokumentów działania wskazują, że siły zbrojne w tym czasie były już faktycznie przygotowane do podjęcia zbrojnych działań z chwilą wprowadzenia stanu wojennego. Szczególnie istotną rolę miały odegrać:

- Terenowe Grupy Operacyjne (TGO) obejmujące swoją działalnością wszystkie gminy i miasta o statucie gminy,
- Wojskowe Grupy Operacyjno – Kontrolne (WGO-K) obejmujące swoją działalnością wytypowane zakłady pracy,
- Miejskie Grupy Operacyjne (MGO) działające na terenie miast wojewódzkich i w największych aglomeracjach miejskich.

Skierowanie tak znacznej ilości wojskowych do działań w ramach tych grup umożliwiło: rozpoznanie terenu planowanych działań sił zbrojnych, ustalenie składu personalnego struktur NSZZ „Solidarność” oraz ocenę możliwości ich skutecznego zlikwidowania.

Jednocześnie fakt stałego zwiększania obecności wojskowych w sferze cywilnej poczynając od działalności centralnych organów administracji państwowej, a na działalności gospodarki narodowej kończąc, pozwoliło na uzyskanie istotnego efektu psychologicznego - społeczeństwo przyzwyczało się do stałej obecności mundurów wojskowych w życiu codziennym. Był to efekt nie do przecenienia w czasie planowanego stanu wojennego.

Wyżej przedstawiona skala jak i rodzaj podejmowanych działań przesądza o zbrojnym charakterze podejmowanych działań w ramach planowanego wprowadzenia stanu wojennego jak i wiodącej roli resortów siłowych.

Analiza sytuacji w kraju, a w szczególności strajk w Wyższej Szkole Pożarnictwa w Warszawie uznane zostały na posiedzeniu Sekretariatu KC PZPR w dniu 27 listopada t.r. jako element planowanego działania przeciwników z NSZZ „Solidarność”. Zdaniem gen. Mirosława Milewskiego Związek od początku był kierowany przez „autentycznych wrogów ustroju socjalistycznego”. /Protokół Nr 16 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 27 listopada 1981 r. tom 23 k. 4609-4612, Protokół Nr 14 z posiedzenia Sekretariatu KC PZPR w dniu 26 listopada 1981 r. tom 25 k.4921-4942/

Posiedzenie Biura Politycznego w dniu 1 grudnia 1981 r. w części dotyczącej sytuacji w kraju ograniczono wyłącznie do składu osobowego Biura i Sekretariatu KC. W trakcie rozmowy członkowie uznali, że należy przygotować i uzbroić grupy aktywistów partyjnych, podjąć decyzje o ochronie rodzin działaczy

partyjnych(operacja „Troska”). /Protokół Nr 17 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 1 grudnia 1981 r. tomy 23-24 k.4613-4628/

W dniu 5 grudnia 1981 r. odbyło się ostatnie przed stanem wojennym posiedzenie Biura Politycznego KC PZPR. W jego trakcie gen. Czesław Kiszczak zauważył, że ostatnie stanowisko NSZZ „Solidarność” to stanowisko politycznej opozycji zmierzającej do przejęcia władzy. Zaproponował też aby w wypadku strajku generalnego wprowadzić stan wojenny. Wniosek ten poparł Szef Sztabu Generalnego WP gen. Florian Siwicki, który jednocześnie zauważył konieczność intensywnego propagandowego przygotowania społeczeństwa do tego faktu.

Podsumowując zamierzenie NSZZ „Solidarność” gen. Czesław Kiszczak wskazał głównie na zerwanie dalszych rozmów i obarczenie odpowiedzialnością partii i rządu, przygotowywanie strajku generalnego, stworzenie samorządu jako namiastki władzy oraz do przyspieszenia wyborów do Sejmu, przygotowywanie kadr do przejęcia władzy, wniesienie do Sejmu projektu ordynacji wyborczej, zapewnienie ZSRR minimum interesów w Polsce, których gwarantem ma być NSZZ „Solidarność”. Zdaniem Mieczysława Rakowskiego możliwości porozumienia zostały wyczerpane, próba zmuszenia NSZZ „Solidarność” do „ograniczonej współodpowiedzialności za PRL nie była możliwa, gdyż siły kierownicze Związku wierzyły, że przejmą w kraju władzę”. Nie było też możliwe uchwalenie przez Sejm ustawy o środkach nadzwyczajnych, gdyż większość posłów była pod presją działaczy NSZZ „Solidarność” i się bała. Zdaniem Józefa Czyrka należało opracować plan działania na czas po przejściu stanu wojennego. Gen. Mirosław Milewski przestrzegł przed pochopnym działaniem przy wprowadzeniu stanu wojennego, gdyż należało się przygotować na skutki zewnętrzne i wewnętrzne tej sytuacji. Zaproponował by decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego uzasadnić obroną socjalistycznego państwa, narodu i zabezpieczeniem obywateli na okres zimy.

I Sekretarz KC PZPR gen. Wojciech Jaruzelski uznał, iż jego zdaniem kryzys wszedł w fazę kulminacyjną i tę okoliczność należało wykorzystać. W tym czasie należało działać tak, aby w stan konfrontacji narzuconej przez „przeciwnika” wejść z najlepszej pozycji – „ani kroku wstecz”. Stwierdził, iż należy podjąć decyzję najwyższej odpowiedzialności. Jednocześnie uznał za „potworną i makabryczną kompromitacją dla partii to, że po 36 latach sprawowania władzy trzeba jej bronić siłą milicyjną”.

Na tym posiedzeniu nie została podjęta decyzja ostateczna. Rozważano koncepcje, a gen. Wojciech Jaruzelski oświadczył, że czas, miejsce i sposoby działania zależą będą od wielu okoliczności, w tym od działań „przeciwnika”. Nadto należało robić wszystko, aby stan wojenny nie był pojęciem, którym operuje partia, że robione jest wszystko po to, aby tego stanu konfrontacyjnego nie było. /Protokół Nr 18 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 5 grudnia 1981 r. tom 24 k. 4629-4663/

W dniach 1-4 grudnia 1981 r. w Moskwie odbyło się 14 posiedzenie Komitetów Ministrów Obrony państw – stron Układu Warszawskiego. Podczas omawiania tekstu końcowego z posiedzenia, przeznaczonego do opublikowania w środkach masowego przekazu, gen. Florian Siwicki przedłożył projekt tego dokumentu przygotowany przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego. Z jego treści miała wynikać groźba podjęcia odpowiednich kroków przez państwa – strony Układu Warszawskiego dla przeciwdziałania siłom antysocjalistycznym w PRL. Jednocześnie podczas posiedzenia reprezentujący Polskę Szef Sztabu Generalnego WP gen. Florian Siwicki przekonywał obecnych, że taka zawołowana groźba jest niezbędna dla władz polskich. Wobec stanowczego stanowiska rumuńskiego popartego przez Ministra Obrony Węgier prośba gen. Wojciecha Jaruzelskiego nie zyskała aprobaty. /tom 20 k. 3990-4011/

Odmienną wersję przebiegu tego posiedzenia przedstawił na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR w dniu następnym gen. Florian Siwicki. Oświadczył, iż to KMO wyraził duże zaniepokojenie sprawą polską, skrytykował PZPR za słabe przeciwdziałanie i uznał, że sytuacja w PRL osłabia zdolności obronne sojuszu. Nadto zasugerowano bardziej radykalne formy działania w walce z „kontrewolucją”, gdyż dotychczas stosowane nie dały rezultatów.

Powyzsza okoliczność po raz kolejny potwierdza, że w grudniu 1981 r. PRL nie groziła zbrojna interwencja ze strony państw Układu Warszawskiego. Jednocześnie już wówczas gen. Wojciech Jaruzelski i osoby, które pod jego kierownictwem brały udział w przygotowaniach do stanu wojennego próbowały ukryć faktyczne przyczyny jego wprowadzenia pod pozorem takiej rzekomej groźby interwencji. To gen. Wojciech Jaruzelski próbował doprowadzić do takiej interwencji lub uzyskać przynajmniej jej obietnicę.

Wydarzenia sierpnia 1980 r. oraz następujące po nich kolejne związane ze wzrostem znaczenia opozycji zebranej wokół NSZZ „Solidarność” od początku były

przedmiotem zainteresowania władz radzieckich i w konsekwencji państw – stron Układu Warszawskiego. Wszystkie działania i decyzje decydentów PRL były na bieżąco poddawane konsultacjom prowadzonym z kierownictwem KC KPZR i Armii Radzieckiej.

Podczas telefonicznej rozmowy z Leonidem Breżniewem, którą Stanisław Kania zrelacjonował na posiedzeniu Biura Politycznego w dniu 27 marca 1981 r. I Sekretarz KC KPZR zwrócił mu uwagę na wzrost w Polsce nastrojów antyradzieckich oraz agresji w ich przejawianiu oraz wskazał na potrzebę „orientowania się na własne siły i stan wojenny”. /Protokół Nr posiedzenia BP KC PZPR w dniu 27 marca 1981 r. tom 22 k. 4269-4275/

W trakcie kolejnej rozmowy Leonida Breżniewa ze Stanisławem Kanią w dniu 30 marca 1981 r. działanie władz PZPR zostało poddane ostrej krytyce. Po rozmowie z I Sekretarzem KC PZPR i Premierem PRL Andriej Gromyko stwierdził, że polska armia pod dowództwem gen. Wojciecha Jaruzelskiego gotowa jest wypełnić swój obowiązek. W wyniku dyskusji członkowie BP KC KPZR uznali, że Stanisław Kania i gen. Wojciech Jaruzelski są tymi osobami w Polsce, które są w stanie opanować sytuację w kraju, bo mają za sobą wojsko, MSW i siły bezpieczeństwa. Dlatego też w trakcie planowanego spotkania w/w z I Sekretarzem KC KPZR należało zasugerować podjęcie surowych kroków oraz przekonać, aby nie obawiano się nawet ewentualnego rozlewu krwi, do jakiego może to doprowadzić. Sposobem rozwiązania kryzysu miało być wprowadzenie przez władze PRL stanu wojennego. /Protokół posiedzenia Biura Politycznego KC KPZR w dniu 2 kwietnia 1981 r. tom k.10548-10556/

W dniu 9 kwietnia 1981 r. komplet podstawowych dokumentów prawnych dotyczących stanu wojennego w tłumaczeniu na język rosyjski tj: map, planów i adnotacji został przekazany Naczelnikowi Sztabu Połączonych Sił Zbrojnych Pierwszego Zastępcy Głównodowodzącego Połączonych Sił Zbrojnych Państw – Stron Układu Warszawskiego gen. Anatolijowi Gribkowowi. Jak wynika z treści pisma przewodniego podpisanego przez gen. Tadeusza Hupałowskiego przekazane dokumenty zostały przygotowane przez określone resorty i centralne organy władzy PRL z uwzględnieniem wniosków wzajemnych konsultacji ze strona radziecką. /tom 42-43 k. 8422-8487,8497-8512/

Potwierdził to przesłuchany w charakterze świadka Józef Matysiewicz były oficer Zarządu I Sztabu Generalnego WP, tłumacz języka rosyjskiego. To on

przetłumaczył na język rosyjski projekt dekretu o stanie wojennym. Tłumaczenie to zostało następnie przekazane „Rosjanom, którzy na stałe rezydowali w gabinecie płk Ryszarda Kuklińskiego”. Zdaniem świadka ten fakt, jak i okoliczności tłumaczenia, wskazują na stałe monitorowanie przez stronę radziecką procesu przygotowywania w Sztabie Generalnym WP dokumentów dotyczących stanu wojennego. /tom 54 k. 11483-11485/

W dniu 9 kwietnia t.r. doszło w Brześciu do tajnego spotkania Stanisława Kani i gen. Wojciecha Jaruzelskiego z Jurijem Andropowem i Dmitrijem Ustinowem. Stronie polskiej zależało na utrzymaniu tego faktu w tajemnicy. W trakcie rozmowy potwierdzili, że porządek w kraju zaprowadzą własnymi siłami. Stronę radziecką poinformowano o tym, że komplet dokumentów dotyczących stanu wojennego już został sporządzony. /Protokół z posiedzenia BP KC KPZR w dniu 9 kwietnia 1981 r. tom 53 k. 10557-10565/

Sytuację w PRL ponownie omawiano w dniu 15 kwietnia 1981 r. Leonid Breżniew po rozmowie ze Stanisławem Kanią uznał, że „spotkanie brzeskie” odniosło spodziewany skutek. /Protokół z posiedzenia BP KC PZPR w dniu 9 kwietnia 1981 r. tom 53 k. 10566-10568/

W dniu 23 kwietnia 1981 r. do Polski przyjechała delegacja KC KPZR na czele z Michałem Susłowem przewodniczącym Komisji ds. Polski celem przeprowadzenia rozmów z przedstawicielami BP KC PZPR. Tematem rozmów była aktualna sytuacja w PRL. /tom 22 k. 4726-4283/

Wizyta ta została pozytywnie oceniona przez stronę radziecką. W Moskwie uznano, że tego typu kontakty winny być kontynuowane w przyszłości. Pozwalały one na zebranie Komisji ds. Polski wystarczającej ilości materiałów dla właściwej oceny sytuacji w tym kraju. /Protokół z posiedzenia BP KC KPZR w dniu 30 kwietnia 1981 r. tom 53 k.10569-10572/

W maju 1981 r. doszło do spotkania gen. Wojciecha Jaruzelskiego z ambasadorem ZSRR w Polsce Borisem Aristowem i przedstawicielami Grupy Wojsk Radzieckich stacjonującej w Polsce. Ambasador radziecki zwrócił uwagę władzom PRL na przypadki prowokacyjnego zachowania się obywateli polskich w stosunku do radzieckich wojskowych, oraz na zjawisko antysowietyzmu występującego w całym kraju. Zarzucił brak konkretnych działań zmierzających do przeciwdziałania takim zjawiskom, które przynoszą szkodę przyjaźni i współpracy oraz mają ujemny wpływ na Układ Warszawski. Gen. Wojciech Jaruzelski zobowiązał

się do podjęcia przez Biuro Polityczne i Rząd działań przeciwstawiających się antyradzieckiej propagandzie. Podobnie Stanisław Kania uznał wzrost antysowietyzmu za część składową sytuacji w państwie, a podjęcie „mądrego kontrnatarcia dla obrony stosunków polsko – radzieckich za generalną sprawę”. /Protokół Nr 94 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 21 maja 1981 r. tom 22 k. 4283-4290/

W dniu 1 czerwca 1981 r. doszło do rozmów telefonicznych Stanisława Kania i gen. Wojciecha Jaruzelskiego z Leonidem Breżniewem. I Sekretarz KC PZPR poinformował swojego rozmówcę o trudnej sytuacji w PRL. Podczas rozmowy sytuacja gospodarcza została oceniona jako nadal bardzo ciężka z uwagi na brak surowców i energii. Leonid Breżniew wyraził duże zaniepokojenie zachodzącymi w Polsce wydarzeniami, a także podkreślił konieczność dbałości o armię, milicję i środki masowego przekazu, bez których nie będzie możliwe opanowanie sytuacji. Nadto I Sekretarz KC KPZR przypomniał Stanisławowi Kaniu osobistą odpowiedzialność za wszystko, co dzieje się w Polsce. Gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu przywódca ZSRR przypomniał konieczność umacniania sił wojska, sił bezpieczeństwa i milicji. Wysiłki podejmowane w tym zakresie miały zapewnić utrzymanie ich w rękach partii. Leonid Breżniew zasugerował gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu aby uświadomić NSZZ „Solidarność”, że bez korzystnych stosunków gospodarczych, bez radzieckich surowców PRL nie może egzystować i żaden inny kraj nie byłby w stanie zrekompenzować braku takiej współpracy. /Protokół Nr 96 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 2 czerwca 1981 tom 22 k. 4291-4321/

Dnia 5 czerwca 1981 r. ambasador ZSRR w Polsce Boris Aristow przekazał stronie polskiej list zawierający krytyczną ocenę działań podjętych przez PZPR w związku z funkcjonowaniem NSZZ „Solidarność”. W szczególności podkreślono w nim błędy poprzedniego kierownictwa polskiej partii i ustępstwa wobec „kontrrewolucji”.

W związku z tym listem w dniu 6 czerwca 1981 r. zwołano posiedzenie BP KC PZPR. Obecni na nim członkowie Biura Politycznego odebrali treść listu jako sygnał ze strony radzieckiej zalecający zdecydowane działanie. W toku dyskusji uznano, że sytuację w kraju można i należy rozwiązać własnymi siłami tym bardziej, że społeczeństwo nie przyjmie do wiadomości rozwiązania sytuacji przez siły

zewnątrzne (Kazimierz Barcikowski). /Protokół Nr 97 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 6 czerwca 1981 r. tom 22 k. 4322-4340/

W trakcie telefonicznej rozmowy Stanisława Kania z Leonidem Breżniewem w dniu 15 czerwca 1981 r. I Sekretarz KC PZPR podziękował za list KC KPZR skierowany do polskich towarzyszy, uznając go za kolejny przejaw troski o los socjalizmu w PRL. Stanisław Kania potwierdził gotowość polskich władz partyjnych do podejmowania stanowczych kroków wobec „kontrrewolucji” w Polsce. /Protokół z posiedzenia BP KC KPZR w dniu 18 czerwca 1981 r. tom 53 k. 10573-10577/

W czerwcu 1981 r. Stanisław Kania i gen. Wojciech Jaruzelski odbyli wizytę roboczą w ZSRR. W jej trakcie doszło do dwóch rozmów I Sekretarza KC PZPR z Leonidem Breżniewem. Obie strony stanęły na stanowisku, że Polska musi być socjalistyczna, a PZPR marksistowsko – leninowska. Przywódca radziecki zarzucił nie wykorzystanie możliwości przeciwdziałania „kontrrewolucji”. Nadto uznał on, iż ciągłe zagrożenie strajkami wymaga zdecydowanej reakcji, gdyż istnieje zagrożenie dla socjalizmu w Polsce i groźba przejęcia władzy przez opozycję w PRL. /Protokół Nr 102 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 7 lipca 1981 r. tom 22 k. 4360-4369/

W sierpniu 1981 r. na Krymie doszło do kolejnego spotkania Stanisława Kania i gen. Wojciecha Jaruzelskiego z Leonidem Breżniewem. W trakcie prowadzonych rozmów Stanisław Kania scharakteryzował przywódcy radzieckiemu aktualną sytuacją w PRL. Poinformował Leonida Breżniewa, że „kondycja wojska, MO i SB jest dobra”. Gen. Wojciech Jaruzelski potwierdził ten fakt oraz potrzebę przygotowania władz polskich na wszelkiego rodzaju formy działania, po to aby nie dać się zaskoczyć. Stwierdził, iż w chwili obecnej aktualizowane są wszystkie plany w tym zakresie. I Sekretarz KC KPZR nalegał na stanowcze działania. Uznał, że przeciwnik wchodząc do struktur MSW i armii, dąży do przejęcia władzy, a wobec tego, że sytuacja była nadzwyczajna i podejmowane środki w celu kontrnatarcia winny mieć nadzwyczajny charakter. Gen. Wojciech Jaruzelski zapewnił, że w wypadku gdy zajdzie taka potrzeba, „władzom PRL nie zadrży ręka”. /Protokół Nr 3 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 18 sierpnia 1981 r. tom 22 k. 4394-4419/

W październiku 1981 r. działając z polecenia BP KC KPZR, jego członek Konstantin Rusakow odbył wizyty w NRD, CSRS, WRL i LRB. W trakcie rozmów z przywódcami partii komunistycznych tych państw omawiano sytuację w Polsce.

Wyniki tych spotkań ocenione zostały na posiedzeniu BP KC KPZR w dniu 19 października 1981 r., na którym jego uczestnicy stanowczo stanęli na stanowisku o niemożności interwencji wojsk radzieckich w PRL. Jurij Andropow stwierdził: „polscy przywódcy przebąkują o pomocy wojskowej ze strony bratnich krajów, my zaś powinniśmy twardo obstawać przy swoim stanowisku i naszych wojsk do Polski nie wprowadzać”. Podobne stanowisko zajął Dmitrij Ustinow, który dodał, że „w ogóle należy stwierdzić, że nie można wprowadzić naszych wojsk do Polski. Oni, Polacy nie są gotowi przyjąć naszych wojsk”. /Protokół z posiedzenia BP KC KPZR w dniu 29 października 1981 r. tom 53 k. 10581-10588/

W dniu 19 listopada 1981 r. Zastępca Szefa Sztabu Generalnego WP ds. Operacyjnych gen. Jerzy Skalski przesłał Zastępcy Naczelnika Głównego Zarządu Operacyjnego Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR gen. płk I. G. Nikołajewowi tłumaczenia na język rosyjski następujących dokumentów:

- uchwałę Rady Państwa o stanie wojennym,
- syntezę dekretu o stanie wojennym,
- koncepcję zmiany w planie ulepszenia operacyjnego położenia wojsk (wraz z mapą).

Z treści pisma przewodniego wynika, że przekazane dokumenty były przedmiotem uprzedniej konsultacji ze stroną radziecką. /tom 43 k. 8488-8495, 8513-8516/

Fakt stałego nadzoru ZSRR nad przygotowaniem stanu wojennego potwierdzają świadkowie – wojskowi biorący udział w tych pracach.

Gen. Wacław Szklarski Szef Zarządu I Operacyjnego Sztabu Generalnego Wojska Polskiego zeznał, że w marcu 1981 r. do Sztabu Generalnego WP przyjechała grupa wojskowych z ZSRR, w skład której wchodził m.in. gen. Nikołajew – Zastępca Szefa Głównego Zarządu Operacyjnego Sztabu Generalnego Armii Radzieckiej. Część z nich zapoznawała się w Sztabie z polskimi dokumentami stanu wojennego, inni byli w MSW. Po raz drugi grupa radzieckich wojskowych przyjechała na przełomie marca i kwietnia 1981 r. i to wtedy za zgodą Szefa Sztabu Generalnego dostali dokumenty dotyczące stanu wojennego. /tom 53 k. 11397-11402/

Główny Inspektor Szkolenia Sił Zbrojnych w tym czasie gen. Eugeniusz Molczyk zeznał, że wojskowi przedstawiciele ZSRR byli w 1981 r. w PRL i zapoznawali się z dokumentami dotyczącymi stanu wojennego. Przyjeżdżali w tej sprawie Wiktor Kulikow, Anatolij Gribkow i inni. Świadek nie ma wątpliwości, że takie

kontakty były prowadzone w związku z sytuacją w PRL i pracami nad stanem wojennym. /tom 53 k. 11349-11353/

Gen. Tadeusz Szaciłło - Zastępca Szefa Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego w 1981 r. podkreślił, że w tym czasie na poziomie poszczególnych Instytucji MON byli przydzieleni jako konsultanci generałowie radzieccy. W GZP rezydował generał Sredin, który zapoznawał się z przygotowywanymi przez świadka dokumentami dotyczącymi stanu wojennego. Sugerował on nawet zmiany zaostrażające wydźwięk tych dokumentów. /tom 53 k.11344-1147/

Gen. Józef Użycki w 1981 r. był Dowódcą Pomorskiego Okręgu Wojskowego. Świadek pamięta, że z racji pełnienia tej funkcji w tym czasie był zorientowany, że ze strony ZSRR był stały nacisk o charakterze politycznym, ekonomicznym i wojskowym na rozwiązanie przez Polaków wewnętrznego problemu własnymi siłami. /tom 53 k. 11392-11395/

Gen. Zdzisław Malina był w latach 1980-1981 Zastępcą Szefa Sekretariatu KOK – Szef Biura Planowania Obronnego i Szkolenia Obronnego. Świadek ten tuż przed stanem wojennym z polecenia gen. Mieczysława Dębickiego był w Moskwie. To wówczas towarzyszący mu funkcjonariusz MSW płk Starszak nadzorował druk obwieszczeń o stanie wojennym w PRL. W tych obwieszczeniach były uchwała Rady Państwa i przepisy dekretów o stanie wojennym. /tom 53 k. 11385-11390/

Gen. Mieczysław Dachowski od stycznia 1980 r. był Zastępcą Szefa Sztabu Generalnego WP ds. Systemów Kierowania. W marcu 1981 r. w Sztabie Generalnym była delegacja Zjednoczonego Dowództwa Układu Warszawskiego, której szefem był generał Nikołajew. Rosjanie przywieźli ze sobą koncepcję planu wprowadzenia stanu wojennego, który miał być wykorzystany przez stronę polską. /tom 57 k. 11333-11342/

Gen. Franciszek Puchała w marcu 1980 r. został Zastępcą Szefa Zarządu I Operacyjnego – Szefa Oddziału Gotowości Bojowej i Dowodzenia. W swoich zeznaniach wymienił trzy wizyty delegacji radzieckiej: w III dekadzie marca 1981 r., na początku kwietnia 1981 r. oraz na początku listopada 1981 r. – wszystkie z Wiktorem Kulikowem na czele. W trakcie tych wizyt Rosjanie zapoznawali się ze stanem zaawansowania przygotowań do wprowadzenia stanu wojennego, udostępniano im także stosowną dokumentację.

Powyższe okoliczności potwierdzają, że w przeciągu całych przygotowań do wprowadzenia stanu wojennego strona radziecka, nie tylko była w pełni poinformowana o tych działaniach, ale także miała wpływ zarówno na kierunki

prowadzonych prac jak i treść przygotowywanych dokumentów. Ten nadzór ze strony ZSRR obejmował całokształt prac, zarówno w sferze wojskowej, jak i pozawojskowej, a także pomoc np. przy drukowaniu gotowych obwieszczeń o stanie wojennym.

Jednocześnie niewątpliwe w grudniu 1981 r. nie istniała groźba interwencji zbrojnej wojsk radzieckich w Polsce. Przemawiają za tym zarówno powyższe okoliczności jak i sytuacja geopolityczna w jakiej znajdował się ZSRR w tym czasie. Zaangażowanie w konflikt w Afganistanie, stanowcze stanowisko Stanów Zjednoczonych i papieża Jana Pawła II praktycznie wykluczyło radzieckie zaangażowanie się w ewentualny kolejny konflikt zbrojny.

Na spotkaniu u Kierownika Sztabu MSW gen. Bogusława Stachury w dniu 9 grudnia 1981 r. poczyniono ostatecznie przygotowania do realizacji zadań resortu na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Uściślono i doprecyzowano przedsięwzięcia MSW w związku ze stanem „W”. Między innymi przewidziano mobilizację około 140 kompani ROMO. Dokonano kontroli stopnia przygotowań do operacji „Azalia” (przerwanie łączności telefonicznej), „Jodła” (internowania-dawniej „Wrzos”). /tom 53 k. 10810-10837/

W dniu 12 grudnia 1981 r. gen. Wojciech Jaruzelski podjął formalnie decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego. Dokładne okoliczności tj. czas i miejsce nie są znane, gdyż w toku niniejszego śledztwa podejrzany ten odmówił składania wyjaśnień. Jednakże z treści zeznań świadków należy przyjąć, że nastąpiło to w godzinach południowych.

W tym samym dniu jako Prezes Rady Ministrów skierował wniosek do Przewodniczącego Rady Państwa, w którym powołując się na art. 33 ust 2 Konstytucji PRL wniósł o rozpatrzenie i podjęcie:

- 1) uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa,
- 2) dekretu o stanie wojennym,
- 3) dekretu o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego,
- 4) dekretu o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego,

5) dekretu o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń.

Ten moment stanowi punkt końcowy działań przygotowujących wprowadzenie stanu wojennego. Do tej pory grupa wysokich urzędników PRL kierowana przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego, a więc: Stanisław Kania (do 18 października 1981 r.), gen. Florian Siwicki, gen. Tadeusz Tuczapski, gen. Czesław Kiszczak, gen. Mirosław Milewski, gen. Tadeusz Hupałowski, gen. Mieczysław Dębicki, gen. Michał Janiszewski i inni, podejmowali działania których celem było likwidacja pokojowego ruchu społecznego związanego głównie z NSZZ „Solidarność”. Sposobem do osiągnięcia tego celu było wprowadzenie stanu wojennego, w trakcie którego w/w planowali pozbawiać wolności osoby poprzez internowanie i wydawanie wyroków skazujących za czyny wcześniej niekaralne, a także popełniać inne przestępstwa przeciwko wolności oraz nadto naruszać nietykalność cielesną, tajemnicę korespondencji i prawa pracownicze.

Wymienione osoby w swoich działaniach założyły, że należy w sposób sprzeczny z obowiązującą Konstytucją PRL w czasie trwania sesji Sejmu PRL doprowadzić do uchwalenia przez Członków Rady Państwa dekretów wprowadzających stan wojenny. Wykorzystanie wymienionego organu z pominięciem Sejmu PRL miało na celu uzyskanie efektu zaskoczenia, co w wypadku stosowania zgodnych z prawem procedur ustawodawczych było wykluczone. W tych przygotowywanych do wprowadzenia stanu wojennego planach i harmonogramach przewidziane zostało wykorzystanie potencjału militarnego Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Gen. Wojciech Jaruzelski kierował w/w związkiem przestępczym, gdyż w strukturach władzy partyjnej i państwowej pełnił on formalnie funkcje kierownicze. Od jego faktycznych decyzji podejmowanych jednoosobowo w różnych gremiach zależało podjęcie działań przygotowawczych i wprowadzających, a także administrujących stanem wojennym.

Zgodnie z treścią protokołu Nr 22/81 z nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa w dniu 13 grudnia 1981 r. /nocne/ udział w nim wzięli: Przewodniczący Henryk Jabłoński, jego Zastępcy: Kazimierz Secomski i Zdzisław Tomal oraz Członkowie: Kazimierz Barcikowski, Eugenia Kempara, Emil Kołodziej, Władysław Kruczek, Krystyna Marszałek – Młyńczyk, Ryszard Reiff, Mieczysław Róg – Świostek i Jan Szczepański. Z powodu braku łączności nieobecni na posiedzeniu byli:

Zastępca Przewodniczącego Tadeusz Młyńczak, Sekretarz Rady Państwa Edward Duda oraz Członkowie: Józef Ozga – Michalski, Henryk Szafrąński i Stanisław Wroński. Natomiast Zastępca Przewodniczącego Rady Państwa Jerzy Ziętek nie stawił się z powodu choroby. Nadto na posiedzeniu obecni byli: Szef Kancelarii Rady Państwa Edmund Boratyński, Sekretarz Obrony Kraju gen. Tadeusz Tuczapski, Szef Sekretariatu KOK gen. Mieczysław Dębicki, Naczelny Prokurator Wojskowy gen. Józef Szewczyk, Prezes Izby Wojskowej Sądu Najwyższego gen. Kazimierz Lipiński, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Tadeusz Skóra oraz płk Tadeusz Malicki z Sekretariatu KOK.

Otwierając posiedzenie Henryk Jabłoński zapoznał Radę Państwa z pismem Prezesa Rady Ministrów, który powołując się na art. 33 ust 2 Konstytucji PRL wnosił o rozpatrzenie i podjęcie uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego i czterech dekretów stanu wojennego,

Po szczegółowym referacie gen. Tadeusza Tuczapskiego wyjaśnień udzielili także, Tadeusz Skóra (dekret z pkt 4 i 5) i Józef Szewczyk (dekret z pkt 3). Odpowiedzi na pytania Członków Rady Państwa udzielił gen. Tadeusz Tuczapski.

Następnie Rada Państwa uchwaliła dekry w przedstawionym przez Radę Ministrów brzmieniu przy odrębnym stanowisku Ryszarda Reiffa oraz stwierdzeniu Jana Szczepańskiego, że nie mając możliwości dokładnego zapoznania się z projektami dekretów nie wypowiada się za nimi, lecz także nie zgłasza sprzeciwu. Po posiedzeniu nieobecni na nim: Tadeusz Młyńczak, Edward Duda, Józef Ozga – Michalski, Henryk Szafrąński i Stanisław Wroński zaaprobowali decyzje podjęte przez Radę Państwa. Protokół podpisany został przez Przewodniczącego Rady Państwa Henryka Jabłońskiego oraz, nieobecnego na posiedzeniu, jej Sekretarza Edwarda Dudę. Załącznik do protokołu z dnia 13 grudnia 1981 r. stanowiła notatka sporządzona w dniu 30 grudnia 1981 r. przez pracownika Biura Prawnego Rady Państwa Andrzeja Bancera dotycząca okazania Członkom Rady Państwa projektu w/w protokołu. Zdzisław Tomal, Władysław Kruczek i Emil Kołodziej nie zgłosili żadnych uwag. Krystyna Marszałek – Młyńczyk zwróciła uwagę na to, że dekry nosiły datę 12 grudnia, a protokół posiedzenia 13 grudnia 1981 r. Natomiast Jan Szczepański wniósł o uzupełnienie protokołu.

Analiza dekretów załączonych do w/w protokołu wykazała, że zawierają one dopisaną drukiem maszynowym datę „12 grudnia 1981 r.” oraz, że są one kolejnymi kopiami sporządzonymi bądź przy użyciu kalki koloru czarnego, bądź przy użyciu

urządzenia kserograficznego. Jakość odwzorowań druku wskazuje na sporządzanie kolejnej kopii z innych kopii, a różnice w nasyceniu barw dają podstawę do przyjęcia, że kompilowano dekrety z różnych wersji egzemplarzy danego dokumentu. Wszystkie cztery dokumenty zostały odręcznie podpisane przez Przewodniczącego Rady Państwa Henryka Jabłońskiego i - nieobecnego na posiedzeniu - Sekretarza Rady Państwa Edwarda Dudę. Każdy z w/w aktów prawnych zawiera na swym końcu dopisany drukiem maszynowym tekst „z mocą od dnia wprowadzenia stanu wojennego” gdy tymczasem tekst pierwotny brzmiał „Dekret wchodzi w życie z dniem ogłoszenia”. W dniu 13 grudnia 1981 r. Przewodniczący Rady Państwa zarządził publikację w Dzienniku Ustaw dekretów i uchwały Rady Państwa uchwalonych w dniu 13 grudnia 1981 r., a następnie w dniu 6 stycznia 1982 r. skierował do Marszałka Sejmu PRL wniosek o zatwierdzenie dekretów uchwalonych w dniu 13 grudnia 1981 roku. /tom 4 k. 617-664, 667-730/

Jednocześnie podkreślenia wymaga to, że w zakresie kategorii osób, które mogły być internowane zgodnie z treścią art. 42 ust 1 dekretu o stanie wojennym przewidziano wyłącznie obywateli polskich. Okoliczność ta potwierdza ostatecznie, że poprzednie wersje tego dekretu zostały dostosowane do przyjętego zamysłu – użycia instytucji stanu wojennego do likwidacji wewnętrznej opozycji.

Z zeznań Ryszarda Reiffa wynika, że do Sejmu PRL VIII kadencji został wybrany z ramienia PAX-u. W styczniu 1979 r. świadek został Prezesem w/w stowarzyszenia, a następnie kilka miesięcy później uchwałą Sejmu powołano go na Członka Rady Państwa. W tym, czasie w Radzie Państwa postacią pierwszoplanową był Kazimierz Barcikowski – członek Biura Politycznego PZPR. W sprawach najistotniejszych decyzje podejmowane były przez Przewodniczącego Rady Państwa Henryka Jabłońskiego przy aprobacie Kazimierza Barcikowskiego. Takie współdziałanie wymienionych osób oznaczało dla pozostałych Członków, że sprawa jest istotna dla wyższej instancji partyjnej. Jeżeli w trakcie działalności Rady dochodziło do sprzeciwu to mógł on pochodzić zasadniczo o trzech osób: Kazimierza Secomskiego, Jana Szczepańskiego i Ryszarda Reiffa. W końcowym okresie 1981 r. gen. Jerzy Ziętek z powodu podeszłego wieku, jak i ciężkiej choroby w ogóle nie uczestniczył w obradach Rady Państwa. Zdaniem Ryszarda Reiffa bezpośrednio przed 13 grudnia 1981 r. nikomu z Rady Państwa – może poza Kazimierzem Barcikowskim – nie przychodziło do głowy, że w PRL może zostać wprowadzony

stan wojenny z innego powodu, niż wkroczenie na teren państwa wojsk innego państwa.

Z świetle zeznań Ryszarda Reiffa przebieg nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa w dniu 13 grudnia wyglądał następująco. W dniu 12 grudnia 1981 r. późnym wieczorem Ryszard Reiff w domu przygotowywał wystąpienie na Kongres Kultury, odbywający się właśnie w Warszawie. Około kwadransa po północy – a więc już w dniu 13 grudnia 1981 r. – do drzwi domu świadka zadzwoniło dwóch oficerów Wojska Polskiego. Żołnierze w stopniach majora i kapitana oświadczyli świadkowi, że zarządzono nadzwyczajne posiedzenie Rady Państwa, okazując jednocześnie zawiadomienie. Gdy Ryszard Reiff chciał osobiście przeczytać treść tego dokumentu jeden z oficerów oświadczył, że jest to niemożliwe, gdyż nie mają prawa oddać go wezwanemu. Z treści wezwania wynikało, że Przewodniczący Rady Państwa Henryk Jabłoński zawiadamia o nadzwyczajnym zebraniu o godzinie 1.00. Świadek nie pamięta czy na kartce wskazana była data posiedzenia. Ryszard Reiff chciał do Belwederu jechać własnym samochodem. Wojskowi oświadczyli jednak, że podwiozą go swoją „Wołgą”, gdyż mogą być problemy z dotarciem na miejsce. Jadąc na posiedzenie świadek nie zauważył na ulicach miasta nic szczególnego. Dopiero przed budynkiem zauważył on wzmocnione posterunki wojskowe. Wewnątrz budynku znajdowali się oficerowie Wojska Polskiego, w tym gen. Tadeusz Tuczapski. Jeszcze przed rozpoczęciem posiedzenia Ryszard Reiff rozmawiał z Janem Szczepańskim, który też nie wiedział co się dzieje.

O godzinie 1.00 Przewodniczący Rady Państwa Henryk Jabłoński otworzył posiedzenie i nie podając szczegółów oddał głos gen. Tadeuszowi Tuczapskiemu. Przed każdym z obecnych Członków Rady Państwa leżał plik dokumentów. Gen. Tadeusz Tuczapski oświadczył obecnym, że Polsce grozi anarchia, powrót do państwa burżuazyjnego, kontrrewolucja i w związku z tym trzeba przywrócić porządek. Sposobem na to miało być podjęcie uchwały i uchwalenie dekretów wprowadzających na terenie kraju stan wojenny. Następnie zrelacjonował on ogólnie treść przedłożonych dokumentów. W zaistniałej sytuacji, zdaniem Ryszarda Reiffa, nie było możliwości zapoznania się z tymi dokumentami. W/w zrozumiał, że ekipa Jaruzelskiego dokonała wyboru siłowego rozwiązania konfliktu społecznego. W trakcie zarządzanej przez Henryka Jabłońskiego dyskusji świadek podjął polemikę ze stanowiskiem reprezentowanym przez gen. Tadeusza Tuczapskiego. Część Członków Rady Państwa poparła wprowadzenie stanu wojennego. Obecna na

posiedzeniu Eugenia Kempara zaatakowała poglądy Ryszarda Reiffa. Po około godzinnej dyskusji Przewodniczący Rady Państwa zarządził głosowanie. Wówczas o głos jako ostatni poprosił Władysław Kruczek, który zaapelował do Ryszarda Reiffa o głosowanie za stanem wojennym. W/w argumentował, że jednomyślność w trakcie głosowania zostanie oceniona przez opinię światową jako działania w imię dobra narodu, natomiast głos sprzeciwu spowoduje, że głosowanie zostanie odebrane jako obrona władzy. Następnie doszło do głosowania. Ryszard Reiff głosował przeciw, a Jan Szczepański oświadczył, że nie może głosować bo nie czytał przedłożonych tekstów. Henryk Jabłoński podsumował, że wszyscy - poza Ryszardem Reiffem - głosowali za wprowadzeniem stanu wojennego.

Na posiedzeniu oprócz wojskowych obecny był Tadeusz Skóra - Wiceminister Sprawiedliwości. Jego rola polegała na rozwianiu ewentualnych wątpliwości co do braku umocowania w Konstytucji Rady Państwa w zakresie uchwalenia przedłożonych aktów prawnych.

W trakcie nadzwyczajnego posiedzenia nikt z obecnych na sali nie podniósł, że skoro trwa sesja Sejmu VIII kadencji to Rada Państwa nie może uchwalać dekretów z mocą ustawy.

Posiedzenie zakończyło się około 2.30. /tom 3 i 4 k. 493-502, 731-735/

Posiedzenia Rady Ministrów w dniu 13 grudnia 1981 r. w całości poświęcono wprowadzeniu stanu wojennego. Relacjonując czas poprzedzający bezpośrednio stan wojenny Wiceminister Spraw Wewnętrznych gen. Stanisław Zaczkowski podkreślił, że obrady Krajowej Komisji NSZZ „Solidarność”, które miały miejsce w dniach 11-12 grudnia 1981 r. w Gdańsku podtrzymały antysocjalistyczne i antypaństwowe tendencje w Związku. W Gdańsku uściślono i skonkretyzowano plan działań zmierzających do obalenia konstytucyjnych władz PRL, przejęcia władzy i zmiany ustroju politycznego. Na polecenie kierownictwa NSZZ „Solidarność” w wielu regionach rozpoczęto przygotowania do przewrotu politycznego. Wobec takiej sytuacji zaistniała konieczność zdecydowanego przecięcia tych zamierzeń. Służby resortu już wcześniej o 23.30 przystąpiły do realizacji wstępnych i pomocniczych zadań wynikających z wprowadzenia w kraju stanu wojennego. Dotychczasowy przebieg operacji wykazywał pełną mobilność, sprawność i skuteczność funkcjonowania wszystkich jednostek służb i funkcjonariuszy MSW. Zakończono realizację przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniem obiektów radia i telewizji, przerwano na terenie całego kraju ruch turystyczny z zagranicą - jednostki

graniczne CSRS zablokowały wszystkie przejścia graniczne, we wszystkich województwach realizowana była akcja internowań, w tym czasie w skali kraju internowano 75% przewidzianych osób. W ramach akcji prowadzonych przez resort zajęto i przeszukano siedziby niektórych Zarządów Regionalnych NSZZ „Solidarność”. Realizowana była także akcja prowadzenia rozmów profilaktycznych w stosunku do 4445 osób.

Prezes Rady Ministrów gen. Wojciech Jaruzelski na posiedzeniu Rady Ministrów poinformował o powstaniu Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego i wskazał, że ma ona możliwości bardziej operatywnego rozwiązywania wszystkich problemów na styku siły zbrojne – administracja i gospodarka narodowa. Nadto WRON przez pełnomocników - komisarzy dawała możliwości zwiększenia egzekwowania decyzji podejmowanych przez właściwych ministrów. WRON miała także swój wymiar polityczny, zewnętrzny, spektakularny i wszystkie kompetencje, które pozwalały uwiarygodnić decyzje podjęte przez Radę Państwa, Radę Ministrów. Gen. Tadeusz Hupałowski zwrócił uwagę, że „wprowadzenie stanu wojennego jest wprowadzeniem szoku narodowego i to był cel jaki chciano osiągnąć”. /Stenogram z posiedzenia Rady Ministrów w dniu 13 grudnia 1981 r. tomy 27-28 k. 5377– 5489/

Pierwsze posiedzenie Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego, której proklamację utworzenia ogłosił gen. Wojciech Jaruzelski w dniu 13 grudnia 1981 r. odbyło się w dniu następnym. W skład Rady wszedł: w/w jako jej Przewodniczący oraz członkowie: gen. Florian Siwicki, gen. Tadeusz Tuczapski, gen. Eugeniusz Molczyk, adm. Ludwik Janczyszyn, gen. Czesław Kiszczak, gen. Tadeusz Hupałowski, gen. Czesław Piotrowski, gen. Józef Baryła, gen. Włodzimierz Oliwa, gen. Henryk Rapacewicz, gen. Jerzy Użycki, gen. Tadeusz Krepski, gen. Longin Łozowicki, gen. Michał Janiszewski, gen. Jerzy Jarosz, płk Tadeusz Makarewicz, płk Kazimierz Garbacik, płk Roman Leś, płk Jerzy Włosiński, ppłk Mirosław Hermaszewski oraz jako Sekretarz WRON gen. Zygmunt Zieliński.

Zarówno przebieg pierwszego jak i kolejnych posiedzeń WRON w dniach 23/24 grudnia 1981 r. oraz w 1982 r. – w dniach 13 stycznia, 4 lutego, 11 marca, 26 kwietnia, 4 maja, 12 i 23 czerwca, 20 lipca oraz 1 i 11 września 1982 r. pozwala na przyjęcie, że to kolegialne ciało nie miało charakteru decyzyjnego. Rada nie posiadała prawnego umocowania do podejmowania działań mających jakikolwiek wpływ na organy administracji państwowej, od szczebla centralnego poczynając. Po posiedzeniach członkom WRON zalecano jedynie podejmowanie określonych zadań

głównie o charakterze propagandowym./„Materiały dotyczące działalności Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego” tom 35-36 k.6846-7189/

W ramach wspólnych działań po wprowadzeniu stanu wojennego przeprowadzono akcje „Azalia”, „Jodła” (dawniej „Wrzos” zmiana spowodowana ucieczką płk Ryszarda Kuklińskiego na Zachód i obawą ujawnienia posiadanych przez niego informacji) i „Klon”.

W nocy z 12/13 grudnia 1981 r. przeprowadzono operację kryptonim „Azalia” polegającą na zabezpieczeniu obiektów RTV i blokadzie telekomunikacyjnej, którą objęto 320 obiektów na terenie 34 województw oraz 60 w Warszawie. Operacja uniemożliwiła „przeciwnikowi” zmobilizowanie sił do akcji protestacyjnej. Opanowanie radia i telewizji pozwoliło od pierwszych chwili stanu wojennego oddziaływać na społeczeństwo. W akcji siły MSW wspomogło 1000 żołnierzy WP.

W dniu 13 grudnia 1981 r. o godzinie 0.00 w całym kraju przeprowadzono akcję o kryptonimie „Jodła”. Jej celem było internowanie osób, do których ze względu na ich dotychczasowe zachowanie zachodziło uzasadnione podejrzenie, że pozostając na wolności nie będą one przestrzegały prawa albo będą prowadziły działalność zagrażającą interesom bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Do godziny 12.00 dnia 13 grudnia internowano 3173 - to jest ponad 68% założonej liczby. W trakcie kontynuowania akcji „Jodła”, do dnia 20 grudnia t.r., internowano łącznie 4732 osoby. W tym samym czasie przeprowadzono z 5171 osobami rozmowy dyscyplinujące, w następstwie których 4749 osób podpisało deklaracje lojalności. Wśród osób, które odmawiały złożenia deklaracji przeważali internowani – 379 osób.

Równolegle podjęto działania zmierzające do szybkiego i skutecznego ścigania osób dopuszczających się przestępstw szczególnie niebezpiecznych w czasie stanu wojennego. Spowodowano wszczęcie postępowania karnego przeciwko aktywistom NSZZ „Solidarność” i NZZ, którzy nie zaprzestali działalności. Większość postępowań została wszczętych w trybie doraźnym przewidzianym przez dekret o stanie wojennym. Do dnia 20 grudnia 1981 r. objęto tymi postępowaniami i aresztowano 363 osoby, z czego prokuratury wojskowe prowadziły sprawy w stosunku do 105 osób. Do w/w daty skierowano do sądów powszechnych sprawy przeciwko 55 osobom do sądów wojskowych przeciwko 4.

Na pierwszym posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR po wprowadzeniu stanu wojennego w dniu 19 grudnia t.r. członkowie Biura w całości poparli

wprowadzenie stanu wojennego. Minister Spraw Wewnętrznych gen. Czesław Kiszczak złożył relację z działań podjętych przez jego resort. Akcja internowania została w zasadzie zakończona. Do 21 grudnia 1981 r. internowano około 5 tysięcy osób. Z kolejnymi kilkoma tysiącami prowadzone były rozmowy profilaktyczne, znaczna ich część zobowiązała się nie podejmować działań i do lojalności. Wszczęto postępowania karne przeciw szczególnie aktywnym organizatorom akcji protestacyjnych i zajęć ulicznych z NSZZ „Solidarność” i NZS. Do 22 grudnia t.r. aresztowano 363 osoby. Do zakończenia zbliżało się postępowanie przeciwko działaczom KPN oskarżonym o przygotowywanie spisku antypaństwowego. Zabezpieczono dokumentację z zarządów wojewódzkich Związku – „Solidarność” została rozbita. Nadto wyraził on pogląd, że Związek nie jest już zdolny zagrozić władzy ludowej, a zdecydowana część społeczeństwa pogodziła się ze stanem wojennym. „Stan wojenny to nowa jakość, która stworzyła dla partii korzystną sytuację, dał jej ochronę” stwierdził Stefan Olszowski. Dalej skomentował, że „wynikającą z tego konsekwencją było to, że przez jakiś czas głównym czynnikiem politycznym było wojsko i WRON, a partia jest o pół kroku za nim”.

Gen. Florian Siwicki podkreślił gotowość armii do realizacji zadań stanu wojennego. Współdziałanie wojska z MO i SB uznał bardzo dobre. „Przełamano pierwszą pozycję – sparaliżowano, ale nie rozbito przeciwnika. Wnioski wypływające z aktualnej sytuacji to: utrzymać stan wojenny, siły zbrojne na pozycjach wyjściowych, nie rozluźniać kleszczy wobec wroga; władze wszystkich szczebli bezwzględnie muszą egzekwować podporządkowanie się rygorom stanu wojennego; w uzasadnionych przypadkach demonstrować siłę, nie rozluźniać rygorów na okres świąt”. Jego zdaniem partię czekały trudne dni walki z wrogiem, który „ma przetrącony kręgosłup, ale wciąż jest groźny. Decyzja o wprowadzeniu stanu wojennego towarzyszyła niezłomna wola ochrony struktury socjalistycznego państwa”.

Zdaniem I Sekretarza KC PZPR „partia wygrała pierwszą bitwę, ale jeszcze nie całą kampanię (na to potrzeba jeszcze kilku miesięcy)”. Wskazał na konieczność sporządzenia „białej księgi” zawierającej wszystkie materiały potwierdzające społeczeństwu i światu, że był przygotowywany zamach na socjalistyczne państwo polskie, poprzedzony zrujnowaniem gospodarki. „Stanowczo przeciwstawiać się propagandzie, że wprowadzenie stanu wojennego zostało narzucone z zewnątrz”. /Protokół Nr 20 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 22 grudnia 1981r.

tom 24 k.4664-4693, Protokół Nr 16 z posiedzenia Sekretariatu KC PZPR w dniu 19 grudnia 1981 r. tom 25 k.4957-4977/

Realizację zadań związanych z wprowadzeniem stanu wojennego w ministerstwach nadzorowali skierowani tam pełnomocnicy – komisarze KOK. Raporty składano do Sekretariatu KOK. /Sprawozdanie za okres 12-19 grudnia 1981 r. tom 33 k.6504-6507/

W dniu 20 grudnia 1981 r. w Zarządzie Operacyjnym Sztabu Generalnego WP sporządzona została „*Informacja dotycząca działań Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Obrony Narodowej w okresie trwania stanu wojennego*”. Dokument ten w sposób szczegółowy opisał przebieg współdziałania w/w resortów, zarówno przed wprowadzeniem jak i w czasie trwania stanu wojennego. W okresie przygotowawczym w MSW przyjęto, że współdziałanie z MON stanowiło podstawowy warunek wykonania zadań przez resort. Zgodnie z porozumieniem z 1974 r. „Zasady współpracy MON-MSW” w tym okresie współdziałanie koncentrowało się na:

- przygotowaniu, rozwieszeniu i zabezpieczeniu projektów aktów prawnych i przepisów wykonawczych oraz materiałów informacyjnych o prawie stanu wojennego,
- opracowaniu planów działania i harmonogramów przedsięwzięć poszczególnych jednostek MSW, przewidzianych do realizacji poprzedzających i w trakcie stanu wojennego – szczególny nacisk na działania wykonywane wspólnie przez wojsko i MSW,
- zaplanowaniu i przygotowaniu do powołania rezerw osobowych do jednostek resortu oraz pobraniu transportu z gospodarki narodowej, a także zapewnieniu przez MON bazy kwaterunkowo – żywieniowej, pomocy w uzbrojeniu i wyposażeniu specjalnym (w tym wozy opancerzone) oraz transportu lotniczego (ogółem do MSW powołano 45000 żołnierzy rezerwy oraz 1800 środków transportu z czego uformowano 44 pułki i 8 batalionów),
- przygotowaniu planów ochrony, obrony i blokad obiektów szczególnie ważnych dla państwa i gospodarki narodowej (przejęto pod ochronę przez wojsko 441 i MO 891 obiektów),
- zabezpieczeniu przez MON awaryjnego systemu łączności radiowej i radioliniowej,

- zaplanowaniu wsparcia siłami wojskowymi dwu najważniejszych operacji: internowania oraz przzerwania łączności krajowej i międzynarodowej (łączny udział 4445 żołnierzy WP),
- dezinformowaniu opozycji - akcja „Pierścień” i „Element”,
- przygotowaniu sił wojskowych przewidzianych do blokad i wsparcia.

Zdaniem twórców stanu wojennego bardzo istotną rolę w sytuacji po wprowadzeniu stanu wojennego stanowiło propagandowe oddziaływanie na Siły Zbrojne PRL. W takim celu został sporządzony w Zarządzie Politycznym Wojska Polskiego dokument „Przesłanki wprowadzenia stanu wojennego w PRL, jego podstawy prawne i międzynarodowe uwarunkowania”. Dokument ten przesłany do Gabinetu Ministra Obrony Narodowej w dniu 27 grudnia 1981 r. jako przyczynę zagrożenia bezpieczeństwa państwa leżącą u podstaw wprowadzenia stanu wojennego wskazał antysocjalistyczną działalność NSZZ „Solidarność”. Jednocześnie w treści wskazywano na legalność stanu wojennego. /tom 33 k.6492-6504/

Na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 30 grudnia 1981 r. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości gen. Bogusław Stachura poinformował o efektach działań administracyjnych i prawnych podejmowanych od wprowadzenia stanu wojennego.

Z danych przedstawionych przez niego wynikało między innymi, że w tym czasie internowano 5691 osób, z tego zwolniono 650 po uprzednim podpisaniu przez zdecydowaną większość deklaracji lojalności. W ośrodkach dla internowanych przebywało 5041 osób. W trakcie stanu wojennego przeprowadzono 11245 rozmów profilaktyczno – ostrzegawczych z osobami, co do których istniało uzasadnione podejrzenie że mogą podjąć działalność naruszającą postanowienia stanu wojennego. Do 29 grudnia 1981 r. prokuratury aresztowały 869 osób (powszechne 555, wojskowe 314), do sądów skierowano akty oskarżenia przeciwko 304 osobom (prokuratury powszechne 195, wojskowe 109), skazano 33 osoby.

„To dopiero pierwszy etap walki. Kontrewolucji nadłamano grzbiet, ale nie złamano go”. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Tadeusz Skóra odnosząc się do kwestii sądownictwa poinformował, że dotychczas do sądów wpłynęło 141 spraw w trybie doraźnym o czyny popełnione w czasie od 13 grudnia b.r., sprawy te obejmowały 261 osób. Różnica w statystykach resortu spraw

wewnętrznych wynikała z opóźnienia przekazywania informacji z sądów. /Stenogram posiedzenia Rady Ministrów w dniu 30 grudnia 1981 r. tom 27 k. 5284-5373/

W dniu 13 stycznia 1982 r. na posiedzeniu wspólnym Komisji Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości oraz Komisji Prac Ustawodawczych odbyło się czytanie projektu ustawy o szczególnej regulacji prawnej w okresie stanu wojennego, dotyczącej zatwierdzenia dekretów stanu wojennego. Projekt tego aktu prawnego ustnie uzasadniał Zastępca Przewodniczącego Rady Państwa Kazimierz Secomski. W uzasadnieniu do projektu w/w ustawy jako powód uzasadniający wprowadzenie stanu wojennego wskazał on:

- ustawiczne wzniecanie strajków na podłożu politycznym,
- demonstracyjne niepodporządkowanie się obowiązującym normom prawa,
- akcje przeciwko międzynarodowym soюзom,
- jawne zapowiadanie i nawoływanie do konfrontacji,
- zaprogramowane ataki na organy władzy państwowej oraz dezorganizowanie funkcjonowania państwa i demontaż jego struktury,
- zorganizowany atak na partię przez wyprowadzanie komitetów partyjnych, wezwanie do rozprawy z „czerwonymi”, stosowanie terroru moralnego i zapowiadanie terroru fizycznego wobec członków partii.

W toku debaty nad przedłożonym projektem uznano, że naruszenie przez Radę Państwa Konstytucji poprzez uchwalenie dekretów w trakcie sesji Sejmu było usprawiedliwione zaistniałą sytuacją. W związku z powyższym połączone Komisje postanowiły zatwierdzić dekrety stanu wojennego - wbrew Konstytucji - nie uchwałą sejmową, a ustawą. /tom 3 k. 547-586/

Minister Sprawiedliwości w dniu 21 stycznia 1982 r. poinformował Premiera o liczbie internowanych osób. Liczba ta na dzień 20 stycznia 1982 r. w 26 czynnych ośrodkach internowania wyniosła: 4374 (w tym 304 kobiet). /Notatka służbowa z dnia 21 stycznia 1982 r. sporządzona przez gen Służby Więziennej Stanisława Jabłonowskiego tom 28 k.5517-5525/

Na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR w dniu 24 stycznia 1982 r. omówiono projekt wystąpienia gen. Wojciecha Jaruzelskiego na posiedzeniu Sejmu w dniu następnym. W toku dyskusji podkreślono legalność stanu wojennego oraz rozważano sposób manewrowania elementami stanu wojennego w zależności od potrzeby wynikających z aktualnej sytuacji. Jednocześnie w/w poinformował o listach od Leonida Breżniewa, Ericha Honeckera, Gustawa Husaka i Teodora Żiwkowa

z zapewnieniami pomocy gospodarczej mającej na celu uniezależnianie gospodarki polskiej od Zachodu. /Protokół Nr 22 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 24 stycznia 1982 r. tom 24 k. 4694-4703/

Deklaracja „O co walczymy, dokąd zmierzamy” oraz treść referatu na VII Plenum KC PZPR były głównym przedmiotem posiedzenia Biura Politycznego w dniu 6 lutego 1982 r. Zdaniem gen. Wojciecha Jaruzelskiego dokumenty te miały za zadanie mocne podkreślenie, że „partia jest dla narodu, dla klasy robotniczej i nie zastępowalna w misji budowy silnej, bezpiecznej i niepodległej socjalistycznej Polski. Nadto nie jest prawdziwa teza, że wprowadzenie stanu wojennego miało na celu obronę partii i władzy. Dzień 13 grudnia 1981 r. to akt obrony socjalizmu, ratowania socjalistycznego państwa, w którym partia brała udział”. /Protokół Nr 23 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 6 lutego 1982 r. tom 24 k. 4704-4721/

Sprawozdanie z realizacji zadań stanu wojennego w PRL przedstawione zostało na spotkaniu I Sekretarza KC PZPR gen. Wojciecha Jaruzelskiego z I Sekretarzem KC KPZR Leonidem Breżniewem w dniach 1-2 marca 1982 r. Przywódca polskiej partii poinformował swojego rozmówcę o tym, że „kontrrewolucja” w Polsce została opanowana, a jej kierownictwo unieszkodliwione. Poza internowanymi w dniu 13 grudnia 1981 r. aresztowano nadto 3,5 tysiąca osób, łącznie już około 3,5 tysiąca osób zostało skazanych (w tym za czyny kryminalne). Leonid Breżniew zwrócił uwagę, że „przeciwnik” będzie mógł po zniesieniu stanu wojennego znów podnieść głowę i, że Polska nie może być taka jak przed sierpniem 1980 r. /Protokół Nr 26 z posiedzenia Biura Politycznego w dniu 6 marca 1982 r. tom 24 k. 4722-4740/

Na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR w dniu 16 marca 1982 r. Minister Sprawiedliwości Sylwester Zawadzki zrelacjonował sytuację w resorcie po wprowadzeniu stanu wojennego. W ramach akcji reedukacyjnej przeprowadzono rozmowy z około 600 internowanymi. Po pierwszych niepowodzeniach kolejne spotkania dały podstawę do stwierdzenia celowości takich działań. Minister Sprawiedliwości podkreślił znaczne wpływy NSZZ „Solidarność” w środowisku wymiaru sprawiedliwości przed wprowadzeniem stanu wojennego. Po przeprowadzeniu rozmów z wszystkimi sędziami (1/4 była w NSZZ „Solidarność”), większość oświadczyła, że stoi na gruncie ustawy i odcięła się od działań politycznych Związku. Na wnioski Prezesów Sądów Wojewódzkich ministerstwo

zwróciło się do Rady Państwa o odwołanie 22 sędziów, przyjęto rezygnację 11 sędziów, odwołano z funkcji 9 Prezesów i Wiceprezesów Sądów Wojewódzkich.

Na 1000 spraw rozpatrzonych w trybie doraźnym 800 dotyczyło spraw kryminalnych. Kolejny przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości Franciszek Rusek zwrócił uwagę na znaczne rozbieżności między sądami, a prokuraturą co do wysokości orzekanych w wyrokach kar. Przeprowadzono rozmowy z prokuratorami, 13 z nich nie dawało rękojmi wykonywania zawodu. Zwrócono także uwagę na zbyt łagodne wyroki sądów wojskowych.

Podsumowując wystąpienie przedstawicieli resortu sprawiedliwości I Sekretarz KC PZPR gen. Wojciech Jaruzelski wyraził uznanie dla zespołu, który opracował dokument uzasadniający zgodność z prawem stanu wojennego. Wyraził także uznanie wszystkim prokuratorom i sędziom, którzy w trudnej sytuacji bronili interesów socjalistycznego państwa. /Protokół Nr 27 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 16 marca 1982 r. tom 24 k. 4740-4754/

Na posiedzeniu Biura Politycznego w dniu 27 kwietnia 1982 r. w dalszym ciągu omawiano skutki stanu wojennego. Minister Spraw Wewnętrznych gen. Czesław Kiszczak zwrócił uwagę na stan wojenny jako „czynnik stabilizujący” sytuację w kraju, ciągle zagrożenie wewnętrzne i zewnętrzne, na agitowanie na rzecz opozycji oraz organizowanie nielegalnych i nieformalnych wrogich grup w środowisku młodzieży szkolnej.

Mimo to w wyniku oceny sytuacji przez WRON postanowiono, iż w najbliższym czasie miały być zniesione niektóre restrykcje stanu wojennego w tym zniesiona godzina milicyjna, wydane miały zostać zezwolenia na zgromadzenia, przywrócony miał być ruch graniczny z CSRS, automatyczna łączność telefoniczna między województwami. /Protokół Nr 30 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 27 kwietnia 1982 r. tom 24 k. 4755-4775/

W maju 1982 r. nastąpiło kolejne podsumowanie działalności MSW w okresie poprzedzającym stan wojenny i w okresie po jego wprowadzeniu. Zostało ono zawarte w treści Raportu z działalności sztabu MSW w ramach operacji „Lato 80” w okresie od 16 sierpnia 1980 do 30 kwietnia 1982 r.

Według raportu w okresie od 1 sierpnia 1980 do 12 grudnia 1981 r. zatrzymano do wyjaśnienia 240 osób, dokonano 38 przeszukań, zakwestionowano 265300 egzemplarzy nielegalnych materiałów propagandowych (ulotek, plakatów pism i wydawnictw zwartych), zakwestionowano 33 urządzenia powielające,

20 maszyn do pisania, 1481 ryz papieru, 1040 matryc i dużą ilość innych materiałów poligraficznych. Stwierdzono, iż w wyniku działania resortów spraw wewnętrznych i obrony narodowej po wprowadzeniu na terenie całego kraju stanu wojennego rozbito całkowicie oficjalne struktury NSZZ „Solidarność” poprzez internowanie „większości przywódców i ekstremalnych działaczy”. W nocy 12/13 grudnia 1981 r. internowano 3172 osoby. Do końca grudnia następne 2620, a w styczniu 1982 r. dalsze 588. Ogółem do momentu sporządzenia raportu internowano 6320 osób. Doprowadzono do przerwania akcji strajkowych rozpoczętych przed 13 grudnia t.r., odblokowano okupowane obiekty, zajęto siedziby związkowe. W trakcie obowiązywania stanu wojennego zrealizowano cele w zakresie zabezpieczenia obiektów radia i telewizji, telekomunikacji oraz blokady łączności. Zabezpieczono 451 obiektów, w tym 60 w Warszawie. Uniemożliwiono wykorzystanie środków łączności oraz radia i telewizji. Siłami MSW zorganizowano Główny Urząd Cenzury MSW, zapewniono kontrolę ruchu komunikacyjnego oraz wprowadzono w życie odpowiednie zasady przemieszczania się obywateli. Zrealizowano zadania związane z zabezpieczeniem granicy państwowej i kontrolą ruchu międzynarodowego. Akcją represyjną w stanie wojennym objęto NZS, internowano niektórych działaczy, przejęto znaczną ilość dokumentacji. W oparciu o analizę w/w dokumentów oraz rozpoznanie operacyjne podjęto decyzję o delegalizacji tej organizacji. Raport wspomina, że „Zlikwidowano niebezpieczeństwo zorganizowania strajku generalnego. Rozbito i sparaliżowano działalność grup antysocjalistycznych działających pod ochroną NSZZ „Solidarność”, a faktycznie kierujących „kontrrewolucją” w PRL. Cele te zostały osiągnięte przez całkowite zaskoczenie przeciwnika. W trakcie trwania stanu wojennego kontynuowano akcje internowań. W lutym 1982 r. internowano 289, a w marcu 233 osób. Ogółem do 30 kwietnia 1982 r. internowano 7198 osób. W tym okresie zwolniono z internowania 4795. W ramach akcji dyscyplinującej przeprowadzono akcje rozmów profilaktyczno – ostrzegawczych. Objęto nią także osoby internowane. W okresie 13 grudnia 1981 r. – 30 kwietnia 1982 r. z internowanymi przeprowadzono ogółem 12976 rozmów. Oświadczenia lojalności podpisało 3684 osób, a 928 internowanych pozyskano do współpracy. Ponadto SB przeprowadziła 26291 rozmów profilaktyczno ostrzegawczych z innymi osobami. W omawianym okresie jednostki śledcze SB wszczęły postępowania przygotowawcze przeciwko 121 internowanym. Nadto wszczęto ogółem 5083 postępowań przygotowawczych w trybie doraźnym, którymi

objęto 6793 osób. W ramach postępowań przygotowawczych aresztowano ogółem 6600 osób. Do sądów skierowano 4307 aktów oskarżenia przeciwko 4569 osobom. Sądy powszechne i wojskowe rozpoznały ogółem 2195 spraw przeciwko 3386 osobom. Jednocześnie od chwili wprowadzenia stanu wojennego ujawniono 351 nielegalnych organizacji, zlikwidowano 103 takie grupy, przedstawiono zarzuty 502 osobom. Ujawniono 5465 faktów kolportażu nielegalnych materiałów propagandowych. Zlikwidowano 50 punktów poligraficznych, skonfiskowano 549 urządzeń poligraficznych”.

W czasie swojej działalności Sztab MSW odbył 46 posiedzeń. Systematycznie zbierały się poszczególne zespoły. W oparciu o informacje przekazywane przez kierowników zespołów dokonywano wszechstronnej analizy i bieżącej oceny stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego kraju określając na tej podstawie zadanie dla poszczególnych jednostek resortu. Początkowo w skład Sztabu wchodziło 12 członków, ale pogarszająca się sytuacja w kraju spowodowała, że jego skład kilkakrotnie poszerzano stosownie do potrzeb. W ramach działania prowadzono telekonferencje z kierownictwem resortu.

W ramach akcji „Lato 80” wydano 54 decyzje Kierownika Sztabu, 15 z tych decyzji dotyczyło wprowadzeniu lub uchylenia stanu podwyższonej bądź pełnej gotowości do zadań, w zależności od przewidywanego zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

W jednostkach terenowych zgodnie z zarządzeniem z 16 sierpnia 1980 r. powołano sztaby KWMO do kierowania i koordynowania działań związanych zapewnieniem bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego na terenie danego województwa.

Współdziałanie resortów koncentrowało się na następujących kierunkach:

- systematycznej wymianie informacji o sytuacji polityczno operacyjnej kraju,
- wspólnym opracowywaniu projektów aktów prawnych i przepisów wykonawczych związanych z aktualną sytuacją,
- opracowywaniu ramowego planu kierowania państwem w warunkach szczególnego zagrożenia bezpieczeństwa państwa,
- ochronie i obronie obiektów o szczególnie ważnych dla funkcjonowania państwa i gospodarki narodowej, MON przejął łącznie 492 obiekty,
- opracowywaniu i realizacji blokad dzielnic, rejonów i całych miast oraz wspólnych blokad dróg dojazdowych w czasie akcji odblokowywania dużych obiektów,

- zabezpieczeniu przez MON awaryjnego systemu łączności radiowej i radioliniowej,
- wsparciu siłami wojskowymi przewidywanych akcji dotyczących łączności telefonicznej, radiowej i telewizyjnej,
- przygotowywaniu bazy kwaterunkowej i żywniowej dla części mobilizowanych jednostek manewrowych MO
- zarezerwowaniu przez MON środków transportu lotniczego do ewentualnego przerzutu odwodów MO,
- przygotowywaniu i prowadzeniu działań dezinformujących przeciwnika, a zwłaszcza operacji „Pierścień” i „Element”.

W celu zabezpieczenia łączności podczas trwania operacji „Lato 80” zrealizowano następujące przedsięwzięcia:

- wypracowano i uzgodniono zasady utrzymania łączności rządowej w relacjach międzynarodowych,
- uzgodniono z Szefostwem Wojsk Łączności MON uruchomienie połączeń międzycentralowych MON i MSW oraz możliwości korzystania z systemów łączności dowodzenia siłami zbrojnymi,
- zrealizowano przedsięwzięcia przygotowawcze w celu zapewnienia łączności dla potrzeb Sztabu MSW z zapasowego węzła łączności organizowanego siłami środkami będącymi w dyspozycji Zarządu Łączności MSW,
- wydano wytyczne normujące funkcjonowanie poszczególnych systemów łączności,
- opracowano warianty przewozu poczty w warunkach specjalnych.

Na podstawie Decyzji Nr 020A/81 Kierownika Sztabu MSW podjęto działania mające na celu pełne zabezpieczenie materiałowe etatowych i powoływanych rezerw osobowych w zakresie:

- umundurowania, zakwaterowania i wyżywienia,
- wyposażenia w sprzęt, uzbrojenia, techniki specjalnej i środki chemiczne,
- zabezpieczenia środków transportu, materiały pędne i smary,
- zabezpieczenia medyczno – sanitarnego.

Dla wzmocnienia jednostek MO w ramach rozwinięcia mobilizacyjnego powołano:

- 30237 osób do jednostek manewrowych,
- 13370 osób do posterunków MO,
- 1875 osób dodatkowo sformowanych 21 kompani ROMO.

Łącznie zmobilizowano 45482 osoby. Pobrano łącznie 3600 pojazdów mechanicznych z gospodarki narodowej. Sformowano:

- 3 pułki manewrowe MO centralnego podporządkowania,
- 41 pułków manewrowych MO i w KWMO,
- 8 batalionów manewrowych MO w KW.

Dla wzmocnienia jednostek Wojsk Ochrony Pogranicza – rozwinięcie mobilizacyjne skadrowanych strażnic powołano 2700 rezerwistów. Do Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW powołano 900 rezerwistów, z gospodarki Narodowej pobrano 99 pojazdów dla WOP i 102 pojazdy dla NJW MSW. /tomy 47-49 k. 9351-9828/

Kolejny etap łagodzenia skutków stanu wojennego przypadł na przełom lipca i sierpnia 1982 r. /Protokół Nr 42 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 20 lipca 1982 r. tom 24 k. 4780-4781/

Na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR w dniu 18 listopada 1982 r. z udziałem władz naczelnych ZSL i SD I Sekretarz KC PZPR gen. Wojciech Jaruzelski przedstawił trzy warianty odnośnie stanu wojennego:

- zniesienie stanu wojennego,
- zawieszenie stanu wojennego,
- pozostawienie stanu wojennego.

Jako najlepszy, w/w wskazał wariant zawieszenia stanu wojennego, który dawał największe możliwości. Ten wariant preferował WRON gdyż, stwarzał on „psychologiczny bezpiecznik, że władza utrzymuje w pogotowiu możliwość odtworzenia stanu wojennego”. Zawieszenie miało pozwolić na przeciwstawienie się siłom ekstremalnym. Ogłoszenie zawieszenia stanu wojennego nastąpiłoby w dniu 13 grudnia 1982 r. a obowiązywałoby z dniem 1 stycznia 1983 r. Zdaniem w/w „podjęte działania byłyby krokiem do normalizacji sytuacji w kraju, 13 grudnia należy uczynić rocznicą, która utrwali się jako rocznica ocalenia. Dotychczas traktowaliśmy tę datę defensywnie, obecnie podchodzimy do niej ofensywnie będziemy ją świętować. Należy przygotować odpowiedni program propagandowy przypominający groźbę odpowiedzialność, w tym wypowiedzi odpowiednio przygotowanych osób i materiały. Wyjaśnić, co znaczy 13 grudnia, że jest to Dzień Ocalenia, Święto Ocalenia”.

Szef Sztabu Generalnego WP gen. Florian Siwicki uznał, że zaistniały przesłanki zawieszenia stanu wojennego – zaszyły korzystne zmiany, nastąpiło

uspokojenie. WRON miał wystąpić o zawieszenie stanu wojennego, a Rząd z projektem ustawy o zawieszeniu stanu wojennego i wyposażeniu Rady Ministrów w odpowiednie uprawnienia. Miało nastąpić zawieszenie dekretu z 12 grudnia 1981 r., ale ze względu na działalność podziemia, opozycji, a także dla zapewnienia funkcjonowania gospodarki zachodzi konieczność zachowania lub zweryfikowania przepisów stanu wojennego. Na 50 przepisów stanu wojennego 6 zostałyby zniesionych, 32 zawieszonych, 17 miało obowiązywać lub zostać zweryfikowanych. W/w zaproponował przyjęcie następujących zasad:

- „zawieszenie nie spowoduje odstępstwa w sytuacjach nadzwyczajnych /użycie zwartych oddziałów MO, sił zbrojnych, użycie środków przymusu/ pozostaną art. 23 i 28 dekretu o stanie wojennym,
- zniesienie możliwości stosowania internowania, dotyczy to 120 osób, internowanym zostaną przedstawione zarzuty, zostaną oni aresztowani i postawieni przed sądem, zostanie zmieniony status internowanego na aresztowanego, nastąpi ustanowienie nowych rodzajów przestępstw pozwalających stosować środki karne za rozpowszechnianie wiadomości podburzających, nawoływanie do strajków, można będzie stosować środek karny zamiast internowania,
- zniesienie militaryzacji w część resortów np. lekkim i chemicznym, jednocześnie proponuje się wprowadzić w dotychczas zmilitaryzowanych zakładach pracy obostrzenia w przepisach prawa pracy,
- w przypadku strajków, akcji protestacyjnych i zgromadzeń stosować się będzie zasady wydane w ustawach o związkach zawodowych, szkolnictwie wyższym i urzędnikach państwowych, zachowa się utrzymanie wzmożonej akcji karnej za organizowanie i uczestnictwo w tych działaniach,
- przywrócenie samorządu załóg przedsiębiorstw pracowniczych tam, gdzie nie podjęły działań, zakłada się możliwość ingerencji organów założycielskich – zawieszenie lub rozwiązanie,
- utrzyma się szczególne zasady kontroli rozpowszechniania publikacji, użytkowania urządzeń poligraficznych,
- przywróci się działanie zawieszonych organizacji i zrzeszeń /72/ nastąpi dostosowanie statutów tych organizacji do zasad porządku w państwie,
- proponuje się szczególne uprawnienia Rady Ministrów, jej Prezesa i wojewodów do wydawania przepisów porządkowych, zachowany zostanie pkt 6 dekretu, zapewni się ład i porządek, utrzymana zostanie uchwała Rady Ministrów z 30 sierpnia t.r.

w sprawie zachowania ładu i porządku w szkołach wyższych, przewiduje się zawieszenie zajęć i wydalanie studentów,

- utrzymanie blokady wypłat i środków pieniężnych z kont dewizowych,
- urządzenia radiowe będą wydawane za uzyskaniem zgody,
- obostrzenie postępowania organów ścigania i rezygnacja ze środków mało skutecznych, kary wyznaczone w stanie wojennym muszą być wykonane”.

Nadto gen. Florian Siwicki zaproponował przyznanie Radzie Ministrów szczególnego uprawnienia w drodze ustawy, do cofnięcia zawieszenia stanu wojennego za zgodą Rady Państwa. Projekty w/w aktów prawnych w dniu 13 grudnia 1982 r. miał rozpatrzyć Sejm po wniesieniu ich przez Radę Państwa. Ustawy obowiązywałyby od dnia 1 stycznia 1983 r. Czas pomiędzy 13 grudnia 1982 r., a 1 stycznia 1983 r. wykorzystany byłby do przygotowania ustawy i przepisów.

Zdaniem w/w problematyczne było to jak potraktować osoby skazane, odbywające kary w ośrodkach odosobnienia. Sposobem rozwiązania byłoby każdorazowo w indywidualnej sprawie orzekanie aktu łaski przez Radę Państwa.

Podsumowując aktualną sytuację w kraju Minister Spraw Wewnętrznych gen. Czesław Kiszczak poinformował, że internowano łącznie 9095 razy (8816 osób), a wówczas było 1297 internowanych, w tym 1211 znajdowało się w ośrodkach odosobnienia, pozostali są na urloпах. W/w zaproponował zwolnienie z internowania z wyjątkiem tych, którzy mieli zostać objęci postępowaniem karnym. /Protokół Nr 56 z posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 18 listopada 1982 r. tom 24 k. 4782-4817/

Posiedzenie Rady Ministrów w dniu 1 lipca 1983 r. poświęcono planowanemu zniesieniu stanu wojennego i związanych z tym faktem zmianom w ustawodawstwie. Warunki zniesienia stanu wojennego zostały przedstawione przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego w przemówieniu wygłoszonym w dniu 1 maja 1983 r. w Sejmie PRL. Gen. Tadeusz Tuczapski podsumował, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa zniesienie stanu wojennego może nastąpić w drodze uchwały Rady Państwa podjętej z inicjatywy WRON na wniosek Rady Ministrów. Gen. Wojciech Jaruzelski wskazał, że najlepszym terminem dla takiej decyzji byłby dzień 22 lipca 1983 r. /Stenogram z posiedzenia rady Ministrów w dniu 1 lipca 1983 r. tomy 28-29 k. 5603-5751/

W 1983 roku w strukturach Ministerstwa Obrony Narodowej i podjęto prace nad sporządzeniem podsumowania działań podjętych przez Wojsko Polskie

w okresie poprzedzającym stan wojenny i w czasie jego trwania. W Komitecie redakcyjnym znaleźli się m.in. płk Franciszek Puchała ze Sztabu Generalnego WP i płk Zdzisław Malina z Komitetu Obrony Kraju. Wynikiem prac przygotowawczych były:

- konspekt Dzieła III „Ludowe Wojsko Polskie w okresie zagrożenia socjalistycznego Państwa i stanu wojennego”,
- Instytucje Centralne MON Dzieło III „Opisy działań IC MON w okresie obowiązywania stanu wojennego”,
- Dzieło III „Opisy działań dowództw wojsk POW, ŚOW i DWOPK w okresie obowiązywania stanu wojennego”,
- Dzieło III Marynarka Wojenna „Podsumowanie działalności w zakresie realizacji zadań w okresie obowiązywania stanu wojennego”,
- „Podsumowanie stanu „W”: Instytucje Ministerstwa Obrony Narodowej, POW, WOW, DWOPK, WL, DZJZ MON. Podsumowanie działalności w zakresie realizacji zadań w okresie obowiązywania stanu wojennego”. Tom 36 k.7190-7229/

Wymienione dokumenty stanowiły podstawę do sporządzenia pracy zbiorowej p.t. „Ludowe Wojsko Polskie w okresie zagrożenia socjalistycznego państwa i stanu wojennego” Część I, II, III, Załączniki Część I i II oraz „Działalność Sił Zbrojnych PRL w zakresie realizacji zadań specjalnych w warunkach stanu wojennego (Rozdział 7 Dzieła III)”. Wydawnictwo Warszawa 1985. (Biblioteka Zarządu I Sztabu Generalnego WP). /tomy 37-39 k. 7231-7651/

Szczególnie istotnym dla ustaleń śledztwa opracowaniem dla wskazującym szczegółowo na zakres udziału sił zbrojny w działaniach w czasie stanu wojennego jest „Działalność Sił Zbrojnych PRL w zakresie realizacji zadań specjalnych w warunkach stanu wojennego (Rozdział 7, Dzieła III). Redaktorem tego Rozdziału był płk Franciszek Puchała, recenzentami gen. Antoni Jasiński, gen. Jerzy Skalski i jako konsultant m.in. gen. Wacław Szklarski. Przy opracowaniu rozdziału wykorzystano materiały z Zarządów II, VI, IX i XIV Sztabu Generalnego, Głównego Zarządu Politycznego WP, Departamentu Kadr, Inspektoratu Obrony Terytorialnej, Sekretariatu KOK, Inspektoratu Obrony Cywilnej Kraju oraz dowództw Okręgów Wojskowych i Rodzajów Sił Zbrojnych. Opracowanie zawierało m.in.:

- szczegółowy opis działalności organizatorskiej IC MON, dowództw OW i RSZ w przygotowaniu sił zbrojnych do wykonania zadań specjalnych w warunkach stanu wojennego,

- praktyczną realizację zadań sił zbrojnych po wprowadzeniu stanu wojennego,
- stosowane sposoby i formy działań przy realizacji poszczególnych zadań,
- organizacją dowodzenia, współdziałania i łączności podczas wykonywania wspólnych z siłami MSW i samodzielnych zadań,
- praktyczną realizację przedsięwzięć organizacyjno – mobilizacyjnych w okresie stanu wojennego,
- militaryzację w czasie obowiązywania stanu wojennego. /tom 39 k. 7655-7694/

W listopadzie 1989 r. w Komitecie Centralnym PZPR zostały podjęte działania związane z zacieraniem śladów wskazujących na rzeczywiste przesłanki wprowadzenia stanu wojennego. Propozycje podejmowania określonych działań sporządzono w Wydziale Ideologicznym KC PZPR i przesłano do realizacji za pismem przewodnim z dnia 6 listopada 1989 r. W świetle treści tego dokumentu działania takie na celu miały przeciwdziałanie próbie podjęcia tematyki stanu wojennego oraz zdyskontowanie jej dla dyskredytacji PZPR i ówczesnych oraz obecnych jej przywódców, w celu potwierdzenia przez przeciwnika własnej legitymacji do sprawowania władzy. W związku z powyższym wskazano na potrzebę łączenia rzeczowej analizy przyczyn wprowadzonego stanu wojennego, z ukazywaniem w jaki sposób przerwanie groźnego biegu wydarzeń w 1981 r. umożliwiło późniejsze porozumienie i w efekcie „okrągły stół”. Zalecano szczególnie mocne uwypuklenie motywu „mniejszego zła”. Za niezbędne uznano podjęcie nieoficjalnych rozmów z przedstawicielami opozycji celem wysondowania sposobu nawiązania do 8 rocznicy wprowadzenia stanu wojennego, jak też wyhamowania tego typu inicjatyw. Autorzy opracowania wskazali jednocześnie na potrzebę zabiegania o sygnał ze strony władz radzieckich świadczący o tym, że stan wojenny uchronił PRL od zewnętrznej interwencji, a biorąc pod uwagę rozrachunkową szczerść władz radzieckich można było liczyć na wywołanie jakiejś formy stanowiska w tej sprawie. W tym zakresie za niezbędne uznano przeprowadzenie odpowiednich rozmów kanałami wewnątrzpartyjnymi.

W zakresie realizacji powyższej działalności propagandowej zaplanowane zostały działania podejmowane przez Zespół Programujący złożony z przedstawicieli Kancelarii Prezydenta PRL, KC PZPR, MON, MSW i Prokuratury Generalnej. W wyniku realizacji w/w planu sporządzone zostały m. in. następujące dokumenty:

- „Przesłanki prawne wprowadzenia stanu wojennego”,

- „Rygory stanu wojennego w zakresie praw obywatelskich oraz łagodzenie ich w miarę stabilizacji życia w kraju”,
- „Argumentacja historyczno – polityczna, odnosząca się do wprowadzenia stanu wojennego w Polsce 13 grudnia 1981 r.”,
- „Materiał dot. wywiadowczych ocen i analiz na temat przesłanek uzasadniających konieczność wprowadzenia stanu wojennego”,
- „Wpływ działalności „Solidarności” w latach 1980-1981 na powstanie sytuacji społeczno – politycznej bezpośrednio poprzedzającej wprowadzenie stanu wojennego”. /tom 50 k. 9835-9895/

Nadto powyższe materiały uzupełniano wytworzonymi już wcześniej. Przykładem było pismo prof. Jerzego Bafii z dnia 16 grudnia 1981 r. skierowane do gen. Wojciech Jaruzelskiego, w którym w/w podkreślił potrzebę udokumentowanego potwierdzenia wystąpienia sił wrogich przeciw konstytucyjnym podstawom socjalistycznego ustroju i państwa, jak też motywów decyzji Rady Państwa ustalającej, że ogłoszenie stanu wojennego wymagał wzgląd na bezpieczeństwo państwa. Nadto zdaniem piszącego potwierdzenie takie winno koncentrować się na wykazaniu, że:

- bezpieczeństwo państwa i jego obywateli było zagrożone poprzez rozmiary awanturnictwa politycznego, a w sensie formalnym przez wystąpienie działań lub przygotowywanie ich, ukierunkowanych na zmianę przemocą ustroju przez obalenie jego konstytucyjnych organów i groźby rozprawienia się z przedstawicielami władzy,
- osłabienie władzy ludowej, wywołanie zaburzeń w funkcjonowaniu gospodarki narodowej strajkami i innym środkami.

Należało przy tym wykazać, że nie można było uchronić bezpieczeństwa państwa przy pomocy normalnych środków. Decyzję Rady Państwa powinien co najmniej w ogólnej postaci zaaprobować Sejm PRL /tom 50 k. 9900-9902/

Temu samemu celowi służył sporządzony w Departamencie III MSW dokument pt. „Przesłanki decydujące o konieczności wprowadzenia stanu wojennego w PRL /21 grudnia 1982 r./, który przekazano Służbom Bezpieczeństwa Krajów Socjalistycznych w tym: ZSRR, WRL, NRD, CSRS”. /tom 50 k. 9905-9918/

W dniu 18 listopada 1989 r. gen. Henryk Dankowski szyfrogramem l.dz. SDVB 02/169.89 polecił Komendzie Głównej MO zebrać materiały do opracowania na temat oceny stanu porządku i bezpieczeństwa oraz działań MO w okresie 1980-1981. W wyniku tego w dniu 20 listopada 1989 r. w KGMO sporządzona została

notatka. Z jej treści wynikało, że w dniu 18 listopada 1989 r. przeprowadzono telefoniczne rozmowy z zastępcami szefów WUSW w Warszawie, Bydgoszczy, Gdańsku, Legnicy, Łodzi, Krakowie, Katowicach, Kielcach, Olsztynie, Radomiu, Szczecinie i Wrocławiu. Zwrócono im uwagę na potrzebę umieszczania w szyfrogramach kierowanych do MSW wszystkich znanych przypadków jaskrawego łamania prawa i postępującej anarchizacji życia publicznego w 1981 r. Taki sposób postępowania podyktowany został brakiem dostatecznych materiałów źródłowych z tego okresu w KGMO, które miały świadczyć o masowych przypadkach obrazy funkcjonariuszy MO na służbie, utrudnianiu wykonywania czynności służbowych, napaściach na budynki MO, niepodporządkowywaniu się prawnym wezwaniom czy też buntach w zakładach karnych. W oparciu o szczątkowe materiały oraz znane fakty opracowano wykaz przypadków zbiorowych naruszeń porządku publicznego w kraju świadczących o anarchizacji życia społecznego w 1981 r. /tom 49 k. 9832-9834, tom 50 k.9896/

W/w szyfrogram stanowił realizację działań związanych z zacieraniem śladów wskazujących na rzeczywiste przesłanki wprowadzenia stanu wojennego.

W toku śledztwa przesłuchano w charakterze świadków wojskowych oraz pracowników MSW, w tym biorących udział w przygotowywaniu stanu wojennego oraz pracowników MSW.

Wacław Szklarski w 1980 r. był Szefem Zarządu I Operacyjnego Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Do jego obowiązków należało: planowanie rozwoju sił zbrojnych WP, planowanie operacyjnego użycia wojska na czas pokoju i wojny, kierowanie utrzymaniem stałej gotowości bojowej sił zbrojnych i osiąganiem przez nie wyższych stanów gotowości bojowej, kierowanie operacyjnym rozwijaniem sił zbrojnych, współdziałanie z Komisją Planowania przy Radzie Ministrów w planowaniu przedstawiania gospodarki narodowej na czas wojny, przygotowanie obszaru kraju jako części teatru działań wojennych, utrzymywanie ciągłej współpracy ze Sztabem Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego, w szczególności przy opracowaniu pięcioletnich planów rozwoju sił zbrojnych, a także udział w przygotowaniu materiałów na posiedzenia Doradczego Komitetu Politycznego, Komitetu Ministrów Obrony i Rady Wojskowej ZSZ Układu Warszawskiego, udział w studiowaniu i zbieraniu materiałów o rozbudowie teatru wojny potencjalnego przeciwnika na terenie państw NATO.

Już od 1961 r., gdy rozpoczął służbę w Sztabie Generalnym, miał on jako pracownik Zarządu I do czynienia z dokumentacją dotyczącą stanu wojennego w zakresie: obrony cywilnej kraju i militaryzacji niektórych dziedzin gospodarki narodowej. Pierwotnie nie mówiło się wprost, że to są elementy przyszłego planowania stanu wojennego.

Świadcowi jest wiadome, że przed 1980 r. Sztabie Generalnym sporządzono dokumentację dotyczącą stanu wojennego. Nie jest on jednak w stanie opisać jej nawet w ogólnych zarysach. Do tego momentu – czyli sierpnia 1980 roku - przygotowywana dokumentacja miała charakter reakcji różnych dziedzin państwa w tym sił zbrojnych i gospodarki na zagrożenie zewnętrzne kraju. W ówczesnej sytuacji geopolitycznej chodziło wyłącznie o zagrożenie ewentualną interwencją zbrojną ze strony państwa NATO. Wiedza dotyczyła zarówno dokumentów wytworzonych w Zarządzie I jak i z informacji pochodzących z innych Zarządów Sztabu Generalnego WP. To oznacza, że prace nad dokumentacją stanu wojennego rozumianego jako działanie na wypadek interwencji zewnętrznej trwały do 1980 r. w innych wymienionych Zarządach Sztabu Generalnego.

W strukturze kierowania Sztabu Generalnego Wacław Szklarski podlegał Szefowi Sztabu Generalnego gen. Florianowi Siwickiemu, jednakże specyfika pracy Sztabu wymagała aby polecenie w/w wydawano za pośrednictwem Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego ds. Operacyjnych gen. Jerzego Skalskiego. Za jego pośrednictwem świadek otrzymywał zadania i przez niego przekazywał rezultaty swojej pracy. Nie wykluczało to jednak takiej sytuacji, że Szef Sztabu osobiście wydawał polecenia, o których świadek informował gen. Jerzego Skalskiego.

Najprawdopodobniej jesienią 1980 r. w wyżej opisany sposób polecono gen. Wacławowi Szklarskiemu prace na dokumentacją dotyczącą stanu wojennego w ramach zadań Zarządu I. W tym poleceniu wskazano kierunki prac. Również jesienią 1980 r. na posiedzeniu Komitetu Obrony Kraju podjęto decyzję, aby prace nad w/w dokumentacją nakierować także tak, aby można ją było wykorzystać na wypadek zagrożenia wewnętrznego kraju. Świadek nigdy nie brał udziału w posiedzeniach KOK. Jego zdaniem, polecenie ukierunkowania prac w Zarządzie I musiał polecić gen. Florian Siwicki za pośrednictwem gen. Jerzego Skalskiego. Taka decyzja nie utrudniła prac, albowiem przygotowane już dokumenty zarówno te z jesieni 1980 r. jak i wcześniejsze zasadniczo nadawały się do obu sytuacji: zagrożenia zewnętrznego i wewnętrznego.

W tej pracy nie tworzono żadnej specjalnej struktury, ale wykorzystywano istniejącą strukturę organizacyjną i system kierowania w Zarządzie I. Osobami, które głównie zajmowały się pracami byli: płk Ryszard Kukliński Szef Oddziału I Planowania Ogólnego, płk Franciszek Puchała szef Oddziału V Gotowości Bojowej i płk Czesław Witt, który był Zastępcą gen. Wacława Szklarskiego. Również Szefowie innych Oddziałów, w zakresie swojej specjalizacji, wykonywali określone zadania, wykorzystywane następnie w opracowywaniu planów stanu wojennego. Wyniki tych prac były przekazywane za pośrednictwem gen. Jerzego Skalskiego Szefowi Sztabu Generalnego. Zdarzały takie przypadki, że zwracano niektóre dokumenty do poprawki. Świadek nie jest w stanie powiedzieć jakie to były dokumenty. Zdarzały się też takie wypadki, że np. płk Ryszard Kukliński wykonywał jakieś zmiany polecane mu osobiście przez gen. Floriana Siwickiego czy też gen. Jerzego Skalskiego, o czym powinien informować gen. W. Szklarskiego, a ten tego nie robił.

W Zarządzie I sporządzono: ogólne założenia wprowadzenia stanu wojennego – autor płk Ryszard Kukliński; dokumenty dotyczące udziału sił zbrojnych w ewentualnym stanie wojennym – autor płk Franciszek Puchała. Te projekty były wykorzystane do stworzenia dokumentów będących podstawą działania na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Mogły być one jednak zmienione lub uzupełnione w kierownictwie Sztabu Generalnego.

Ze szczegółowych opracowań świadek pamięta dokumenty dotyczące: przejścia ochrony niektórych szczególnie ważnych obiektów użyteczności publicznej (banki, poczty itp), objęcie ochroną lotnisk, tras komunikacyjnych, plan przegrupowania określonych jednostek wojskowych w pobliże dużych aglomeracji miejskich.

Gen. Wacław Szklarski pamięta, że wyniku pracy w Zarządzie I: płk Ryszard Kukliński przygotował projekt dokumentu o nazwie *„Myśl przewodnia wprowadzenia na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”* i *„Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowych”*; Natomiast płk Franciszek Puchała przygotował projekt dokumentu o nazwie *„Ramowy plan działania Sił Zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego”*. Świadek nie pamięta wersji ostatecznych tych dokumentów, które zostały ostatecznie przygotowane w Sekretariacie KOK. Wie on natomiast, że

w Sekretariacie KOK przygotowano dokumenty o nazwie „*Dziedzina ogólnopolityczna. Akty ustawodawcze i normatywne Rady Państwa*”.

W pierwszym kwartale 1981 r. ogólny zamysł użycia sił zbrojnych na wypadek stanu wojennego nabrał realnych kształtów. W czasie prac nad planowaniem stanu wojennego rolę koordynującą spełniał Komitet Obrony Kraju, wiązał on efekty pracy Zarządu I (działania sił zbrojnych), prac MSW (użycie sił tego resortu) i Ministerstwa Sprawiedliwości.

W czasie pracy nad planowaniem stanu wojennego odbyło się na pewno jedno wspólne spotkanie przedstawicieli MSW, MON i Ministerstwa Sprawiedliwości. W lutym 1981 r. w siedzibie Głównego Inspektora Obrony Terytorialnej. Brali w nim udział: z ramienia Zarządu I oprócz świadka pułkownicy: Ryszard Kukliński, Franciszek Puchała, Czesław Witt, z ramienia MSW gen. Mirosław Milewski i Dyrektor Zarządu MSW, oraz gen. Tadeusz Tuczapski i inni. Na tym spotkaniu omawiano dokumenty i projekty dokumentów dotyczące działań poszczególnych resortów na wypadek stanu wojennego. Świadek nie wie czy do chwili wprowadzenia stanu wojennego odbyły się podobne spotkania - bo w takich nie uczestniczył.

Zdaniem gen. Waclawa Szklarskiego nigdy w pracach Zarządu I Operacyjnego nie podnoszono kwestii konstytucyjności sposobu i przyczyn wprowadzenia stanu wojennego. Nie było w tym zakresie żadnych wątpliwości. Celem przygotowywanego działania było uzyskanie efektu zaskoczenia. Stąd sposób wprowadzenia stanu wojennego poprzez dekrety Rady Państwa spełniał takie wymagania. Nadto zaskoczenie dawało także taki efekt, że minimalizowało ewentualne straty w ludziach po obydwóch stronach.

W marcu 1981 r. do Sztabu Generalnego WP przyjechała grupa wojskowych z ZSRR, w skład której wchodził m.in. gen. Nikołajew – Zastępca Szefa Głównego Zarządu Operacyjnego Sztabu Generalnego Armii Radzieckiej. Część Rosjan zapoznawała się w Sztabie z polskimi dokumentami stanu wojennego, inni byli w MSW. W wyniku tej wizyty Rosjanie stanęli na stanowisku, że potrzebny jest ogólny dokument zawierający myśl przewodnią wprowadzenia stanu wojennego. Rosjanie próbowali narzucić stronie polskiej jakieś dokumenty, jednak je wszystkie kategorycznie odrzucono. Powszechnie było wiadomo, że Nikołajew był specjalistą do tworzenia dokumentacji stanu wojennego wytwarzanej w państwach bloku socjalistycznego.

Po raz drugi grupa radzieckich wojskowych przyjechała na przełomie marca i kwietnia 1981 r. Świadek nie wie co tym razem robili w/w, ale to wtedy za zgodą Szefa Sztabu Generalnego dostali dokumenty dotyczące stanu wojennego. Potem już nie było takiego wypadku jak wyżej opisane. Nikt do Sztabu Generalnego z ZSRR w tym zakresie nie przyjeżdżał. Na pewno w PRL nic już nie konsultowano.

Dopiero w okresie po 13 grudnia 1981 r. świadek dowiedział się, że podpisane zostały dokumenty w tym „Myśl przewodnia wprowadzenia stanu wojennego(..)”. Gen. Wacław Szklarski nie wie czy na poziomie Zarządu I dokumenty dotyczące stanu wojennego były aktualizowane przed 13 grudnia 1981 r., nie wyklucza takiej sytuacji. Mogło też być tak, że takie działania podjęto w kierownictwie Sztabu lub już w samym KOK-u. Jednak jest on przekonany, że znał wszystkie wersje dokumentów dotyczących użycia sił zbrojnych w stanie wojennym.

O tym, że podjęto decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego w/w dowiedział się w dniu 12 grudnia 1981 r. w godzinach popołudniowych od gen. Jerzego Skalskiego. Świadek oczekiwał, że do tego może dojść, jednakże sam moment nie był mu znany. Na zakończenie przesłuchiwany stwierdzi, że użycie sił zbrojnych w trakcie stanu wojennego było zgodne z przygotowanymi w Zarządzie I planami. Podkreśli on, że gdyby nie tragedia na „Wujku” to użycie to można by nazwać bezbłędnym. /tom 53 k. 11397-11402/

Gen. Longin Łozowicki od 1975 r. do 1991 r. pełnił funkcję Dowódcy Wojsk Obrony Powietrznej Kraju. Do jego obowiązków należało: dowodzenie trzema systemami obrony powietrznej kraju: rozpoznaniem (radary), obroną raketową przeciwlotniczą oraz wydzieloną częścią lotnictwa myśliwskiego (dyżury w powietrzu).

W/w nigdy nie miał do czynienia z jakimikolwiek dokumentami dotyczącymi stanu wojennego. Również poza służbą nie spotkał się z taką dokumentacją. Jest przekonany, że w zakresie planowania stanu wojennego jednostki mu podległe nie otrzymały specjalnych zadań. Gdyby tak było z całą pewnością jako dowódca WOPK o tym bym wiedział.

Gen. Longin Łozowicki rozróżnia stan wojenny - taki jaki miał miejsce w 1981 r. a więc o charakterze politycznym związany z wewnętrzną sytuacją w kraju – od planowania działań wojska na czas rzeczywistej wojny. Mówiąc o rzeczywistej wojnie wskazał na stan przygotowań do wojny prowadzonej w ramach Układu Warszawskiego przeciwko jego przeciwnikom.

Jako Członek Rady Wojskowej MON w/w brał udział w rutynowych comiesięcznych posiedzeniach tej Rady. Na nich dokonywano oceny sytuacji politycznej kraju i związanej z tym sytuacji w wojsku. Tak więc, wielokrotnie rozmawiano o tym, że rząd powinien rozwiązać sytuację wewnętrzną kraju przez podjęcie stosownych decyzji. Już wówczas przypuszczał, że prowadzone są prace o charakterze planistycznym dotyczące wprowadzenia jakiegoś stanu o charakterze nadzwyczajnym. Świadek nigdy nie rozstrzygał kwestii prawnych wprowadzenia właśnie stanu wojennego. Jak stwierdził, był żołnierzem i dlatego nie wie, czy to, co się stało 13 grudnia 1981 r. było zgodne z wówczas obowiązującym prawem. Nie brał on również udziału w posiedzeniach Sztabu Generalnego jak i wspólnych posiedzeniach MON i MSW w tym zakresie.

Gdy w dniu 12 grudnia 1981 r. gen. Wojciech Jaruzelski podjął decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego to świadkowi taką informację przekazał gen. Florian Siwicki. W/w spytał czy świadek zostanie członkiem Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego. Termin wprowadzenia stanu wojennego był dla gen. Longina Łozowickiego zaskoczeniem. Pomimo tego, że świadek był członkiem WRON to do dnia dzisiejszego nie wie kto podjął decyzję o powołaniu tej Rady. Jego udział wynikał z zasady, że członkami WRON byli dowódcy Rodzajów Sił Zbrojnych. Z tego co pamięta brał udział w trzech posiedzeniach Rady. Nie jest w stanie dokładnie odtworzyć z pamięci składu Rady. Pamięta, że Przewodniczącym był gen. Wojciech Jaruzelski, członkami oprócz dowódców Rodzajów Sił Zbrojnych był gen. Czesław Kiszczak, płk Mirosław Hermaszewski oraz jakiś dowódca brygady z Góry Kalwarii. Na tych posiedzeniach, na których był głos zabierali jedynie gen. Wojciech Jaruzelski i gen. Czesław Kiszczak, którzy przedstawiali ogólną sytuację w kraju. WRON nie miała żadnych kompetencji, nie podejmowała żadnych decyzji. Zdaniem gen. Longina Łozowickiego Radę można nazwać fasadą dla faktycznie działających organów państwa./tom 53 k. 11361-11364/

Gen. Eugeniusz Molczyk od lat 70 pełnił funkcję Głównego Inspektora Szkolenia Sił Zbrojnych. Z tej funkcji został przeniesiony do dyspozycji Ministra Obrony Narodowej, a następnie w 1987 r. przeniesiony w stan spoczynku. Funkcję Wiceministra Obrony Narodowej w/w zaczął pełnić od około 1976 r. pomimo tego nadal odpowiadał za stan wyszkolenia bojowego Wojska Polskiego.

Z tą funkcją wiązało się także dowodzenie polskimi wojskami operacyjnymi przeznaczonymi w ramach Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego do

działań na froncie zewnętrznym na wypadek wojny. Nadto gen. Eugeniusz Molczyk pełnił funkcję Zastępcy Naczelnego Dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego. W ramach pełnienia tej funkcji świadek brał udział w posiedzeniach Rady Wojskowej Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego.

Po raz pierwszy z dokumentacją dotyczącą stanu wojennego świadek spotkał się jesienią 1981 r. Wcześniejszych wersji takiej dokumentacji nie znał. Wtedy na polecenie gen. Wojciecha Jaruzelskiego został w Sztabie Generalnym zapoznany z planami wprowadzenia stanu wojennego. Szczegółów tej dokumentacji dokładnie nie pamięta, ale w części wojskowej dokumenty sprawiały wrażenie planu ochrony obiektów o charakterze strategicznym dla państwa. W/w wiedział już wtedy, że od pewnego czasu w Sztabie Generalnym prowadzone są prace planistyczne nad stanem wojennym. Świadek nie wie dokładnie od kiedy takie prace prowadzono, nie wie też kto w nich brał udział, nie wie kto wydał polecenie ich rozpoczęcia. Jego zdaniem bez wiedzy Szefa Sztabu Generalnego gen. Floriana Siwickiego, ani też Ministra Obrony Narodowej gen. Wojciecha Jaruzelskiego takich prac na pewno by nie prowadzono. W/w nie wie czy poza Sztabem Generalnym prowadzono takie planowanie. W późniejszym okresie w tych planach założono zmianę dyslokacji jednostek wojsk operacyjnych. Przesunięto niektóre jednostki w pobliże miejsc uznanych za zagrożone. W tych planach nie wskazywano powodu dokonania tej dyslokacji, a jedynie opisywano sam jej fakt. Bez wątplenia jednak taka dyslokacja miała związek z planowanym stanem wojennym. Jednostki wojskowe, którym w planach wyznaczano jakiś cel, miały trwać w gotowości bojowej do wykonania tych zadań. Ta dyslokacja miała charakter demonstracji siły w stosunku do ewentualnych wystąpień ludności po wprowadzeniu stanu wojennego. W ogóle nie rozważano użycia wojska przeciwko ludności cywilnej. Chciano uzyskać określone cele w drodze demonstracji siły.

Świadek nie wyklucza, że przed 13 grudnia 1981 r. zapoznawał się jeszcze z dokumentacją stanu wojennego, ale ze względu na upływ czasu nie jest tego pewien. Nie pamięta też aby brał udział w posiedzeniach Sztabu Generalnego lub innych struktur Wojska Polskiego, których przedmiotem były prace nad stanem wojennym. Jest przekonany, że nie brał też udziału w pracach nad stanem wojennym. Jego zdaniem żaden dokument przygotowany przez niego bądź podległych mi ludzi nie został włączony do dokumentacji dotyczącej stanu wojennego.

Gen. Eugeniusz Molczyk nie pamięta czy znał dokument o nazwie „Myśl przewodnia wprowadzenia na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”. Dziś sądzi, że mógł to być plan, z którym zapoznał się jesienią 1981 r. Nie jest jednak tego pewien.

W okresie planowania stanu wojennego strona radziecka wiedziała o takich pracach. Wojskowi przedstawiciele ZSRR byli w PRL i zapoznawali się z dokumentami dotyczącymi stanu wojennego. Przyjeżdżali w tej sprawie Wiktor Kulikow, Anatolij Gribkow i inni. Świadek nie wie jakie dokumenty i kto im pokazywał, ale nie było wątpliwości, że takie kontakty były prowadzone w związku z sytuacją w PRL i pracami nad stanem wojennym.

W dniu 12 grudnia 1981 r. w/w brał udział w posiedzeniu w Sztabie Generalnym, którego tematem była sytuacja w kraju. Z tego co dziś pamięta udział w posiedzeniu brało całe kierownictwo resortu. Posiedzeniu przewodniczył gen. Florian Siwicki jako Szef Sztabu Generalnego. Na pewno nie było tam gen. Wojciecha Jaruzelskiego ani nikogo spoza resortu np. z MSW. W trakcie obrad, które rozpoczęły się około 14.00 gen. Florian Siwicki zapowiedział powołanie Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego odczytując jednocześnie jej skład. W składzie WRON znalazł się także świadek, nie zaskoczyło go to specjalnie. Nikt nie zadał nawet pytania po co ta Rada. Po posiedzeniu rozjechano się do pracy.

Z racji pełnionej przez świadka funkcji brał on udział w posiedzeniach w kierownictwie Wojska Polskiego gdzie omawiano sytuację w kraju. Z informacji tam uzyskanych wiedział, że stale pogarszająca się sytuacja w kraju może doprowadzić do wprowadzenia stanu wojennego. Natomiast data wprowadzenia stanu wojennego w dniu 13 grudnia 1981 r. była dla niego zaskoczeniem.

W chwili wprowadzenia stanu wojennego nie oceniał tego faktu pod kątem jego zgodności z prawem. Przed stanem wojennym gen. Tadeusz Tuczapski utrzymywał kontakty w tej sprawie z Radą Państwa. Świadek nie zna ich szczegółów, ale jest przekonany, że fakt wprowadzenia stanu wojennego w drodze dekretów z mocą ustawy został uzgodniony z Radą Państwa. Podkreśla, że był wojskowym i kwestie prawne go nie interesowały.

Wymieniony nie wie w jakich okolicznościach gen. Wojciech Jaruzelski podjął w dniu 12 grudnia 1981 r. decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego. W nocy z 12/13 grudnia 1981 r. został wezwany do Sztabu Generalnego, gdzie na miejscu okazało się, że to jest pierwsze posiedzenie WRON. Z tego co pamięta byli wszyscy

członkowie WRON, nie wie kto przewodniczył posiedzeniu. Tam powiadomiono obecnych, że o północy gen. Wojciech Jaruzelski wprowadził stan wojenny. Świadek nie pamięta przebiegu obrad Rady, ale to wtedy zrobiono zdjęcie, które okazało się w „Trybunie Ludu”. Łącznie brał on udział chyba we wszystkich kilkunastu posiedzeniach WRON. Zebrania zwoływał Sekretarz WRON gen. Zygmunt Zieliński – dokooptowany potem do Rady. Te posiedzenia miały dla świadka, jako wojskowego, bardzo dziwny przebieg i treści. Był on bardzo zaskoczony zaproszonymi gośćmi. Przykładowo przyjechały zaproszone przedstawicielki kobiet polskich, byli rolnicy, związkowcy. Świadek ocenia, że WRON to była fasada, działalność ta nie miała nic wspólnego z ocaleniem narodu. Dziś sądzi, że działalność WRON miała charakter propagandowy. /tom 53 k. 11349-11353/

Gen. Tadeusz Szaciłło od 1973 r. do 1986 r. pełnił funkcję Zastępcy Szefa Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego. W zakresie jego obowiązków było szkolenie i wychowanie żołnierzy i kadry WP. Tak więc, przygotowywał m.in. programy wychowania patriotycznego. Podlegały mu: Wydawnictwo MON, Wojskowy Instytut Historyczny, Wytwórnia Filmowa „Czołówka” oraz cała prasa wojskowa.

Do końca 1980 r. nie miał on do czynienia z jakąkolwiek dokumentacją dotyczącą stanu wojennego. Nie miał także informacji o tym, że prace nad taką dokumentacją są prowadzone np. w Sztabie Generalnym. Natomiast mając świadomość, że Konstytucja przewiduje pojęcie stanu wojennego w/w sądził, że dokumentacja stanu wojennego może być ewentualnie przygotowana tylko w Sztabie Generalnym WP lub w Komitecie Obrony Kraju.

Na początku 1981 r. świadek dostał od swojego bezpośredniego przełożonego gen. Józefa Baryły polecenie przygotowania szeregu dokumentów o charakterze polityczno – propagandowym, do opublikowania na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Pamięta on prace nad trzema takimi dokumentami: oświadczenie Prezesa Rady Ministrów, oświadczenie Przewodniczącego Rady Państwa i przemówienie Premiera. Z tych trzech dokumentów wykorzystano tylko przemówienie Premiera – to jest to znane przemówienie gen. Wojciecha Jaruzelskiego z rana 13 grudnia 1981 r. Istotne jest to, że z przygotowanego przeze niego tekstu, który przesłał do gabinetu MON pozostała tylko inwokacja. Pozostała część jest autorstwa mjr Wiesława Górnickiego.

Gen. Tadeusz Szaciłło podkreślił, że to co przygotowali pod jego przewodnictwem oficerowie z Głównego Zarządu Politycznego to był tylko niewielki

fragment dokumentacji dotyczącej stanu wojennego. Tę dokumentację przesał do gabinetu Ministra Obrony Narodowej i nie wie co się z nią dalej działo.

W związku z planowaniem stanu wojennego w/w był tylko jeden raz na wspólnym posiedzeniu MON i MSW, które odbyło się chyba latem 1981 r. w siedzibie KOK. W trakcie tego spotkania, któremu przewodniczyli szef MSW gen. Mirosław Milewski i szef MON gen. Wojciech Jaruzelski poruszano wyłącznie problematykę stanu wojennego. Świadek pamięta tylko tyle, że był zaniepokojony tymi działaniami, które mogłyby nastąpić w wypadku wprowadzenia stanu wojennego.

W/w wie, że w Sztabie Generalnym sporządzono dokument o nazwie „Myśl przewodnia wprowadzenia na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, ale nigdy nie miał z nim do czynienia. Nie wie o tym, że jest wymieniony jako jedna z osób, która go tworzyła.

Świadek nie znał też jakichkolwiek innych dokumentów – poza tymi które sporządził - dotyczących stanu wojennego. Nie ma informacji o tym czy w zakresie planowania stanu wojennego brali udział Rosjanie, ale przypuszcza, że tak było. W tym czasie na poziomie poszczególnych Instytucji Centralnych MON byli przydzieleni generałowie radzieccy. W GZP był generał Sredin, który zapoznawał się z przygotowywanymi przez niego w/w dokumentami. Rosjanin nawet sugerował pewne zmiany zaostrzające wydźwięk tych dokumentów, ale ja ich nie uwzględniono.

O tym, że będzie wprowadzony stan wojenny w dniu 13 grudnia 1981 r. świadek wiedział wcześniej od gen. Michała Janiszewskiego – Szefa URM. Rozmowa miała miejsce w Sekretariacie KOK u gen. Mieczysława Dębickiego. Obecni wówczas byli płk Tadeusz Malicki i płk Bronisław Pawlikowski z MSW. Gen. Michał Janiszewski poinformował, że gen. Wojciech Jaruzelski chce uprzedzić zaplanowaną na 17 grudnia 1981 r. w Warszawie manifestację NSZZ „Solidarność”. To było ostatecznym pretekstem do wprowadzenia stanu wojennego. Natomiast przyczyną faktyczną wprowadzenia stanu wojennego była kryzysowa sytuacja wewnętrzna kraju. To spotkanie odbyło wtedy gdy gen. Wojciech Jaruzelski podejmował decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego. Tak więc, było to 12 grudnia 1981 r. około 14.00. Na tym spotkaniu znalazł się w związku z potrzebą przygotowania notatki dla gen. Tadeusza Tuczapskiego, którą potem ten wykorzystał na posiedzeniu Rady Państwa w nocy 13 grudnia 1981 r.

W trakcie tego spotkania gen. Michał Janiszewski, który był faktycznym łącznikiem między KOK, a gen. Wojciechem Jaruzelskim, polecił obecnym, aby

wymyślili nazwę organu, który miałby symbolizować stan wojenny. Ten niedookreślony organ miał się nazywać tak aby nie można było wykorzystać skrótu dla niekorzystnych skojarzeń. Wymyślano różne nazwy gdy w pewnym momencie gen. Michał Janiszewski oświadczył, że nazwa brzmieć będzie Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego – WRON. Po tym o 14.00 telefonicznie w/w dowiedzieli się, że gen. Wojciech Jaruzelski podjął decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego.

Już w trakcie tego spotkania w siedzibie Sekretariatu KOK świadek wiedział, że stan wojenny zostanie wprowadzony w drodze dekretów z mocą ustawy przez Radę Państwa. W tym czasie nie było mowy o prawnym aspekcie takiej decyzji.

Pojęcie stanu wojennego nie przystawało do sytuacji w kraju. Konstytucja nie przewidywała stanu wyjątkowego, a stan wojenny to przecież wojna. W/w pamiętał dokładnie z czym się to wiązało. W jego ocenie wprowadzenie stanu wojennego ze względu na wewnętrzny kryzys PRL *de facto* było wymuszone brakiem w Konstytucji adekwatnych zapisów. Uważa on, że gdyby w tamtym systemie prawnym przewidziano stan wyjątkowy i w oparciu o to taki stan wprowadzono uniknięto by wszystkich perturbacji niekorzystnych dla kraju i społeczeństwa.

Z perspektywy czasu ocenia, że ta sytuacja w końcowym rozliczeniu dała pozytywny efekt. Stan wojenny doraźnie powstrzymał degrengoladę gospodarczą kraju oraz powstrzymał anarchizację państwa. Natomiast długofalowo wykazał, że polskich problemów nie można rozwiązać siłowo. /tom 53 k.11344-1147/

Gen. Józef Użycki Dowódcą Pomorskiego Okręgu Wojskowego był od 1978 r. do 1983 r. W zakresie jego obowiązków jako Dowódcy POW było przede wszystkim utrzymanie zdolności bojowej, dyscypliny wojskowej, wyszkolenia wojskowego, odpowiedniego stanu technicznego i zaopatrzenia podległych mu jednostek. Jako Dowódca POW podlegał bezpośrednio Ministrowi Obrony Narodowej i Szefowi Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.

Świadek ten nie znał dokumentacji dotyczącej stanu wojennego wytworzonej przed rokiem 1980 r. Po raz pierwszy z dokumentacją dotyczącą stanu wojennego spotkał się w nocy z 12/13 grudnia 1981 r.

W okresie poprzedzającym stan wojenny – od wiosny 1981 r. zaczął dostawać polecenia ze Sztabu Generalnego nakazujące dokonywanie rekonesansów na terenie podległego mu Okręgu Wojskowego. Polegało to na tym, że Oddział Operacyjny Sztabu Okręgu Wojskowego dokonywał sprawdzenia określonych rejonów pod względem przydatności do przebywania tam wojsk. Sprawdzano

infrastrukturę dróg, mostów, następnie możliwości przebywania żołnierzy. Takich rozkazów przeprowadzenia rekonesansów było co najmniej kilka. Ich miejsca wielokrotnie zmieniano – to wynikało z treści rozkazów. W POW uważano, że takie rozpoznanie stanowiło przygotowanie do planowych lub nieplanowych ćwiczeń wojskowych. Domyślano się jednak, że ze względu na sytuację wewnętrzną kraju, te polecenia mogą mieć na celu przygotowania jakiś zadań specjalnych.

Ponieważ sytuacja w kraju ulegała stałemu pogorszeniu, w POW była świadomość, że może dojść do takiej sytuacji, że niezbędna będzie reakcja wojska. PRL było członkiem Układu Warszawskiego i ze strony ZSRR był stały nacisk o charakterze politycznym, ekonomicznym i wojskowym na rozwiązanie tego wewnętrznego problemu. Jednakże nie operowano pojęciem stanu wojennego jako sposobem rozwiązania tej sprawy.

Jako Dowódca POW brał w/w udział w comiesięcznych cyklicznych posiedzeniach Rady Wojskowej Ministerstwa Obrony Narodowej. Również na tych posiedzeniach nie padło stwierdzenie dotyczące stanu wojennego. Podnoszono, zwłaszcza w 1981 r. problemy sytuacji wewnętrznej, ale pod kątem zagrożeń dla państwa, a – Dowódcy Okręgów Wojskowych i Rodzajów Sił Zbrojnych przedstawiali sytuację panującą w podległych jednostkach.

Tak więc, do nocy 12/13 grudnia 1981 r. świadek nic na temat stanu wojennego nie wiedział. Domyślał się, że jednak w tak groźnej sytuacji może dojść do działań. Świadek nie pamięta w jakim czasie w sejfie Sztabu POW zdeponowano koperty z rozkazami dotyczącymi wprowadzenia stanu wojennego. W dniu 12 grudnia 1981 r. między godziną 21.15 a 22.00 wziął udział w telekonferencji Szefa Sztabu Generalnego gen. Floriana Siwickiego wraz z pozostałymi Dowódcami Okręgów i Sił Zbrojnych. Wówczas to gen. Florian Siwicki wydał rozkaz realizacji zadań wymienionych w w/w kopertach według sygnałów nadawanych przez Sztab Generalny. Szef Sztabu Generalnego WP powiedział, że zbliżono się do decyzji o przystąpieniu wojsk do działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa państwa. Nadto w/w polecił wysłuchać wystąpienia gen. Wojciecha Jaruzelskiego o godzinie 6.00 rano 13 grudnia 1981 r., zapoznanie się z treścią dekretu i uchwały Rady Państwa oraz obwieszczeniem o stanie wojennym i proklamacją Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego. Na koniec wydano polecenie składania meldunków o realizacji zadań i uzyskaniu gotowości bojowej. W POW nie wiedziano wtedy o jakie działania chodzi. Po wydaniu wszystkich rozkazów, na samym końcu

telekonferencji gen. Florian Siwicki poinformował, że zostaje powołana WRON i, że uczestnicy telekonferencji są przewidziani na jej członków. Wszyscy wyrazili indywidualnie zgodę.

Po otwarciu koperty świadek znalazł tam rozkazy dotyczące rozmieszczenia podległych mu związków taktycznych w rejonach znajdujących się w pobliżu największych aglomeracji znajdujących się w POW. Przykładowo w rejonie Szczecina – 12 Dywizja Zmechanizowana, a w rejonie Gdańska 8 DZ i częściowo 20 DZ. Rejony umiejscowienia jednostek były w ogólnym zarysie zgodne z tymi, które poddawano rekonesansom.

Świadek nie pamięta w ilu posiedzeniach WRON uczestniczył. W jego ocenie Rada była wyłącznie jednym z kolejnych ciał doradczych MON. Najważniejsze jego zdaniem było pierwsze posiedzenia WRON, gdy nadchodziły informacje o sytuacji w kraju, następnie referowano sytuację w podległych OW. Na posiedzeniach WRON nie zapadały żadne decyzje, ani też nie wydawano wiążących poleceń. Inne posiedzenia polegały na spotkaniach przedstawicielami różnych środowisk np. z chłopami, robotnikami czy też kobietami i ludźmi nauki. Dochodziło w trakcie rozmów do wymiany poglądów na sytuację w kraju. /tom 53 k.11392-11395/

Gen. Zdzisław Malina od 1969 r. do 1985 r. pracował w Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju. W 1980 r. był Zastępcą Szefa Sekretariatu KOK – Szefem Biura Planowania Obronnego i Szkolenia Obronnego. Od pierwszego kwartału 1982 r. do połowy 1985 r. wykonywał obowiązki Szefa Sekretariatu KOK bez rozkazu personalnego w tej sprawie – na polecenie gen. Tadeusza Tuczapskiego Sekretarza KOK. To było spowodowane skierowaniem gen. Mieczysława Dębickiego do pełnienia funkcji Prezydenta M. St. Warszawy.

W/w nie znał dokumentów dotyczących stanu wojennego sporządzonych przed sierpniem 1980 r. Jednakże z racji tego, że opracowywał projekt wytycznych KOK do doskonalenia działalności obronnej i szkolenia obronnego na pięciolecie to wie, że opracowanie problemów stanu wojennego (aktów prawnych) zostało w nich ujęte. Nie jest w stanie powiedzieć jakiej dokładnie pięciolatki to dotyczyło, ale jego według niego wytyczne te obejmowały również okres stanu wojennego w PRL. Zdaniem świadka i osób z nim pracujących wówczas w Sekretariacie KOK opracowanie problemów stanu wojennego dotyczyło sytuacji zewnętrznego zagrożenia państwa i konfliktu zbrojnego. Jeżeli chodzi o zagrożenie zewnętrzne to

rozpatrywano wyłącznie zagrożenie ze strony państwa zachodnich – głównie z NATO.

Podkreślić należy, że jakkolwiek nie pracował on nad dokumentami stanu wojennego dotyczącymi sytuacji w kraju, to jednak sądzi, że dorobek stanu wojennego w związku z zagrożeniem zewnętrznym został wykorzystany w opracowaniu dokumentów prawnych nakierowanych na aktualny rozwój sytuacji w kraju. Tak więc, akty prawne, które przewidziano na wypadek konfliktu zbrojnego wykorzystano przy tworzeniu aktów prawnych dotyczących rozwiązania sytuacji wewnętrznej kraju.

Ponieważ do zadań Sekretariatu KOK należała całościowa obsługa pracy KOK, to na posiedzeniach tego organu chodzili w trójkę z gen. Mieczysławem Dębickim i płk Tadeuszem Malickim - Szefem Biura Prawnego Sekretariatu KOK. Świadek nie pamięta, aby na jakimkolwiek posiedzeniu KOK poprzedzającym stan wojenny – na którym był obecny – rozpatrywano problemy stanu wojennego.

Część kadry Sekretariatu KOK, w tym i świadek stała na stanowisku, że zamiast wprowadzić stan wojenny należało podjąć działania mające na celu wykorzystanie ruchu NSZZ „Solidarność” do konstruktywnych działań na rzecz doskonalenia i rozwoju kraju w zakresie państwowo-politycznym i gospodarczym.

Świadek przypuszcza, że aktywność w zakresie prac nad stanem wojennym rozumianym jako sposób rozwiązania sytuacji wewnętrznej kraju zaistniała około połowy 1981 r. Wynikało to z częściowych wypowiedzi kolegi płk Tadeusza Malickiego. W okresie poprzedzającym stan wojenny płk Tadeusz Malicki był bezpośrednio sterowany w swojej pracy przez gen. Mieczysława Dębickiego, a ten przez gen. Tadeusza Tuczapskiego. Ta trójka bezpośrednio pracowała nad dokumentacją stanu wojennego. To działanie z całą pewnością odbywało się we współdziałaniu z Zarządem I MSW i Sztabem Generalnym WP.

Tak więc, świadek faktycznie brał udział w planowaniu systemu podwyższania gotowości obronnej państwa w przypadku konfliktu zbrojnego z państwami zachodnimi. Te problemy zostały jednak uregulowane w specjalnej uchwale KOK „O gotowości obronnej”. Tak więc decyzję o tym aby podjęto prace - w tym wąskim w/w gronie - nad stanem wojennym w nowym rozumieniu – na potrzeby wewnętrznej sytuacji kraju musiał podjąć: gen. Wojciech Jaruzelski, gen. Florian Siwicki, gen. Czesław Kiszczak i Stanisław Kania.

W okresie poprzedzającym stan wojenny w/w dostał od gen. Mieczysława Dębickiego polecenie podróży do Moskwy. Miał on polecieć z przedstawicielem MSW płk Starszakiem, który w Moskwie miał załatwić druk obwieszczeń o stanie wojennym w PRL. W tych obwieszczeniach miała być uchwała Rady Państwa i przepisy dekretów o stanie wojennym. Świadek nie pamięta jaka była forma tych drukowanych w Moskwie obwieszczeń. Nie pamięta też czy sprawdzał przy odbiorze zgodność wydrukowanego obwieszczenia z tekstem źródłowym od płk Starszaka. Do ZSRR w/w polecili samolotem z jednostki wojskowej w Balicach. Na lotnisku w Moskwie odebrał ich jakiś cywil, było wyraźnie widać, że to znajomy płk Starszaka. Wszystkie sprawy organizacyjne na miejscu załatwił płk Starszak, a świadek zgodnie z poleceniem gen. Mieczysława Dębickiego, jedynie miał w razie potrzeby reprezentować KOK. Jednak do takiej sytuacji nie doszło. Wizyta trwała około 1-2 dni. W czasie, gdy Zdzisław Malina przebywał w hotelu służbowym wszystko załatwił płk Starszak. Gdy odwieziono ich powrotem na lotnisko samolot był już załadowany paczkami z wykonanymi drukami. Po przylocie do Warszawy rozpakowywali je żołnierze MSW, a następnie załadowali na samochody. Potem w rozmowie z płk Tadeuszem Malickim świadek dowiedział się, że mają one być zdeponowane w Komendach Wojewódzkich MO do czasu wprowadzenia stanu wojennego. Z tego zdarzenia wynikało, że niektóre organy radzieckie były informowane o przygotowaniach do stanu wojennego w Polsce. Dokumenty w postaci uchwały Rady Państwa o stanie wojennym i dekrety stanu wojennego świadek po raz pierwszy zobaczył dopiero po wprowadzeniu stanu wojennego tj. prawdopodobnie 13 grudnia 1981 r.

W dzień poprzedzający wprowadzenie stanu wojennego na polecenie Szefa Sekretariatu KOK kadra oficerska Sekretariatu KOK pozostała w siedzibie. Późnym wieczorem świadka wezwał gen. Mieczysław Dębicki i polecił wydzielić grupę oficerów wraz z transportem do wykonania specjalnego zadania. W trakcie gdy ci oficerowie jeździli do Członków Rady Państwa zawiadamiając ich o zwołaniu nadzwyczajnego posiedzenia, o tym fakcie poinformował go jeden z oficerów. Był to płk Kisielewski, który był z wezwaniem po Ryszarda Reiffa.

Spośród dokumentów: „Myśl przewodnia wprowadzenia na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, „Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowych”, „Ramowy plan działania Sił Zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego”, „Dziedzina

ogólnopolityczna. Akty ustawodawcze i normatywne Rady Państwa” świadek nie zna pierwszego i ostatniego. Natomiast odnośnie „Centralnego planu..” i „Ramowego planu..” to pamięta on, że na polecenie gen. Mieczysława Dębickiego, późnym latem 1981 r., udał się do Zarządu I Sztabu Generalnego WP. Tam w rozmowie z płk Ryszardem Kuklińskim dowiedział się, że jest opracowywany „Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowych”, do którego zapisy zgodnie z ustaleniami ma dać Sekretariat KOK i Inspektorat OC. Był z nim wówczas przedstawiciel Inspektoratu Obrony Cywilnej płk Michał Pitus. Świadek pamięta, że jakieś zapisy zaproponował w brudnopisach. Dotyczyły one głównie zadań realizowanych w administracji, gospodarce i w OC, które nie odbiegały od zadań realizowanych przy zagrożeniu zewnętrznym. Nie pamięta aby ten plan był ostatecznie opracowany. Płk Ryszard Kukliński poinformował go, że opracowuje analogiczny plan dotyczący sił zbrojnych - „Ramowy plan działania Sił Zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego”.

Świadek pamięta, że przed wyżej opisanym zdarzeniem brał udział w posiedzeniu Sztabu Generalnego gdzie obecni byli nadto: gen. Florian Siwicki, gen. Tadeusz Tuczapski, Szef Zarządu I Sztabu Generalnego, płk Ryszard Kukliński, Szef Zarządu I MSW, przedstawiciel GZP oraz płk Tadeusz Malicki. Dyskutowano wtedy nad problemami działania organów państwa w przypadku szczególnego rozwoju sytuacji społeczno – politycznej kraju. Dotyczyło to rozwoju aktualnej sytuacji w kraju. W czasie rozmowy jakaś wypowiedź płk Ryszarda Kuklińskiego spotkała się z ostrą ripostą gen. Tadeusza Tuczapskiego, który oświadczył, że nie powinien się wypowiadać w sprawach, na których się nie zna. Chodziło o to, że płk Ryszard Kukliński miał się zajmować sprawami sił zbrojnych, a nie układu pozamilitarnego.

W ocenie świadka jako wieloletniego pracownika Sekretariatu KOK zrobiono następujące, rzeczy:

- użyto dokumentów dotyczących stanu wojennego w rozumieniu reakcji na zagrożenie zewnętrzne do prac nad dokumentami stanu wojennego służącego do rozwiązania sytuacji wewnętrznej kraju,
- wprowadzono stan wojenny w oparciu o takie dokumenty.

Jako żołnierz uważa, że to co zrobiono tzn. wprowadzono wojsko przeciwko własnemu narodowi było co najmniej niemoralne.

W lutym 1982 r. zaczął pełnić funkcję Szefa Sekretariatu KOK. Trwało to przez okres trwania stanu wojennego, jego zawieszenia, aż do zniesienia. W tym okresie

nie pamięta aby Sekretariat KOK podejmował jakiegokolwiek prace związane z dokumentami, aktami prawnymi itp. wydawanymi w tym okresie przez WRON, Radę Państwa i Sejm. Przypuszcza, że jakiś udział Sekretariat KOK w tych pracach był podejmowany przez Biuro Prawne kierowane przez płk Tadeusza Malickiego. W ocenie świadka gen. Tadeusz Tuczapski za jego plecami mógł wydawać polecenia płk Tadeuszowi Malickiemu. W tym czasie na polecenie gen. Tadeusza Tuczapskiego świadek zajmował się opracowywaniem tzw. „białej księgi” dotyczącej opisu aktualnego stanu i wniosków w zakresie przygotowań obronnych państwa na wypadek konfliktu zbrojnego z państwami zachodnimi. To była jego ostatni praca w Sekretariacie KOK.

W okresie obowiązywania i zawieszenia stanu wojennego w państwie „jądro” jego kierownictwa stanowili: gen. Wojciech Jaruzelski, gen. Florian Siwicki, gen. Czesław Kiszczak i gen. Tadeusz Tuczapski. To były osoby, które wyłącznie i faktycznie podejmowały decyzje w związku ze stanem wojennym. /tom 53 k. 11385-11390/

Gen. Zygmunt Zieliński w latach 1968–1986 pełnił funkcję Szefa Departamentu Kadr w Ministerstwie Obrony Narodowej.

W/w Departament nie uczestniczył w żadnych przygotowaniach do wprowadzenia stanu wojennego. Jednakże przebieg sytuacji w kraju poprzedzającej wprowadzenie stanu wojennego pozwalał świadkowi na przypuszczenie, że jeżeli nie dojdzie do uspokojenia to może być wprowadzony taki stan. Miał on też świadomość, że prowadzone są odpowiednie przygotowania, ale nie znał ich szczegółów.

W dniu 12 grudnia 1981 r. około 23.00-24.00 gen. Zygmuntowi Zielińskiemu polecono stawić się w Sztabie Generalnym WP. Na miejscu Szef Sztabu gen. Florian Siwicki poinformował w/w i kilku innych Szefów Instytucji Centralnych MON, że będzie wprowadzony stan wojenny. Z tej wypowiedzi wynikały też określone zadania dla podległych im instytucji. Świadek nie pamięta kiedy po raz pierwszy usłyszał o Wojskowej Radzie Ocalenia Narodowego. Dopiero w poniedziałek 14 grudnia 1981 r. dostał on telefoniczne polecenie zgłoszenia się na posiedzenie WRON w Sztabie Generalnym. W/w był na pierwszym posiedzeniu Rady, ale bez decyzji o przydzieleniu mu jakiegokolwiek w niej funkcji.

Posiedzenie to było podobne, w swoim porządku, do pozostałych trzynastu. Zawsze na posiedzenie głos zabierali: Szef Sztabu Generalnego, Szef MSW,

Sekretarz KOK. Osoby te dokonywały aktualnej oceny sytuacji w kraju z uwzględnieniem w szczególności wojska oraz wynikających z tych ocen okoliczności. Następnie ocenę sytuacji przedstawiali Dowódcy Okręgów Wojskowych i Rodzajów Sił Zbrojnych oraz niekiedy wybrani Szefowie Instytucji Centralnych MON. W posiedzeniach, w miarę potrzeby, brali udział wyznaczeni Komisarze przy Instytucjach Centralnych. Przykładowo był na nim Komisarz przy Ministerstwach Handlu Zagranicznego itd. Ostatnim – trzecim punktem posiedzenia było przedstawienie oceny przez Przewodniczącego WRON gen. Wojciecha Jaruzelskiego i określenie zaleceń dla poszczególnych instytucji wojskowych. Świadek podkreślił, że zalecenia te nie były kierowane do żadnych cywilnych instytucji państwowych.

Dopiero od 16 grudnia 1981 r. w/w został decyzją WRON powołany na jej Sekretarza. Nie wyznaczono mu formalnie zakresu zadań, ale sprowadzały się one głównie do: do spraw organizacyjnych posiedzeń WRON oraz sporządzania protokołów. Pomocny tych obowiązkach był wyznaczony oficer z Gabinetu Ministra Obrony Narodowej – płk Zdzisław Gołąb. On wspólnie ze świadkiem notował przebieg posiedzeń, a następnie pismem maszynowym sporządzano protokoły. Takich protokołów gen. Zygmunt Zieliński sporządził czternaście – odpowiadają one ilości posiedzeń.

W ramach tych czternastu posiedzeń, cztery z nich przeznaczono na spotkania z przedstawicielami: robotników zakładów produkcyjnych, z przedstawicielami polskiej wsi, przedstawicielami Ogólnopolskich Komitetów Ocalenia Narodowego oraz z przedstawicielkami środowisk kobiecych. Świadek nie wie kto podejmował decyzje o doborze danego środowiska czy też poszczególnych jego reprezentantów.

W ocenie gen. Zygmunta Zielińskiego Rada była politycznym ciałem pomocniczym mającym na celu przezwyciężenie kryzysu jaki doprowadził do stanu wojennego. W zasadzie jej funkcja była symboliczna. WRON nie podejmowała żadnych dekretów, żadnych wiążących decyzji, a w szczególności nie zastępowała żadnych organów państwowych.

Gen. Zygmunt Zieliński podkreślił, że atmosfera i klimat spotkań przedstawicieli najważniejszych Instytucji MON, a więc wśród kierowniczej kadry wojskowej były takie, że wprowadzenie stanu wojennego jest ostatecznością. Tak więc kryzys wewnętrzny w PRL mógł być w ostateczności rozwiązany w ten sposób.

Drugim argumentem do wprowadzenia stanu wojennego była dążność do rozwiązania wewnętrznego konfliktu własnymi siłami. /tom 53 k. 11426-11429/

Gen. Józef Szewczyk w 1975 r. został powołany na stanowisko Naczelnego Prokuratora Wojskowego. Z funkcji tej został odwołany formalnie w 1984 r., a faktycznie po uchyleniu stanu wojennego. Na dwa dni przed wprowadzeniem stanu wojennego świadek wyjechał służbowo do Szczecina celem wizytacji prokuratury wojskowej. Ten fakt zgłosił Prokuratorowi Generalnemu jako swojemu przełożonemu oraz gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu za pośrednictwem Szefa URM gen. Michała Janiszewskiego. Żaden z w/w nie zgłosił zastrzeżeń do tego wyjazdu. W dniu 12 grudnia 1981 r. w godzinach przedpołudniowych gen. Józef Szewczyk wyjechał ze Szczecina. Po drodze zatrzymał się w Bydgoszczy. W/w wrócił do Warszawy po 22.00. W domu żona poinformowała go, że w ciągu dnia wielokrotnie wydzwaniał do niego jakiś generał ze Sztabu Generalnego. Okazało się, że to był gen. Tadeusz Hupałowski I Zastępca Szefa Sztabu Generalnego. Wówczas świadek zadzwonił do w/w, a ten nie krył zirytowania tym, że nie mógł go znaleźć. Gen. Tadeusz Hupałowski polecił świadkowi natychmiast udać się do Sekretariatu Komitetu Obrony Kraju, gdzie już był gen. Tadeusz Tuczapski, który miał go poinformować o sprawie wagi państwowej. Na miejscu świadek spotkał gen. Tadeusza Tuczapskiego, gen. Mieczysława Dębickiego oraz dwóch lub trzech oficerów z Sekretariatu KOK – wśród nich Zastępcę gen. Mieczysława Dębickiego - płk Tadeusza Malickiego. Ponadto było tam trzech cywilów, to byli pracownicy URM i Ministerstwa Sprawiedliwości. Był wśród nich Tadeusz Skóra.

Gen. Tadeusz Tuczapski oświadczył wówczas, że za chwilę udadzą się na posiedzenie Rady Państwa gdzie zostanie postanowiony stan wojenny. Gen. Mieczysław Dębicki wytłumaczył, że sprawy miał referować Kazimierz Kukawka - Zastępca Prokuratora Generalnego, ale nie można go odnaleźć. Tak więc podjęto decyzję, że w/w zastąpi gen. Józef Szewczyk. Ten fakt zirytował w/w, który zarzucił obecnym, że go postawiono w takiej sytuacji. Wtedy gen. Mieczysław Dębicki oświadczył, że będzie w takim razie referował dekret o poddaniu jurysdykcji wojskowej czynów popełnionych przez pracowników zmilitaryzowanych zakładów, co poparł gen. Tadeusz Tuczapski. Ponieważ przełożonym świadka był gen. Wojciech Jaruzelski, a nie gen. Tadeusz Tuczapski spytał on czy Premier jest zorientowany co do jego obecności i, że rozmawiał o sprawie z gen. Wojciechem Jaruzelskim.

Wtedy gen. Józef Szewczyk zabrał wręczony mu dokument i pojechał z pozostałymi do Belwederu. Każdy jechał swoim samochodem. W Belwederze na w/w oczekiwało kilku Członków Rady Państwa, a wśród nich Szef Kancelarii Rady Państwa płk Edward Boratyński. Jemu to świadek przedstawił swoją sytuację i poprosił, aby poinformował o tym prof. Henryka Jabłońskiego, żeby mu umożliwić zapoznanie się z projektem dekretu. Po chwili do w/w zszedł prof. Henryk Jabłoński, płk Edward Boratyński musiał mu zreferować prośbę, a Przewodniczący Rady Państwa kiwnął głową i wskazał świadkowi stolik stojący w rogu salki posiedzeń. Gen. Józef Szewczyk zaznajamiał się z dokumentem w trakcie trwania posiedzenia Rady Państwa. Zapamiętał on jedynie, że prof. Henryk Jabłoński powiedział, że gen. Wojciech Jaruzelski skierował do niego pismo, w którym powołując się na skrajnie zaostrzającą się sytuację wewnętrzną kraju wnosił o wprowadzenie stanu wojennego na obszarze całego kraju. Szczegółowo sprawę miał zreferować gen. Tadeusz Tuczapski, któremu prof. Henryk Jabłoński udzielił głosu. W czasie tego referatu świadek skupił się na czytaniu projektu dekretu. W debacie głos zabierali zarówno obecni pracownicy URM-u i Ministerstwa Sprawiedliwości jak i następnie Członkowie Rady Państwa. W pewnym momencie prof. Henryk Jabłoński wywołał świadka aby zreferował „swoj” projekt dekretu. W/w odczytał jego tytuł i kilka artykułów. Gdy w pewnym momencie przerwał, profesor uznał że to koniec i zadał pytanie obecnym: „czy są jakieś pytania do mnie”. Ponieważ nie było pytań, uwag czy też wypowiedzi, następnie odbyło się głosowanie. Wyglądało na to, że głosowano w całości nad wszystkimi projektami aktów prawnym przedłożonych Radzie Państwa. Posiedzenie trwało około dwóch godziny. W pewnym momencie, ktoś z „cywilnych” pracowników URM-u albo MS stwierdził, że skoro nie ma żadnych uwag i poprawek do projektów to ukażą się one w Dzienniku Ustaw z datą 13 grudnia 1981 r.

Gen. Józef Szewczyk nie pamięta dokładnie przebiegu głosowania, ale utkwilo mu w pamięci, że jedynym który głosował przeciw był Ryszard Reiff. Oświadczył, że zgadza się z oceną społeczno polityczną sytuacji w kraju przedstawioną przez gen. Tadeusza Tuczapskiego, ale uważa, że nie wyczerpano wszystkich możliwości oddziaływania społeczno - politycznego albo, że nadal należy takie wysiłki podejmować. Ryszard Reiff wyraźnie powiedział, że wprowadzenie stanu wojennego uważa za przedwczesne albo niepożądane.

Świadek mimo tego, że jest prawnikiem nie był w stanie w toku składania zeznań odnieść się do tego, czy Rada Państwa naruszyła obowiązujące wówczas

prawo wprowadzając stan wojenny dekretemi z mocą ustawy, w trakcie trwania sesji Sejmu PRL. Nie rozpatrywał wówczas także zgodności od strony doktrynalno – prawno – konstytucyjnej zmiany Konstytucji w drodze w/w dekrétów.

Na koniec świadek zeznał, że tuż przed postawieniem gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu zarzutów w przedmiotowej sprawie spotkał się z w/w, oraz gen. Tadeuszem Tuczapskim, gen. Florianem Siwickim, gen. Lucjanem Czubińskim. Rozmawiali o tym jakie uprawnienia przysługują podejrzanym. /tom 53 k.11355-11359/

Gen. Mieczysław Dachowski w styczniu 1980 roku przestał być Szefem Sztabu Śląskiego Okręgu Wojskowego gdyż został mianowany Zastępcą Szefa Sztabu Generalnego WP ds. Systemów Kierowania. Funkcję tą pełnił do około 1984 r. W zakresie obowiązków miał on nadzór nad zgrupowaniem jednostek zabezpieczenia MON.

W marcu 1981 r. w Sztabie Generalnym przebywała delegacja Zjednoczonego Dowództwa Układu Warszawskiego. Szefem tej delegacji był generał Nikołajew. Rosjanie mieli przywieźć ze sobą koncepcję planu wprowadzenia stanu wojennego. Nie było tam aktów prawnych – świadek ich przynajmniej nie widział. W/w nie pamięta też ile tam było dokumentów. Były one na pewno sporządzone w języku rosyjskim. Z dokumentami tymi zapoznał się powierzchownie w trakcie spotkania z radziecką delegacją. Rosjanie proponowali stronie polskiej wykorzystanie tych dokumentów w ramach prac – planowania wprowadzenia stanu wojennego. Do tego momentu nic na temat takiego planowania w Sztabie Generalnym świadkowi nie było wiadome. Od razu polskim wojskowym rzuciło się „w oczy”, że radzieckie propozycje są niezgodne z Konstytucją PRL, a zwłaszcza zbyt restrykcyjne, nie zagłębiano się w te dokumenty. W związku z tym, chcąc uspokoić Rosjan, na szybko sporządzono dokument „Myśl przewodnia wprowadzenia stanu wojennego na terenie PRL ze względu na bezpieczeństwo wewnętrzne”. Dokument sporządzony został w Zarządzie I Operacyjnym Sztabu Generalnego WP. Wytworzono go w trakcie pobytu delegacji radzieckiej. Według wiedzy świadka dokument ten podpisali: gen. Wojciech Jaruzelski, gen. Florian Siwicki i chyba Stanisław Kania. Dokument powstał głównie po to, aby uwiarygodnić zdolność strony polskiej do rozwiązania własnych problemów wewnętrznych. Świadek od kogoś dowiedział się, że delegacja radziecka dostała taki dokument. Do tego momentu w Sztabie Generalnym WP nie prowadzono żadnych prac nad planami wprowadzenia stanu wojennego w PRL.

Tak więc, w marcu 1981 r. gen. Mieczysław Dachowski po raz pierwszy spotkał się z planami dotyczącymi wprowadzenia stanu wojennego w PRL. Od tego momentu w Sztabie Generalnym rozpoczęto prace planistyczne dotyczące wprowadzenia stanu wojennego w PRL. Nie było specjalnego zespołu do opracowania tego problemu. Poszczególne pionierzy organizacyjne Sztabu wykonywały plany w zakresie ich kompetencji. Rolę wiodącą i koordynującą spełniał Zarząd I Operacyjny Sztabu Generalnego. Ponieważ istotą tego działania było zachowanie ścisłej tajemnicy do pracy dopuszczono określone, ograniczone grono osób w zakresie ich kompetencji. Skutkiem tego, całość dokumentów znana była wąskiej grupie kierownictwa Sztabu. Znali je na pewno: gen. Wojciech Jaruzelski, gen. Florian Siwicki i Zastępcy Szefa Sztabu. W chwili obecnej świadek nie pamięta ile było spotkań w przedmiocie planowania stanu wojennego. Odbływały się one zawsze w Sztabie Generalnym, ich terminy zarządzał gen. Florian Siwicki. Natomiast częstotliwość wynikała z rozwoju sytuacji wewnętrznej w kraju i postępów prac planistycznych. Wśród uczestników byli Szef Sztabu Generalnego i jego Zastępcy oraz osoby odpowiedzialne w Zarządzie I Operacyjnym za planowanie. Ponadto udział brali płk Ryszard Kukliński i płk Czesław Witt. W niektórych przypadkach na spotkaniach roboczych byli przedstawiciele MSW. Na pewno był gen. Czesław Kiszczak. Do końca, aż do 13 grudnia 1981 r. - wszystkie plany były wciąż aktualizowane. Tak więc, nie można powiedzieć, że w pewnym momencie plany wprowadzenia stanu wojennego były ostatecznie zakończone. W trakcie opisanych wyżej spotkań omawiano poszczególne zagadnienia w szczególności dotyczące udziału wojska w realizacji poszczególnych zadań wynikających z planów wprowadzenia stanu wojennego. W wypadku obecności przedstawicieli MSW zajmowano się koordynacją działań obu resortów – dotyczyło to etapu planowania.

Polecenie podjęcia prac planistycznych w przedmiocie stanu wojennego wydał gen. Wojciech Jaruzelski w marcu 1981 r. Przed 13 grudnia 1981 r. dokumenty wytworzone w ramach planowania stanu wojennego mogły być jedynie konsultowane ze stroną radziecką. Świadek nie wie czy, poza sytuacją z marca 1981 r., strona radziecka próbowała polskiej narzucić, czy też sugerować np. w formie pisemnej plany wprowadzenia stanu wojennego.

Świadek twierdzi, iż w tym czasie miał wiedzę o tym, że PRL groziła inwazja wojsk radzieckich, NRD i CSRS. Wiadomość o tych okolicznościach pochodziła od Zastępcy Dowódcy ZSZ Układu Warszawskiego przy WP gen. Grigorija

Bezsmiertnego. W/w przyjaźnił się z nim, spotykał się wielokrotnie poza służbą np. na polowaniach. Gdzieś w II połowie 1981 roku w rozmowie w cztery oczy w/w powiedział, żeby Polacy zrobili wszystko co możliwe aby stan wojenny się udał i aby nie dać pretekstu do wkroczenia wojsk radzieckich. Nadto w/w poinformował, że jest przygotowywany korpus powietrzno desantowy organizowany w oparciu o żołnierzy azjatyckich i szkolony w górach Kaukazu. Jednostka ta miała być osobiście wizytowana przez Breżniewa. Zadaniem tego korpusu było desantowanie w rejonach Warszawy, Wrocławia, Poznania, Bydgoszczy i Gdyni. Celem tego działania miało być opanowanie lotnisk, dowództw okręgów wojskowych i rodzajów sił zbrojnych, a w szczególności Instytucji Centralnych MON. Bezsmiertnyj błagalnie prosił aby nie dopuścić do takiej sytuacji. O tej rozmowie gen. Mieczysław Dachowski powiedział gen. Florianowi Siwickiemu i gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu. Ta informacja miała wyłącznie postać rozmowy w ścisłym gronie Sztabu Generalnego w obecności gen. Wojciech Jaruzelskiego. Tak więc, oprócz w/w byli poinformowani: gen. Tadeusz Hupałowski, gen. Jerzy Skalski i gen. Wacław Szklarski. Świadek nie pamięta daty tej rozmowy. Nie sporządził też pisemnego raportu z rozmowy z Bezsmiertnym, ani nie informował innych poza w/w osób. Ta informacja spowodowała wprowadzenie do planowania stanu wojennego rozśrodkowanie wojsk mające na celu uniemożliwienie zablokowania jednostek w garnizonach.

W tym czasie, czyli w II połowie 1981 r. świadek otrzymał od pracownika Ambasady Węgier Wojtka Belli Cupera (nie wie jaką funkcję pełnił on w Ambasadzie WRL) mapę z treścią w języku rosyjskim, zawierającą rejony desantowania nie ustalonego korpusu. W/w nie pamięta czy były tam naznaczone jakieś daty. Natychmiast mapę tą świadek przekazał gen. Florianowi Siwickiemu. Tego samego dnia Szef Sztabu Generalnego WP przekazał gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu. Dokument ten zaginął, ale świadek nie wie w jakich okolicznościach. W/w się przyjaźnił z Wojtkiem Bella Cuperem i dlatego uważa, że on go nie oszukał i dał mu mapę zawierającą wiarygodne dane.

W toku uzupełniającego przesłuchania w niniejszej sprawie świadkowi odczytano treść jego zeznań złożonych w dniu 13 kwietnia 1995 r. przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej Sejmu RP badającej wniosek KPN o pociągnięcie do odpowiedzialności karnej osób odpowiedzialnych za wprowadzenie stanu wojennego. Gen. Mieczysław Dachowski nie potrafił wytłumaczyć dlaczego w obu

przesłuchaniach podał odmienne daty rzekomego przekazania mu informacji i mapy informującej o rzekomej groźbie interwencji wojsk radzieckich w PRL. /tom.57 k. 11333-11342/

Gen. Franciszek Puchała w marcu 1980 r. został służbowo przeniesiony z Dowództwa Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy ze stanowiska Szefa Oddziału Operacyjnego – Zastępcy Szefa Sztabu do Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w Warszawie na Zastępcę Szefa Zarządu I Operacyjnego – Szefa Oddziału Gotowości Bojowej i Dowodzenia. Do obowiązków Oddziału należało przygotowanie projektów przepisów, to jest dyrektyw i rozkazów Ministra Obrony Narodowej, a także instrukcji dotyczących osiągania wyższych stanów gotowości bojowej (stała gotowość bojowa, podwyższona gotowość bojowa, gotowość bojowa zagrożenia wojennego, pełna gotowość bojowa). Ponadto gotowości mobilizacyjnej we współpracy z innymi Zarządami Sztabu Generalnego WP, a głównie z Zarządem Mobilizacji i Uzupelnień, Szefostwem Łączności MON i właściwymi komórkami organizacyjnymi Głównego Kwatermistrzostwa WP, Głównego Inspektora Techniki WP, Głównego Zarządu Bojowego i GIOT. Do innych zadań należało opracowywanie koncepcji organizacji wojennego systemu dowodzenia siłami zbrojnymi i organizacja systemu ochrony obiektów wojskowych. W/w współdziałał także na wypadek wojny z Oddziałem Planowania Operacyjnego.

Oprócz sfery koncepcyjno – organizacyjnej realizował on także zadania o charakterze praktycznym. Do takich zadań należały między innymi: organizacja szkolenia dowództw, sztabów i wojsk z zakresu gotowości bojowej i systemu dowodzenia, nadzór i kontrola stałej gotowości bojowej, osiągania wyższych stanów gotowości bojowej i rozwijania wojennego systemu dowodzenia (planowanie kontroli i ich prowadzenie, udział w inspekcjach sił zbrojnych i kontrolach kompleksowych w jednostkach organizacyjnych sił zbrojnych). Ponadto w/w brał udział w opracowywaniu pierwszego etapu ćwiczeń szczebla strategicznego i operacyjnego. Ćwiczenia takie opracowywał Oddział, a potem Zespół Szkolenia Operacyjnego Sztabu Generalnego WP. Ponadto Oddział kierowany przez świadka zajmował się planowaniem i kontrolą działalności szkoleniowo – produkcyjnej sił zbrojnych co wówczas nazywano pracami na rzecz gospodarki narodowej.

Struktura Sztabu Generalnego w jakiej służył gen. Franciszek Puchała wymagała współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi MON w tym z Zarządami Sztabu Generalnego WP, a w Zarządach między poszczególnymi

Oddziałami. Przykładowo w Zarządzie Operacyjnym współpracował on z takimi Oddziałami jak: Oddział Planowania Operacyjnego, Oddział Maskowania Operacyjnego, Oddział Wojsk Lotniczych i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju, Oddział Marynarki Wojennej i Hydrometeorologii, Oddział Planowania Obronnego, (później Oddział Planowania Ogólnego) zajmujący się między innymi problematyką rozwoju sił zbrojnych oraz współpracą wojskową w ramach Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego, a także z Oddziałem Walki Radioelektronicznej.

W 1982 r. w/w został wyznaczony na Zastępcę Szefa Zarządu I Operacyjnego ds. Planowania – Szefa Oddziału I Planowania Ogólnego.

Od sierpnia 1980 r. w koleżeńskich rozmowach poruszano problem sytuacji jaka zaistniała wtedy w PRL. Na tym etapie świadek nie słyszał o pomysłach wprowadzenia stanu wojennego. Na początku grudnia 1980 r. gen. Franciszek Puchała został skierowany do I Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego WP gen. Tadeusza Hupałowskiego, od którego dowiedział się, że jako osoba towarzysząca ma z nim udać się do Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR w celu zapoznania się z zamiarem do ćwiczeń Wojsk Układu Warszawskiego pod kryptonimem „Sojusz 80”. Ten moment w/w ocenia jako początek swojej wiedzy o ewentualnym zagrożeniu inwazją Polski przez wydzielone siły Układu Warszawskiego na podobieństwo Czechosłowacji w 1968 r. Z tego co się dowiedział ćwiczenie to nie było planowane na rok 1980. Nie brał on udziału w konferencji u marszałka Nikołaja Ogarkowa, w której wziął udział gen. Tadeusz Hupałowski. Byli tam Szef Sztabu Głównego NRD Fritz Streletz oraz Szef Sztabu Generalnego Czechosłowackiej Armii Ludowej. W czasie pobytu w Sztabie Generalnym SZ ZSRR świadek odebrał od oficera radzieckiego koperty z oleatą (kalki z odwzorowaniami z map sztabowych), której treści wówczas nie znał. Po powrocie do kraju dowiedział się, że znajdowały się tam: rejony ześrodkowania związków taktycznych Armii Radzieckiej, Czechosłowackiej i NRD i drogi przegrupowania do nich. Przewidywane rejony ześrodkowania wskazywały na zamiar blokowania dużych aglomeracji miejskich jak i garnizonów wojskowych. Tryb przekazania takiego „zamiaru do takich ćwiczeń” poza planowane na dany rok i w dodatku opracowanie w Sztabie Generalnym Sił Zbrojnych ZSRR wskazywało na zamiar zaskakującego działania militarnego wobec Polski ze strony wymienionych państw Układu Warszawskiego. Świadek widział osobiście w/w oleatę w Sztabie Generalnym WP. Z zawartości tej oleaty została sporządzona mapa, którą przekazano kierownictwu Sztabu Generalnego.

Również w tym czasie – na początku grudnia 1980 r. na terenie PRL prowadzone były rekonesanse dróg przegrupowania i rejonów ześrodkowania wojsk do rzekomego ćwiczenia „Sojusz 80” po uzgodnieniu ich ze stroną Polską. Grupy operacyjne prowadzące rekonesanse składały się z wysokich rangą oficerów radzieckich, czechosłowackich i węgierskich, którym towarzyszyli wyznaczeni oficerowie WP. W ramach tych czynności pytano i rozpoznawano zagadnienia, które nie były związane z planowanymi ćwiczeniami. Polscy oficerowie towarzyszący tym grupom złożyli lakoniczne relacje z ich przebiegu, które świadek naniósł na mapę. Kierownictwo polskie odmówiło zgody na przeprowadzenie tego ćwiczenia. Zaplanowano natomiast i przeprowadzono na wiosnę 1981 r. ćwiczenie „Sojusz 81”, ale z udziałem tylko sztabów wydzielonych jednostek radzieckich, czechosłowackich i wschodniemieckich. Tym razem do ćwiczenia włączono również sztaby wojska polskiego (frontu armii, niektórych związków taktycznych).

Gen. Franciszek Puchała nie wie kiedy dowiedział się, że w tym czasie gdy planowano ćwiczenia „Sojusz 80” kierownictwo polskie podejmowało próby rozeznania faktycznych zamiarów strony radzieckiej. Tak więc, efektem skutecznych działań strony polskiej było odstąpienie od przeprowadzenia ćwiczenia „Sojusz 80”.

W trakcie przygotowań do ćwiczenia „Sojusz 81”, które miało mieć miejsce w marcu 1981 r. zostały rozwinięte stanowiska dowodzenia Armii Radzieckiej w Legnicy i Rembertowie. Rozwinięto ponadto system łączności troposferycznej i radioliniowej. W/w ćwiczenie było kilkakrotnie przedłużane pod różnymi pretekstami i ostatecznie zakończyło się w kwietniu 1981 r. około Świąt Wielkanocnych. Wspomnianego systemu łączności jeszcze bardzo długo nie zwinięto.

W lutym 1981 r. w siedzibie Inspektoratu Obrony Terytorialnej odbyła się gra decyzyjna poświęcona przygotowaniom do stanu wojennego w różnych wariantach. Wtedy po raz pierwszy świadek spotkał się z kwestią stanu wojennego. W tej grze brali udział: Minister Obrony Narodowej gen. Wojciech Jaruzelski, Minister Spraw Wewnętrznych gen. Mirosław Milewski, Szef Sztabu Generalnego WP gen. Florian Siwicki, Szef Sztabu MSW gen. Bogusław Stachura, Szef KOK Tadeusz Tuczapski, płk Czesław Witt, płk Ryszard Kukliński oraz szereg innych osób pracujących w innych cywilnych resortach. W toku gry, w sposób kompleksowy rozpatrywano różne problemy związane z ewentualnym wprowadzeniem stanu wojennego, nie określając jego terminu. Istniały projekty dokumentów w oparciu o które prowadzono tą grę. W/w nie zapoznał się wówczas z tym dokumentami. Świadek pamięta jednak,

że rozpatrywano cztery warianty ewentualnego wprowadzenia stanu wojennego tj.: zaskoczenia, w sytuacji zagrożenia strajkami okupacyjnymi, w toku trwania strajków okupacyjnych i poprzez wpełzanie czyli stopniowe uruchamianie poszczególnych zamierzeń stanu wojennego. W/w nie pamięta, aby był rozpatrywany wariant wprowadzenia stanu wojennego ze względu na interwencję wojsk Układu Warszawskiego czy samej Armii Radzieckiej. Nie pamięta również, aby w trakcie tej gry podnoszono kwestię groźby takiej interwencji. To płk Ryszard Kukliński przygotował projekty lub notatki wykorzystane w trakcie tej gry. Takie dokumenty przyniesiono także na grę z MSW.

W tym czasie świadek dowiedział się, że prace nad jakimiś dokumentami prawdopodobnie aktami prawnymi dotyczącymi stanu wojennego rozpoczęły się już jesienią 1980 r. w KOK pod przewodnictwem ówczesnego Premiera Józefa Pińkowskiego.

Po przeprowadzeniu w lutym opisaną grę decyzyjną w Oddziale świadka, podjęto prace mające na celu uszczegółowienie zadań Sił Zbrojnych na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Do połowy marca 1981 r. sporządzono „Ramowy plan działania sił zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego”. Koncepcja pochodziła z ustaleń gry decyzyjnej przeprowadzonej w lutym oraz dodatkowych wytycznych przełożonych: Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego WP ds. Operacyjnych gen. Jerzego Skalskiego i gen. Wacława Szklarskiego. Na tym etapie prac większą aktywność wykazywał gen. Jerzy Skalski.

W „Ramowym planie” zostały określone zamierzenia ogólne i specjalistyczne działania Sił Zbrojnych na wypadek stanu wojennego. W zakresie kompetencji świadka leżały zamierzenia (zadania) o charakterze ogólnowojskowym – przykładowo gotowość bojowa Sił Zbrojnych czy też organizacja systemu dowodzenia nimi, a także organizacja ochrony obiektów wojskowych w czasie pokoju. W zakresie dookreślenia zadań specjalistycznych należało korzystać z konsultacji z jednostkami organizacyjnymi MON spoza Zarządu I Sztabu Generalnego, a nawet spoza samego Sztabu. Przykładowo dotyczyło to: zadań zabezpieczenia kwatermistrzowskiego, technicznego, kontroli ruchu lotniczego na obszarze kraju, zabezpieczenia lotnisk czy też uszczelnienia granic państwowych, zapewnienia łączności zwłaszcza awaryjnej.

Do dnia 27 marca 1981 r. zakończone zostały prace nad zasadniczymi dokumentami związanymi z ewentualnym wprowadzeniem stanu wojennego. Oprócz

„Ramowego planu” zostały przygotowane: „Myśl przewodnia wprowadzenia na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, „Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowej”. Projekt „Myśli przewodniej” sporządził płk Ryszard Kukliński tak jak projekt „Centralnego planu”. Podobnie jak w przypadku gen. Franciszka Puchały rola płk Ryszarda Kuklińskiego była koordynująca. Ze względu na kompetencje Oddziału, którym kierował musiał także korzystać z konsultacji specjalistów z innych instytucji, a zwłaszcza Sekretariatu KOK. W Sekretariacie KOK za kwestie przygotowania projektów aktów prawnych odpowiadał płk Tadeusz Malicki.

W dniu 27 marca 1981 r. wymienione dokumenty zostały podpisane przez: Przewodniczącego KOK gen. Wojciecha Jaruzelskiego, oraz zaakceptowane przez I Sekretarza KC PZPR Stanisława Kanię. Świadek osobiście widział podpisany „Ramowy plan”.

W „Ramowym planie” przewidziano szereg zadań dla Sił Zbrojnych o charakterze szczególnym. Pierwszym z nich było podwyższenie stanu gotowości bojowej. Skutkiem takiego rozstrzygnięcia było to, że w dniu 13 grudnia 1981 r. o godzinie 3.00 w Siłach Zbrojnych został wprowadzony stan gotowości bojowej zagrożenia wojennego. To wiązało się z opuszczeniem koszar czy też garnizonów przez wytypowane związki taktyczne i oddziały WP do zaplanowanych rejonów ześrodkowania. Specyfika tego rozwiązania polegała na tym, że wymienione jednostki zostały skierowane do rejonów ześrodkowania przewidzianych w „Planie poprawy dyslokacji wojsk na okres stanu wojennego”, a nie jak zwykle do rejonów alarmowych. Nadto do tych specyficznych zadań należały: ochrona i obrona wytypowanych obiektów państwowych o szczególnym znaczeniu (np. Polskie Radio i Telewizja, stacje łączności), osłona (izolacja) i patrolowanie określonych obiektów, dróg, wydzielonych ulic i kwartałów miejskich w dużych aglomeracjach lub też całych aglomeracji miejskich oraz dużych zakładów przemysłowych. Za bardzo ważne zadanie uznano zabezpieczenie broni, amunicji oraz materiałów wybuchowych, włącznie do zorganizowania ich przyspieszonego odbioru z zakładów je produkujących. Innym specyficznym zadaniem była ochrona granicy morskiej i powietrznej, ochrona zasadniczych ciągów komunikacyjnych kolejowych i drogowych. Nadto przewidziano także wsparcie sił MSW w działaniach na rzecz przywrócenia bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego.

Od 27 marca 1981 r. trzy dokumenty podpisane i zaakceptowane przez w/w osoby nie uległy zasadniczym zmianom. Natomiast po tym terminie trwały systematycznie prace nad opracowaniem dokumentów wykonawczych do tych trzech zasadniczych.

W III dekadzie marca 1981 r. do Warszawy przyjechała grupa wysokiej rangi oficerów Naczelnego Dowództwa Sił Zbrojnych UW i Sztabu Generalnego Armii Radzieckiej na czele z marszałkiem Wiktorem Kulikowem. Grupa ta prowadziła rozmowy w różnych instytucjach zarówno w MON jak i poza nim. W grupie tej znajdował się gen. płk Nikołajew, który był przedstawiany jako specjalista od różnych stanów nadzwyczajnych, w tym inwazji na Węgry w 1956 r. i Czechosłowację w 1968 r. Oficer miał ze sobą projekty dokumentów dotyczących stanu wojennego w Polsce. Koncepcja Nikołajewa polegała na całkowitym przejęciu władzy w PRL przez Wojsko Polskie. Prawdopodobnie z tym projektami Nikołajewa zapoznał się gen. Antoni Jasiński (Zastępca Szefa Sztabu Generalnego ds. Organizacyjno – Mobilizacyjnych) i gen. Jerzy Skalski. Zasadniczym powodem odrzucenia tych propozycji był nadzwyczajny radykalizm proponowanych rozwiązań - do zawieszenia obowiązywania Konstytucji włącznie.

Świadek brał udział w jednym ze spotkań z oficerami wspomnianej grupy. Miało ono charakter podsumowujący „wizytę”. Z tego spotkania sporządzono notatkę dla gen. Wojciecha Jaruzelskiego. Rosjanie skrytykowali przedłożone im projekty planów wersji polskiej zarzucając im, że są one niewystarczające, działania w nich przewidziane są mało zdecydowane, większość dokumentów jest nie podpisana. Konkludowali, że Wojsko Polskie nie jest przygotowane do wprowadzenia stanu wojennego.

Po raz drugi podobna grupa radziecka z Wiktorem Kulikowem na czele przyjechała w kwietniu 1981 r. Wyglądało na to, że oni chcieli sprawdzić postęp prac i stopień uwzględnienia wniosków z ich marcowych konsultacji. W Zarządzie I w trybie pilnym tłumaczono na rosyjski kilkanaście dokumentów wykonawczych. Te tłumaczenia przekazano stronie radzieckiej.

Od marca 1981 r. dalsze prace na najwyższym szczeblu odbywały się na posiedzeniach Komitetu Obrony Kraju. Zadania wynikające z decyzji podejmowanych na tych posiedzeniach dla Sił Zbrojnych w tym Sztabu Generalnego WP i Zarządu I były przekazywane według przyjętych zasad kierowania (struktura hierarchiczna, informacje dozowane na odprawach w mniejszych lub większych gronach). Cechą

charakterystyczną trybu przekazywania informacji z posiedzeń KOK było stopniowe poszerzanie gremiów do których informacje doprowadzano - aż do 13 grudnia 1981 r. Pomimo tego stałego poszerzania grup osób zorientowanych w problematyce przygotowania stanu wojennego do 13 grudnia 1981 r. nikt ze znanych świadkowi osób nie znał dokładnego terminu wprowadzenia tego stanu. Kadra zawodowa w Sztabie Generalnym była jednak przekonana, że do takiego rozwiązania musi dojść.

Najistotniejsze dla świadka posiedzenia KOK odbyły się w czerwcu i we wrześniu 1981 r. Z informacji przekazanych do Zarządu I wynikała konieczność dalszego uszczegółowienia, uzgadniania i doskonalenia projektów planów działania Sił Zbrojnych na wypadek ewentualnego wprowadzenia stanu wojennego. Problematyka dotycząca stanu wojennego była ponadto często rozpatrywana na posiedzeniach Zespołu MON i Rady Wojskowej MON. W skład tych organów wchodził Wiceministrowie Obrony Narodowej, Szefowie niektórych Instytucji Centralnych MON oraz Dowódcy Okręgów Wojskowych i Rodzajów Sił Zbrojnych.

Ucieczka płk Ryszarda Kuklińskiego nie miała wpływu na prace koncepcyjno - planistyczne nad stanem wojennym - w generaliach nic nie uległo zmianie. Wówczas świadek zapoznał się w szerszym i bardziej szczegółowym zakresie z dokumentami, których projekty w/w przygotowywał, m. in. z „Myślą przewodnią” „Centralnym planem” oraz planem współdziałania poszczególnych resortów.

Na początku II połowy listopada 1981 r. doszło do kolejnych konsultacji ze stroną radziecką. Było to po 7 listopada 1981 r. - czyli po ucieczce płk Ryszarda Kuklińskiego. Na czele delegacji ponownie stał Wiktor Kulikow. Rosjanie interesowali się stanem prac nad przygotowaniem stanu wojennego, także w aspekcie skutków ucieczki płk Ryszarda Kuklińskiego. W/w nie pamięta, aby przy tej okazji po udostępnieniu projektów przekazano, któreś z tych dokumentów stronie radzieckiej. Rosjanie naciskali znowu na podpisanie dokumentów wykonawczych – a więc innych niż te podpisane w dniu 27 marca 1981 r. - włącznie z dekretami dotyczącymi stanu wojennego. Ta wizyta również nie miała zasadniczego wpływu na nasze planowanie stanu wojennego.

We wrześniu 1981 r. odbyło się w spotkanie w Sztabie Generalnym WP. Brało w nim udział kilka osób z kierownictwa MON (w tym Sztabu Generalnego) i MSW. Gospodarzem był gen. Florian Siwicki, a nadto byli: gen. Czesław Kiszczak, gen. Bogusław Stachura oraz Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego, Szefowie niektórych

Zarządów. Przedmiotem spotkania były rozważania nad stanem przygotowań dokumentów stanu wojennego.

W dniu 12 grudnia 1981 r. w godzinach dopołudniowych w Zarządzie I zarządzono przygotowanie do wyjazdu na bliżej nieokreślona kontrolę. Gen. Franciszek Puchała nie pamięta o jaką kontrolę chodziło. Do wieczora nie wiadomo w ogóle o co chodzi. Dopiero tuż przed północą w/w dostał zadanie przygotowania szyfrogramu zarządzającego gotowość bojową zagrożenia wojennego w Siłach Zbrojnych. Szyfrogram podpisał Florian Siwicki, a adresatami byli Wiceministrowie Obrony Narodowej, niektórzy Szefowie Departamentów MON (WSW, Kadry) oraz Dowódcy Okręgów Wojskowych, Rodzajów Sił Zbrojnych, a ponadto Dowódca Zgrupowania Jednostek Zabezpieczenia MON. Wtedy świadek zorientował się, że może chodzić o wprowadzenia stanu wojennego. Wymieniona gotowość miała w świetle treści szyfrogramu obowiązywać od 3.00 13 grudnia 1981 r.

Świadek nie zna żadnych dokumentów sporządzonych w instytucjach Sztabu Generalnego WP zawierających informacje, z których by wynikało, że przygotowania do stanu wojennego miały na celu bezpośrednie zbrojne przeciwstawienie się ewentualnym interwentom ze struktur Układu Warszawskiego. Nie spotkał się także z jakimkolwiek dokumentem sporządzonym na wypadek takiej interwencji.

Wiedza w/w o stanie wojennym zwłaszcza w etapie jego planowania wynika także z tego, że świadek został wyznaczony do składu zespołu pracującego nad opracowaniem Pt. „Dzieło III – Ludowe Wojsko Polskie w okresie zagrożenia socjalistycznego państwa i stanu wojennego”. W trakcie prac, które miały miejsce w 1986 r. analizował przedłożoną dokumentację stanu wojennego i może potwierdzić, że w zakresie jego właściwości to co znajduje się w „Rozdziale 7” tego opracowania było zgodne z rzeczywistym przebiegiem prac./tomy 53-54 k. 11431-11442/

Gen. Józef Baryła w okresie od połowy 1980 r. do około 1986 r. pełnił funkcję Szefa Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego. Instytucja, ta miała za zadanie pracę polityczno – wychowawczą w Wojsku Polskim. Zatrudnieni tam wojskowi byli przede wszystkim pedagogami i historykami. W związku z tym świadek nie znał do 13 grudnia 1981 r. dokumentów dotyczących stanu wojennego.

Według gen. Józefa Baryły cały rok 1981 r. charakteryzował się lawiną różnego rodzaju zdarzeń społeczno – politycznych pogrążającą kraj w chaosie społeczno - gospodarczym. Gospodarka została zdruzgotana notorycznymi

strajkami. Wiedza o tym co się dzieje w kraju dochodziła do Wojska Polskiego z różnych źródeł. Między innymi: z informacji Terenowych Grup Operacyjnych, relacji dowódców poszczególnych Okręgów Wojskowych i Rodzajów Sił Zbrojnych oraz informacji tzw. dysoru – organu działającego w URM informującego na bieżąco o sytuacji w kraju. Z tych informacji wytworzył się obraz kraju zmierzającego do utraty całkowitej zdolności funkcjonowania - do braku sterowności państwa. Gdzieś od połowy 1981 r. w tych informacjach zaczęło pojawiać się coraz bardziej wyartykułowane społeczne oczekiwanie, aby wojsko podjęło skuteczne działanie przeciwdziałające całej sytuacji. To oczekiwanie i związane z nim naciski ze strony społeczeństwa, a zwłaszcza ludzi pracy – w szczególności w zakładach pracy – wzrastało, aż do chwili wprowadzenia stanu wojennego.

Ważnym elementem nastrojów społecznych były oczekiwania samych wojskowych i ich rodzin. Świadek pamięta, że początkowo, zwłaszcza kadra Wojska Polskiego, pozytywnie odebrała ruch NSZZ „Solidarność” wiążąc z nim nadzieję na porozumienie w społeczeństwie i polepszenie sytuacji w kraju. Jednakże w miarę pogarszania się sytuacji w PRL, permanentne strajki, oraz kierowane pod adresem kadry WP bezpodstawne insynuacje dotyczące rzekomego uprzywilejowania materialnego kadry, ocena stosunku do NSZZ „Solidarność” ulegała systematycznej zmianie przez cały 1981 r.

Również w łonie PZPR sytuacja w kraju spowodowała ożywienie się „partyjnego betonu”, a więc osób przeciwnych idei politycznego porozumienia reprezentowanej przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego i jego otoczenie.

Kolejny element rozwoju sytuacji w PRL w 1981 r., który doprowadził do stanu wojennego to polityczno – psychologiczny nacisk przedstawicieli niektórych armii państw Układu Warszawskiego. Dotyczyło to w szczególności wojskowych radzieckich, ale także np. przedstawicieli armii NRD. Przykładowo przedstawiciele Sztabu Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego pytali w dowództwie Wojsk Lotniczych i Marynarce Wojennej czy wykonywano by rozkazy Ministra Obrony Narodowej innego niż gen. Wojciech Jaruzelski. Podobne pytania na niższym szczeblu zadawali również wojskowi z Północnej Grupy Armii Radzieckiej w Polsce. Kadra Wojska Polskiego jednoznacznie i z oburzeniem potwierdziła lojalność w stosunku do gen. Wojciecha Jaruzelskiego. O tych rozmowach bezzwłocznie informowano przełożonych. Innym sposobem nacisku na kadre WP były listy pisane przez radzieckich weteranów II wojny światowej do swoich polskich towarzyszy walki.

W treści tych listów odnoszono się do wspólnej walki z faszyzmem hitlerowskim oraz do internacjonalizmu.

Takie naciski starał się również wyrzucić na Polaków marszałek Wiktor Kulikow, który w 1981 r. często przebywał w radzieckiej jednostce łączności pod Rembertowem. Kulikow wielokrotnie organizował spotkania ze starszą kadrami oficerską WP. W takich spotkaniach w wąskim gronie w/w informował kadre o niepokojach, które wyrażają ministrowie innych państw Układu Warszawskiego sytuacją w PRL. Ci ministrowie zarzucali, że w Polsce mówi się tylko o porozumieniu, a nie stosuje się radykalnych środków przywrócenia porządku. Istniała obawa, że taka sytuacja ujemnie wpływa na ich kraje. Wiktor Kulikow uważał, że Układ Warszawski nie może pozostać neutralny wobec takiej sytuacji. Zdaniem świadka te i inne oddziaływania i ataki nie były spontaniczne, a były zaplanowaną akcją.

W dniu 12 grudnia 1981 r. późnym wieczorem świadek był na spotkaniu w Sztabie Generalnym. Nie przypomina sobie kto przewodniczył temu spotkaniu, ale było tam kilkunastu oficerów, na pewno był gen. Florian Siwicki. To on poinformował o tym, że 13 grudnia 1981 r. zostanie wprowadzony stan wojenny. Następnego dnia tj. 13 grudnia 1981 r. przed obiadem gen. Florian Siwicki poinformował w/w telefonicznie, że został członkiem Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego. Rozmówca nie podał żadnych bliższych informacji na temat WRON. Pierwsze posiedzenie WRON odbyło się w dniu 14 grudnia 1981 r. i miało charakter informacyjny. Potem posiedzenia odbywały się raz w miesiącu, a następnie rzadziej. Świadek nie jest w stanie podać dokładnie ile razy zebrała się WRON. W skład WRON wchodziło około 20 członków. Ponieważ WRON w żaden sposób nie zastępowała organów władzy państwowej, a jej funkcja ograniczona została do spotkań z przedstawicielami środowisk społecznych to jej działania miały na celu rozpoznanie aktualnych nastrojów poszczególnych środowisk społecznych. /tom 53 k. 11377-11381/

Gen. Bogusław Stachura do 18 sierpnia 1980 r. był Wiceministrem w MSW. Ówczesny Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Kowalczyk powołał go na Kierownika Sztabu akcji „Lato 80”. „Sztab” w pracach MSW oznaczał grupę pracowników tego resortu powołanych do wykonania określonego zadania. Sztab akcji „Lato 80” został powołany w związku z uznaniem, że doszło do zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Przejawem tego zagrożenia miała być fala strajków w tym okresie. W gronie kierowniczym Sztabu MSW byli: płk Józef Bejm,

który wówczas był Zastępcą Komendanta Głównego MO i płk Władysław Ciastoń Dyrektor Departamentu III A.

Sztab akcji „Lato 80” nie miał stałego harmonogramu spotkań, zbierano się w miarę potrzeb. Działanie te można określić jako informacyjno-koordynacyjne. Na szczeblu Komend Wojewódzkich MO stworzono takie Wojewódzkie Sztaby akcji „Lato 80”, które podlegały właściwemu Komendantowi Wojewódzkiemu MO. One nie były podległe Sztabowi w MSW. Do chwili wprowadzenia stanu wojennego w ramach Sztabu spotkano się co najmniej kilkanaście razy, przeważnie w budynku resortu. Ponieważ do Sztabu należało około ośmiu osób to spotykano się głównie w tym gronie. Nigdy w takim spotkaniu nie brał udziału żaden z kolejnych trzech ministrów.

Sztab akcji „Lato 80” nie uczestniczył w żadnym działaniu związanym z planowaniem stanu wojennego. Jego formuła działania opisana jak wyżej skończyła się z chwilą wprowadzenia stanu wojennego. Według świadka w MSW nie prowadzono działań, które można nazwać planowaniem stanu wojennego. Faktem jest, że jesienią 1981 r. prawdopodobnym stało się wprowadzenie stanu wojennego. W Sztabie MSW – będącym faktycznym koordynatorem Sztabu akcji „Lato 80” - uznano, że należy przygotować się na taką sytuację. Tak więc, polecono przygotowania w Komendach Wojewódzkich MO list osób do internowania – akcja o kryptonimie „Wrzos”, a następnie „Jodła”. Przewidywano akcję „Malwa” – następnie „Azalia” czyli odcięcie linii telefonicznych. Zaplanowano ochronę budynków użyteczności publicznej, świadek nie pamięta kryptonimu. W tym wypadku skorzystano z ustaleń z 1980 r. W wypadku akcji internowań polecono, aby zweryfikowane liczby prowadzono w poszczególnych KWMO listy osób do zatrzymań. Zweryfikowane liczby - czyli dane ilościowe przekazano zgodnie z poleceniem. Było to potrzebne dla Ministerstwa Sprawiedliwości.

Na przełomie października – listopada 1981 r. do KWMO przesłano specjalne pakiety do otwarcia na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. W tych pakietach znajdowały się zestawy czynności do realizacji z ich kryptonimami. W/w nie pamięta szczegółów tych dokumentów, przygotowywał je Zarząd I Mobilizacyjny MSW.

Świadek nie widział dokumentacji dotyczącej stanu wojennego opracowanej przez MSW. Wie on tylko, że Wydział – Biuro Prawne udzielało odpowiedzi na potrzeby KOK w tym zakresie. W okresie poprzedzającym stan wojenny, gdzieś od połowy 1981 r. dochodziło do spotkań MSW i MON. Takie spotkania, w których udział brali przedstawiciele obu resortów miały na celu wymianę poglądów odnośnie

aktualnej sytuacji w kraju. Rozmawiano czy sytuacja będzie wymagała wprowadzenia stanu wojennego. W/w osobiście brał udział w kilku spotkaniach. Pamięta, że na jednym ze spotkań uznano, że nie ma potrzeby wprowadzenia stanu wojennego.

W tym czasie do - 13 grudnia 1981 r. w/w przypuszczał, że może dojść do stanu wojennego, ale nic nie wiedział o pracach dotyczących jego przygotowania prowadzonych przez MSW. Uzupełniano braki sprzętów zakupami w NRD i chyba CSRS. Chodziło wtedy o miotacze gazowe. Z tego co wie nie uzyskano wtedy sprzętu z MON.

W dniu 12 grudnia 1981 r. świadek został wezwany wraz z innymi członkami kierownictwa resortu do Ministra Czesława Kiszczaka. Minister oświadczył, że uzgodnione zostało wprowadzenie stanu wojennego, a formalne decyzje miały zapaść późnym wieczorem, W związku z tym resort od godziny 0.00 13 grudnia 1981 r. ma przystąpić do działań. Minister podpisał szyfrogram nakazujący otwarcie zalakowanych kopert i realizację zadań o określonym kryptonimie. Gen. Czesław Kiszczak polecił nadto, aby Wiceministrowie dyżurowali przy telefonach celem udzielania ewentualnych wyjaśnień. Świadek nie był zorientowany w zakresie działań podjętych z chwilą wprowadzenie stanu wojennego przez jednostki MON na polecenie Sztabu Generalnego. Faktem było, że w czasie stanu wojennego użyto jednostek wojskowych do zabezpieczenia porządku. Wyprowadzenie wojska na ulicę w/w ocenia jako demonstrację siły przeciwko ewentualnym wystąpieniom grup ekstremistów.

Z chwilą wprowadzenia stanu wojennego Sztab MSW zaczął zbierać się codziennie rano. W oparciu o informacje z poszczególnych Komend Wojewódzkich MO i od służb resortu dokonywano oceny aktualnej sytuacji w kraju. Takie oceny w postaci pisemnej przedkładano do URM-u. Codzienne spotkanie trwały do końca grudnia 1981 r. następnie w ciągu I kwartału faktyczna działalność ustała. W połowie 1982 r. formalnie rozwiązano Sztab MSW i Sztaby Wojewódzkie.

Świadek odniósł się do mianowania w lipcu 1981 r. Ministrem Spraw Wewnętrznych gen. Czesława Kiszczaka. Odebrano to w resorcie jako przyjście najbardziej zaufanej osoby ówczesnego I Sekretarza KC PZPR gen. Wojciecha Jaruzelskiego. /tom 53 k. 11403-11410/

Gen. Kazimierz Lipiński w okresie od 1975 r. do 1990 r. pełnił funkcję Prezesa Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. W połowie 1981 r. do Izby Wojskowej Sądu Najwyższego zaczęły napływać dokumenty zawierające projekty dekretów o stanie

wojennym, które miały obowiązywać w stanie wyjątkowym. Dokumenty te zawierały przepisy adekwatne do sytuacji stanu wojennego, jako zagrożenia interwencją zewnętrzną. Przy czym miały być one stosowane do rozwiązania wewnętrznej sytuacji w kraju. W Izbie Wojskowej SN były wątpliwości czy można w takiej formie stosować przepisy dekretu o stanie wojennym. W obowiązującej Konstytucji PRL nie było pojęcia stanu wyjątkowego. W tych przesłanych projektach przepisów zawarto bardzo surowe rygory stanu wojennego. W szczególności rozdęto do absurdu stosowanie trybu doraźnego i przewidziano bardzo surowe zasady odpowiedzialności pracowników za naruszenie przepisów o militaryzacji. W związku z tymi dokumentami w Izbie Wojskowej SN sporządzano pisemne propozycje dostosowania takich przepisów do pojęcia stanu wyjątkowego. Ta korespondencja miała charakter co najmniej poufny. Świadek nie jest pewien, ale te dokumenty do konsultacji najprawdopodobniej przesyłano z Komitetu Obrony Kraju.

Do dnia 12 grudnia 1981 r. gen. Kazimierz Lipiński nie wiedział o innych szczegółach planowania stanu wojennego. Tego dnia późnym wieczorem około 22.00 lub 23.00 w/w telefonicznie polecono mu bezzwłocznie stawić się w siedzibie Sekretariatu Komitetu Obrony Kraju. Na miejscu od gen. Mieczysława Dębickiego świadek dowiedział się, że podjęto decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego i ,że dojdzie do zebrania Członków Rady Państwa. Oprócz w/w obecny był także Naczelny Prokurator Wojskowy gen. Józef Szewczyk. Po jakimś czasie wszyscy udali się do Belwederu. Na miejscu była już zebrana Rada Państwa jednakże nie w pełnym składzie – nie wszystkich jej Członków zdołano wezwać. Gen. Tadeusz Tuczapski poinformował Radę Państwa, że ma być podjęta czy też została już podjęta - z punktu widzenia militarnego - decyzja o wprowadzeniu stanu wojennego. Zaczęła się dyskusja Członków Rady Państwa w tej sprawie. Gen. Tadeusz Tuczapski wytłumaczył Radzie Państwa, że wojsko zostało wyprowadzone na ulice i nie da się tego cofnąć. Przeciwno występowali dwaj Członkowie Rady Państwa. To byli chyba prof. Jan Szczepański i Ryszard Reiff. Któryś z nich powiedział „panowie wojskowi to jest zamach stanu”. W głosowaniu Rada Państwa uchwaliła dekrety.

Gen. Kazimierz Lipiński podkreślił, że od początku gdy z sędziami Izby Wojskowej konsultowano przepisy stanu wojennego byli oni przekonani, że najpierw zostanie zamknięta sesja Sejmu PRL, a dopiero potem Rada Państwa uchwaliła dekrety o stanie wojennym. Gdyby tak się stało to uchwalenie dekretów nie naruszałoby Konstytucji. Cały czas jednak w/w wiedzieli, że proponowane przepisy

były nieadekwatne do tego co zrobiono. W dniu 13 grudnia 1981 r. wprowadzono *de facto* stan wyjątkowy, do którego nie przystawały uchwalone dekrety.

Jako prawnik świadek nie ma wątpliwości, że uchwalenie dekretów z mocą ustawy przez Radę Państwa w czasie sesji Sejmu PRL było złamaniem prawa. Uważa także, że takie unormowania prawa stanu wojennego jakie wprowadzono, siłą rzeczy wykroczyły ponad potrzebę tego co byłoby niezbędne gdyby obowiązywał stan wyjątkowy. Przepisy stanu wojennego były zbyt surowe w stosunku do realnych potrzeb. Zdaniem świadka to naruszenie Konstytucji dotyczące uchwalenia dekretów z mocą ustawy w trakcie sesji Sejmu spowodowane było polityczną potrzebą uzyskania efektu zaskoczenia. /tom 53 k. 11366-11369/

Gen. Antoni Jasiński do kwietnia 1983 r. pełnił funkcję zastępcy Szefa Sztabu Generalnego ds. Organizacyjno Mobilizacyjnych WP. Świadek nie znał dokumentu „Myśl przewodnia..”. Dokument ten powstał gdyż marcu lub kwietniu 1981 r. do PRL przyjechała delegacja generalicji radzieckiej. Rosjanie przedłożyli swoje plany wprowadzenia stanu wojennego i polecieli aby stron, a polska przedłożyła swoje. Gdy okazało się, że „Myśl przewodnia...” nie jest podpisana Rosjanie zażądali aby uzupełniono ten brak. Dokument został podpisany przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego, gen. Floriana Siwickiego i przez Stanisława Kanię. Gen. Antoni Jasiński brał udział w pracach nad stanem wojennym w zakresie zagadnień mobilizacyjno – organizacyjnych. Decyzje o sposobie wprowadzenia stanu wojennego w drodze dekretów z mocą ustaw podjęto po konsultacjach z prawnikami URM-u i Biura Prawnego Rady Państwa. Świadek był na dwóch ostatnich przed stanem wojennym odprawach w sztabie generalnym – 9/10 i 12 grudnia 1981 r. Na pierwszym referowano stan przygotowań poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i okręgów wojskowych. Na drugim spotkaniu wyznaczono termin wprowadzenia stanu wojennego na godzinie 0.00 13 grudnia 1981 r. /tom 54 k. 11453-11456/

W toku przesłuchania czterech byłych pracowników Biura Prawnego Urzędu Rady Ministrów: Jerzego Michałowskiego, Alicji Paprockiej – Boczkowskiej, Antoniego Kornaś i Janiny Biernat potwierdzono, że dekrety stanu wojennego opublikowane w Dzienniku Ustaw z datą 14 grudnia 1981r. faktycznie zostały wydrukowane trzy dni później. Pismo gen. Wojciecha Jaruzelskiego wpłynęło do Biura Prawnego dopiero w dniu 16 grudnia 1981 r. w godzinach popołudniowych. W piśmie przewodnim znalazł się adnotacja, że Dziennik ten ma nosić datę

14 grudnia 1981 r., a faktyczny druk pierwszych egzemplarzy nastąpił w dniu 17 grudnia 1981 r. /tom 45 k. 8935-8938, 89420-8954, 8952-8954, 8970-8972/

W oparciu o zgromadzony w toku śledztwa materiał dowodowy w szczególności ustalono, że w okresie od dnia 27 marca 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. w strukturach władzy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej wyodrębnił się związek osób, na którego czele stał gen. Wojciech Jaruzelski.

W skład kierowanego przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego związku wchodził Stanisław Kania - I Sekretarz KC PZPR (do dnia 18 października 1981 r.), gen. Florian Siwicki – Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, gen. Tadeusz Tuczapski – Sekretarz Komitetu Obrony Kraju, gen. Czesław Kiszczak – Minister Spraw Wewnętrznych i inni. Celem tego związku, była likwidacja pokojowego ruchu społecznego związanego głównie z NSZZ „Solidarność”. Dlatego też, członkowie związku postanowili pozbawiać wolności osoby poprzez internowanie i wydawanie wyroków skazujących za czyny wcześniej niekaralne, a także popełniać inne przestępstwa przeciwko wolności, a nadto naruszać nietykalność cielesną, tajemnicę korespondencji i prawa pracownicze.

Wszystkie wymienione zachowania nosiły znamiona przestępstw w świetle obowiązujących wówczas prawa, a co za tym idzie stanowiły element i znamiona odrębnego przestępstwa - brania udziału w związku przestępczym.

Dla realizacji stawianych sobie przez członków związku przestępczego celów, podjęli oni działania mające postać opracowywania projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy, administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących wprowadzenia stanu wojennego, które zostały wprowadzone w życie, a następnie egzekwowali wykonywanie wprowadzonych w ten sposób aktów prawnych.

Chodziło zatem o to, aby w sposób sprzeczny z obowiązującą Konstytucją PRL w czasie trwania sesji Sejmu PRL doprowadzić do uchwalenia przez Członków Rady Państwa dekretów wprowadzających stan wojenny. Wykorzystanie wymienionego organu z pominięciem Sejmu PRL miało na celu uzyskanie efektu zaskoczenia, co w wypadku stosowania zgodnych z prawem procedur ustawodawczych było wykluczone.

W przygotowywanych do wprowadzenia stanu wojennego planach i harmonogramach przewidziane zostało wykorzystanie potencjału Ministerstwa

Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych co przesądza o charakterze zbrojnym związku kierowanego przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego.

„Zbrojny charakter” tego związku jest nie tylko znamieniem kwalifikującym w § 2 przestępstwa przewidzianego w art. 258 § 1 kk, lecz także elementem, który określa sposób jego działania

Przestępstwa zarzucone oskarżonym stanowią zbrodnię komunistyczną w rozumieniu art. 2 ust 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.).

W czasie popełnienia zarzuconych im czynów zabronionych oskarżeni pełnili funkcje:

- Emil Kołodziej, Krystyna Marszałek – Młyńczyk, Eugenia Kempara – Członkowie Rady Państwa,
- Tadeusz Skóra - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości,
- gen. Wojciech Jaruzelski - Prezes Rady Ministrów, Minister Obrony Narodowej oraz I Sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej,
- gen. Florian Siwicki – Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Wiceminister Obrony Narodowej, członek Komitetu Obrony Kraju,
- gen. Tadeusz Tuczapski - Sekretarz Komitetu Obrony Kraju, Główny Inspektor Obrony Terytorialnej, Wiceminister Obrony Narodowej,
- gen. Czesław Kiszczak – Szef Wojskowych Służb Wewnętrznych oraz Minister Spraw Wewnętrznych,
- Stanisław Kania – I Sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

Zgodnie z treścią art. 2 ust 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998r. o *Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz. U. Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.) „Funkcjonariuszem państwa komunistycznego, w rozumieniu ustawy, jest funkcjonariusz publiczny, a także osoba, która podlegała ochronie równej ochronie funkcjonariusza publicznego, w szczególności funkcjonariusz państwowy oraz osoba pełniąca funkcję kierowniczą w organie statutowym partii komunistycznych”.

Obowiązująca w chwili popełnienia przez oskarżonych ustawa kodeks karny dnia 19 kwietnia 1969 r. (Dz. U. z dnia 14 maja 1969 r., Nr 13 poz. 94) pojęcie funkcjonariusza publicznego zawarła w art. 120 § 11.

„Funkcjonariusz publiczny jest to:

- osoba będąca pracownikiem administracji państwowej, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe;
- sędzia, ławnik ludowy, prokurator;
- osoba zajmująca kierownicze stanowisko lub pełniąca funkcje związane ze szczególną odpowiedzialnością w innej państwowej jednostce organizacyjnej, organizacji spółdzielczej lub innej organizacji społecznej ludu pracującego;
- osoba szczególnie odpowiedzialna za ochronę porządku lub bezpieczeństwa publicznego lub też za ochronę mienia społecznego;
- osoba pełniąca czynną służbę wojskową;
- inna osoba korzystająca z mocy przepisu szczególnego z ochrony prawnej, przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Funkcjonariuszem publicznym w rozumieniu tego kodeksu jest również poseł na Sejm oraz radny”.

Tak więc, oskarżeni byli funkcjonariuszami państwa komunistycznego w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998r. o *Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz. U. Nr 155 poz. 1016 z późn. zm.). Działanie związku przestępczego o charakterze zbrojnym, kierowanego przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego polegało na bezprawnym pozbawianiu wolności, popełnianiu innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji i praw pracowniczych stanowiło represję w stosunku do określonej grupy ludności PRL – w rozumieniu art. 2 ust 1 cytowanej ustawy. Zachowania takie były karalne przez obowiązujące w tym czasie ustawę z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny (Dz. U. z dnia 14 maja 1969 r., Nr 13 poz. 94).

Za przyjęciem tezy, iż gen. Wojciech Jaruzelski kierował w obu przypadkach związkiem przestępczym przemawia nie tylko fakt, iż w strukturach władzy partyjnej i państwowej pełnił on formalnie funkcje kierownicze, ale przede wszystkich fakt, iż od jego faktycznych decyzji podejmowanych jednoosobowo zależała realizacja działań przygotowawczych i wprowadzających, a także administrujących stanem wojennym.

To oskarżony jako Prezes Rady Ministrów zatwierdził w dniu 27 marca 1981 r. dokumenty: *„Myśl przewodnią wprowadzenia stanu wojennego na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”*; *„Centralny plan działania*

organów politycznych władzy i administracji państwowej na wypadek konieczności wprowadzenia w PRL stanu wojennego” oraz „Ramowy plan działania sił zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego”. Gen. Wojciech Jaruzelski jako Premier, Przewodniczący KOK, Minister Obrony Narodowej, a w końcu I Sekretarz KC PZPR przez cały okres przygotowywania stanu wojennego miał decydujące zdanie co do kierunków tych przygotowań i ostateczny głos co do ostatecznego kształtu przyjętych rozwiązań. To w końcu gen. Wojciech Jaruzelski w dniu 12 grudnia 1981 r. podjął formalną decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego i skierował do Rady Państwa wnioski o podjęcie uchwały o stanie wojennym i uchwalenie dekretów stanu wojennego. Również to gen. Wojciech Jaruzelski decydował o realizacji działań zaplanowanych na czas stanu wojennego, a w końcu o jego zawieszeniu i zniesieniu.

Tak więc, kwalifikacje prawne czynów zarzuconych gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu w pkt I i III tj. z art. 258 § 3 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.) są w pełni zasadne.

Natomiast gen. Florian Siwicki, gen. Tadeusz Tuczapski, gen. Czesław Kiszczak i Stanisław Kania (do dnia 18 października 1981 r.) brali udział w związku przestępczym o charakterze zbrojnym kierowanym przez w/w oskarżonego – art. 258 § 2 kk. Każdy z wymienionych oskarżonych w zakresie swoich kompetencji realizował swój zakres działalności wynikający z podziału zadań w ramach tego związku przestępczego.

I tak w/w oskarżeni nadzorowali prace w zakresie przygotowania stanu wojennego:

- gen. Florian Siwicki jako Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w Zarządzie I Operacyjnym,
- gen. Tadeusz Tuczapski jako Sekretarz Komitetu Obrony Kraju w Sekretariacie KOK,
- gen. Czesław Kiszczak jako szef WSW i Minister Spraw Wewnętrznych odpowiednio w WSW i następnie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Stanisław Kania w okresie bezpośrednio poprzedzającym objęcie stanowiska I Sekretarza KC PZPR był w Biurze Politycznym osobą odpowiedzialną za MON i MSW.

Tak więc, był wówczas tym etatowym działaczem PZPR, który odpowiadał pełnił za „resorty siłowe” i stąd miał z nimi najściślejszy kontakt. Dlatego też przy jego wyborze na I Sekretarza KC PZPR poparcie tych resortów odegrało istotną rolę. To właśnie ta korelacja pomiędzy najważniejszą funkcją w PZPR, a MSW i MON pozwoliła mu na odgrywanie istotną rolę w związku przestępczym kierowanym przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego. Do czasu usunięcia Stanisława Kani z funkcji I Sekretarza KC PZPR oskarżony był niezbędnym elementem funkcjonowania tego związku.

Zgodnie z treścią art. 3 ust 1 obowiązującej wówczas Konstytucji PRL „Przewodnią siłą polityczną społeczeństwa w budowie socjalizmu jest Polska Zjednoczona Partia Robotnicza”. Stąd też do momentu odwołania oskarżonego z piastowanego stanowiska w dniu 18 października 1981 r. zapewniał on przygotowaniu do stanu wojennego właściwą koordynację.

Funkcja pełniona w tym czasie przez Stanisława Kanię dawała mu możliwość utrzymywania kontaktów z przywódcami państw „bloku wschodniego” w trakcie, których nie tylko informował ich o podejmowanych w tym zakresie działaniach, ale również i je konsultował. Jednocześnie te kontakty pozwalały w/w na uzyskiwanie akceptacji podejmowanych decyzji.

Pomimo tego, że pozostali członkowie związku przestępczego stanowili reprezentację resortów siłowych – MON i MSW to Stanisław Kania był niezbędnym elementem funkcjonowania związku przestępczego do dnia 18 października 1981 r. albowiem przygotowywanie przewrotu wojskowego nie mogłoby się odbywać bez decyzji podejmowanych przez I Sekretarza KC PZPR, który by przecież najważniejszą de facto osobą w PRL.

W okresie od 13 grudnia 1981 r. skład osobowy związku o charakterze zbrojnym został ograniczony. Gen. Wojciech Jaruzelski kierował w/w związkiem w składzie gen. Tadeusz Tuczapski, gen. Czesław Kiszczak, gen. Florian Siwicki i inni przy egzekwowaniu realizacji cytowanych wyżej dekrétów.

Niezależnie od tego gen. Wojciech Jaruzelski, gen. Tadeusz Tuczapski i Tadeusz Skóra podzegli funkcjonariuszy państwowych – Członków Rady Państwa do przekroczenia przysługujących im uprawnień w dniu 13 grudnia 1981 r. poprzez uchwalenie w czasie trwania sesji Sejmu PRL dekrétów stanu wojennego.

Tak więc, gen. Wojciech Jaruzelski w dniu 12 grudnia 1981 r., a gen. Tadeusz Tuczapski i Tadeusz Skóra w dniu 13 grudnia 1981 r. nakłaniali Członków Rady

Państwa do uchwalenia wbrew treści art. 31 ust.1 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z dnia 21 lipca 1976 r.) dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”.

Podjęcie w/w uchwały i dekretów stanu wojennego przez Członków Rady Państwa jako funkcjonariuszy państwa komunistycznego w rozumieniu art. 2 ust 2 ustawy o IPN, stanowiło przekroczenie przysługujących z im uprawnień co implikowało kwalifikację prawną z art. 18§2 w zw. z art. 231§1kpk w tym przypadku.

W dniu 13 grudnia 1981 r. w trakcie nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa jej Członkowie uchwalili cztery dekrety z mocą ustawy pomimo tego, że nadal trwała sesja jesienna Sejmu PRL VIII kadencji. W ten sposób Członkowie Rady Państwa naruszyli art.31 ust 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z dnia 21 lipca 1976 r.), który uprawniał w/w organ do uchwalania dekretów z mocą ustawy jedynie pomiędzy sesjami Sejmu. Zachowanie Członków Rady Państwa, w tym również podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa” stanowiło przekroczenie przysługujących im uprawnień w rozumieniu art. 231 § 1 kodeksu karnego z dnia 6 czerwca 1997 roku (Dz. U. Nr 88, poz. 553).

Wszystkie te okoliczności oraz czas zaistnienia zarzuconego oskarżonym przestępstw uzasadniają stwierdzenie, że są to zbrodnie komunistyczne w rozumieniu art. 2 ust 1 ustawy o IPN.

Przesłuchany w charakterze podejrzanego Emil Kołodziej nie przyznał się do popełnienia zarzuconej mu zbrodni komunistycznej. Oskarżony wyjaśnił, że w okresie przed 13 grudnia 1981 r. nie wiedział nic o przygotowaniach do wprowadzenia stanu wojennego. W trakcie nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa obecni byli przedstawiciele m.in. Prokuratury Generalnej, Izby Wojskowej

Sądu Najwyższego, Ministerstwa Sprawiedliwości i stąd uznał on, że to co robi Rada Państwa jest zgodne z prawem. U podstaw głosowania za uchwaleniem dekretów stanu wojennego przez Emila Kołodzieja leżała obawa o losy kraju. Bał się on zapowiedzianych na dzień 17 grudnia t.r. wieców w największych miastach polskich, gdzie na skutek „prowokacji ekstremy” z jednej i z drugiej strony mogło dojść do rozlewu krwi i bratobójczych walk. /tom 27 k. 3237-3242/

Również do popełnienia zarzuconego jej zbrodni komunistycznej nie przyznała się Krystyna Marszałek – Młyńczyk. Oskarżona wyjaśniła, że Rada Państwa w dniu 13 grudnia 1981 r. działała zgodnie z obowiązującymi prawem, sytuacja w PRL w tym czasie upoważniała do przyjęcia, że istnieje zagrożenie bezpieczeństwa wewnętrznego. Przed grudniem 1981 r. nie było w prawie polskim norm określających skutki prawne wprowadzenia stanu wojennego tak więc, Rada Państwa działając w stanie wyższej konieczności zmuszona była do wypełnić tę lukę i takie normy w formie dekretów stworzyć. /tom 16 k. 3211-3218/

Oskarżona Eugenia Kempara nie przyznała się do popełnienia zarzuconego jej czynu. W/w wyjaśniła, że w dniu 13 grudnia 1981 r. Rada Państwa naruszając obowiązujące prawo przy uchwalaniu dekretów stanu wojennego była usprawiedliwiona sytuacją wewnętrzną i zewnętrzną kraju. Ta sytuacja, zdaniem oskarżonej, to był stan wyższej konieczności. /tom 17 k. 3237-3278, tom 21 k. 4114-4121/

Tadeusz Skóra nie przyznał się do podżegania Członków Rady Państwa do przekroczenia przysługujących im uprawnień i odmówił składania wyjaśnień. /tom 55-56 k. 11029-11031, 11038-11040/

Gen. Wojciech Jaruzelski nie przyznał się do popełnienia zarzuconych mu czynów, złożył oświadczenie i odmówił składania wyjaśnień. /tom 55 k. 10933-10935, 10945-10953/

Gen. Tadeusz Tuczapski nie przyznał się do popełnienia zarzuconych mu czynów i odmówił składania wyjaśnień. /tom 55 k. 10983-10985, 10992-11001/

Gen. Florian Siwicki nie przyznał się do popełnienia zarzuconych mu czynów i odmówił składania wyjaśnień. /tom 55 k. 10960-10962, 10968-10975/

Gen. Czesław Kiszczak nie przyznał się do popełnienia zarzuconych mu czynów i odmówił składania wyjaśnień. /tom 56 k. 11063-11066/

Oskarżony Stanisław Kania nie przyznał się do popełnienia zarzuconego mu czynu, załączył do protokołu oświadczenie i odmówił składania wyjaśnień. W treści

oświadczenia oskarżony podniósł, że nigdy nie brał udziału w opisanym w zarzucie związku przestępczym. Nadto zdaniem w/w nie było prostej zależności pomiędzy pracami nad planami i wprowadzeniem stanu wojennego. Wprowadzenie stanu wojennego było uzasadnione sytuacją w kraju. /tom 55 k. 11005-11007, 11015-11024/

Zastosowanie ustawy kodeks karny, innej niż obowiązującej w chwili popełnienia przypisanych oskarżonym czynów, wynika z treści przepisu art. 4§1 kodeksu karnego z 1997 roku nakazującej stosowania wobec sprawcy ustawy łagodniejszej. W tym wypadku decydujące jest wyższe zagrożenie karą pozbawienia wolności występku przekroczenia uprawnień przez funkcjonariusza publicznego z art. 246§1 kodeksu karnego z dnia 19 kwietnia 1969 r. (Dz. U. z dnia 14 maja 1969 roku Nr 13 poz.94) - obowiązującego w chwili popełnienia czynu.

Karalność czynów zarzuconych oskarżonym ulega przedawnieniu w 2020 roku co wynika z tego, iż stanowią one zbrodnie komunistyczne w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155 poz. 1016 z późn. zm.). Stąd też zgodnie z treścią art. 4 ust 1 a ust. o IPN bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 1990 roku, karalność zaś tego czynu ustaje po 30 latach od tej daty.

Wszyscy oskarżeni nie byli dotychczas karani.

W ramach oceny prawnej stanu faktycznego niezbędne jest odniesienie do zagadnienia bezprawności działań podlegających w toku omawianego śledztwa ocenom materialno - prawnym. Przyczyną tego jest szczególny charakter sprawy. Bezsporne jest to, że każde działanie przestępcze jest bezprawne (decyduje o tym treść art. 1 kk, z którego wynika, iż przestępstwem jest zachowanie „zabronione przez ustawę”).

Kwestie wymagające wyjaśnienia to:

- oceniane działania podejmowane były przez funkcjonariuszy publicznych, tym samym pod ocenę musi być poddana kwestia posiadanych przez nich uprawnień oraz ciążących na nich obowiązków w zakresie podlegających ocenie prawnokarnej zachowań,

- a) oceniane działania podejmowane były przez funkcjonariuszy publicznych, tym samym pod ocenę musi być poddana kwestia posiadanych przez nich

uprawnień oraz ciążących na nich obowiązków w zakresie podlegających ocenie prawnokarnej zachowań

- b) oceniane działania dotyczyły takich wykorzystywanych przez sprawców instrumentów, które posiadały cechy aktu normatywnego ingerującego w konstytucyjne prawa osobiste obywateli PRL.

Co do pierwszego przypadku obowiązujące w czasie, do którego odnoszą się zdarzenia będące przedmiotem śledztwa, prawo karne nie pozostawiało jakichkolwiek wątpliwości co do możliwości ponoszenia odpowiedzialności karnej przez funkcjonariuszy publicznych. Wynikało to jednoznacznie np. z treści art. 246 kk z 1969 roku. W ramach oceny prawnej pozostawały więc jedynie kwestie dotyczące ustalenia szczegółowych znamion czynów zabronionych określonych w poszczególnych przepisach karnych obowiązujących w tym czasie, a także obecnie (co wynika z zasad prawa intertemporalnego).

W drugim przypadku poddawane ocenie działania członków najwyższych władz państwowych i partyjnych miały dosyć jasno sprecyzowany cel. Chodziło tu o faktyczne pozbawienie lub ograniczenie części obywateli PRL praw osobistych przysługujących im na gruncie Konstytucji z 1952 roku. W szczególności dotyczyło to prawa do wolności, prawa do nienaruszania nietykalności cielesnej (określanej wówczas jako „osobista”), tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych. Prawa te były precyzyjnie określone w Konstytucji z 1952 roku - art. 5 pkt 1 i art. 87 ust 1 wolność, nietykalność cielesna (osobista) art. 87 ust 1, tajemnica korespondencji art. 87 ust 2, prawo do pracy art. 68 ust 1. Jakiegokolwiek ich naruszenie poprzez zniesienie lub ograniczenie w rzeczywistości mogło następować na zasadzie wyjątku, w drodze zastosowania przez organy państwowe przysługujących im w tym zakresie uprawnień. I tak było w przypadku np. prawa wolności, którego obywatel mógł być pozbawiony poprzez zastosowanie instytucji zatrzymania, tymczasowego aresztowania lub na skutek wykonania prawomocnie orzeczonej przez sąd kary pozbawienia wolności. Przy czym mogło to następować tylko w razie zaistnienia przewidzianej przez prawo okoliczności. W omawianych przypadkach chodziło oczywiście co najmniej o podejrzenie popełnienia przestępstwa lub naruszenia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Tutaj sytuacja była dosyć szczególna. W obowiązującym komunistycznym systemie prawnym brak było formalnych podstaw do realizacji zamierzonego przez sprawców celu, czyli pozbawienia lub ograniczenia znacznej części obywateli PRL tych

uprawnień. Wynikało to z faktu, iż osoby traktowane przez władzę komunistyczną jako przeciwnicy nie stwarzały sytuacji, która dawałaby podstawę do np. pozbawiania ich wolności. Sprawcy mając świadomość tych problemów postanowili stworzyć zespół instrumentów, które dadzą im do tego podstawę. Przy czym nie zamierzali tego uczynić w sposób „legalny”, ale postanowili nadać swym działaniom jedynie pozory legalności. Zostało to zrealizowane poprzez opisane w treści zarzutów opracowanie aktów o charakterze normatywnym umożliwiających pozbawianie obywateli ich praw - wolności, prawa do pracy, naruszać ich korespondencję i naruszać ich nietykalność osobistą (cielesną). Istota problemu tkwi w tym, iż ustanowienie tych aktów prawnych według zasad „legalnych” musiało nastąpić w ściśle określony sposób - musiała to być ustawa, gdyż taki warunek ustanawiała Konstytucja. Sprawcy, co wspomniano podjęli jednak działania bezprawne, które, ujmując to lapidarnie, polegały na obejściu tego warunku.

Punktem wyjścia dla oceny zgodności z prawem faktu wprowadzenia w życie przez władze komunistyczne opracowanych aktów o cechach normatywnych była zasada, iż ową zgodność z prawem można ustalić przede wszystkim w oparciu o kryteria formalne - tj. uprawnienia podmiotowe i przedmiotowe do ustanowienia danego aktu prawnego o określonej treści. Innymi słowy - zgodny z prawem jest tylko taki akt prawny, który został ustanowiony w trybie przewidzianym przez obowiązujące prawo przez uprawniony do tego organ państwowy. Oba elementy w tradycji współczesnego prawodawstwa polskiego określone są przez przepisy rangi konstytucyjnej.

Omawiane działania dotyczyły 4 aktów normatywnych, którym nadano rangę „dekretów Rady Państwa”:

- „o stanie wojennym”,
- „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”,
- „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”,
- „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz „uchwały Rady Państwa” z dnia 12 grudnia 1981 roku:

- „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”

Uprawnienia do regulowania zagadnień związanych z szeroko rozumianym stanem wojny, stanem wojennym, czy też stanem wyjątkowym były w omawianym czasie normowane przez przepisy Konstytucji z 1952 roku. Przewidywała ona dwa tego rodzaju przypadki - tzw. „stan wojny” (art. 33 ust. 1), którego nie dotyczy omawiana sytuacja oraz tzw. „stan wojenny” (art. 33 ust. 2).

Stan wojenny mogła wprowadzić Rada Państwa na części lub całym terytorium PRL jeśli wymaga tego wzgląd na obronność lub bezpieczeństwo państwa. Przepis ten generalnie przewidywał uprawnienie Rady Państwa do podjęcia decyzji w kwestii stanu wojennego. Do tego unormowania można byłoby dopasować podjętą w dniu 13 grudnia 1981 roku przez członków Rady Państwa uchwałę. Należy jednak podkreślić, iż uchwała ta była aktem nie zawierającym żadnej konkretnej treści normatywnej. W szczególności nie zawierała ona żadnych unormowań prawnych, mocą których możliwe byłoby pozbawianie obywateli ich praw konstytucyjnych. W tym zakresie niezbędne było uchwalenie ustawy ewentualnie dekretu z mocą ustawy. Warto zauważyć, iż przepis art. 33 ust. 2 Konstytucji z 1952 roku nie przewidywał jakichkolwiek zasad co do trybu i formy w jakiej Rada Państwa miała zadecydować o stanie wojennym. W szczególności nie przewidywał on co należy czynić z pozostałą sferą zagadnień - tą wymagającą szczególnych unormowań prawnych. W tym zakresie obowiązywały pozostałe unormowania zamieszczone w Konstytucji z 1952 roku dotyczące stanowienia prawa - zasady uchwalania ustaw oraz wydawania dekretów z mocą ustawy. Należy natomiast zwrócić uwagę na drugi przewidziany w Konstytucji

Wspomniana bezprawność powoduje również to, iż także niezgodne z prawem były działania tych spośród członków najwyższych władz państwowych i partyjnych, którzy spowodowali zwołanie nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa w dniu 13 grudnia 1981 roku i nakłonili jej Członków do uchwalenia dekretów dotyczących stanu wojennego. Okoliczność ta obciąża również osoby, które swoimi działaniami spowodowały „uzewnętrznienie” w formie dekretów tych aktów - czyli tych Członków Rady Państwa, którzy głosowali za przyjęciem tych dekretów.

Świadomość bezprawności użycia konstytucyjnej instytucji prawnej stanu wojennego dla zakamuflowania działań bezprawnych determinował również w zakresie skutków działań organów państwowych stosujących ustawodawstwo stanu wojennego. Niekwestionowany jest pogląd, że działania funkcjonariuszy

publicznych polegające na pozbawianiu wolności, czy też innych wspomnianych wcześniej uprawnień bez podstaw prawnych są działaniami bezprawnymi, co więcej może to być ocena przez pryzmat unormowań regulujących przestępcze pozbawianie tych praw.

Znamiona strony podmiotowej i przedmiotowej.

a) Strona podmiotowa - zamiar popełnienia przestępstwa.

Zagadnienia składające się na tę problematykę są ściśle związane ze świadomością bezprawności zachowań sprawców. W omawianej sprawie znaczenie ma to, że wszystkie działania składające się zarówno na opracowanie projektów aktów normatywnych, planów i harmonogramów działań różnych organów władzy, administracji państwowej oraz szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości były zamierzone, co więcej miały konkretny cel - pozbawienie obywateli PRL przysługujących im praw konstytucyjnych. Cel ten występował także w przypadku pozostałych zachowań potraktowanych w toku śledztwa jako przestępcze podżeganiu członków Rady Państwa do uchwalenie bezprawnych dekretów oraz ich późniejszego wykonywania.

Niezależnie od tego świadome i objęte co najmniej zamiarem ewentualnym było działanie tych Członków Rady Państwa, którzy głosowali za przyjęciem omawianych bezprawnych dekretów. Nie budziło jakiegokolwiek wątpliwości, iż wówczas, w związku z trwającą sesją Sejmu PRL nie posiadali oni uprawnień do ustanawiania prawa w postaci dekretów. Sprawa ta była tak oczywista, iż daje podstawę do odparcia każdego zarzutu nieświadomości w zakresie przekroczenia przysługujących im w tym zakresie uprawnień.

b) Strona przedmiotowa.

(1) Odpowiedzialność w zakresie przygotowania i „realizacją” stanu wojennego.

Okoliczności dotyczące zachowań członków najwyższych władz państwowych i partyjnych poddano ocenie opartej na przepisie art. 258 § 1, 2 i 3 kk. Uwzględniono tu niżej wymienione znamiona wyróżniane zarówno przez judykaturę, jak i doktrynę prawa karnego.

Cechy związku

Sprawcy do realizacji zaplanowanego celu, jakim było unieszkodliwienie członków i sympatyków NSZZ „Solidarności” podjęli określone ściśle zorganizowane działania. Paradoksalne jest to, iż do stworzenia bezprawnych podstaw dla pozbawienia obywateli ich praw konstytucyjnych wykorzystali istniejące

i funkcjonujące struktury państwa komunistycznego. Projekty bezprawnych aktów normatywnych, a także mających charakter „wykonawczy” planów i harmonogramów działań różnych organów państwowych powstawały w ramach prac m.in. Komitetu Obrony Kraju, a także niektórych ministerstw, w szczególności MON oraz MSW. Przy czym w ich opracowywaniu uczestniczyło w zasadzie wąskie grono zaufanych osób. Zasady funkcjonowania tych podmiotów decydowały o najwyższym stopniu organizacji podejmowanych działań. Owe zorganizowane przejawy działań związanych z planowaniem i opracowaniem bezprawnych działań przyszłych, a także charakter struktur organizacyjnych podmiotów, w ramach których te działania miały miejsce wpływały na to, iż poszczególne osoby uczestniczące w podejmowanej akcji postępowały w sposób uporządkowany, według przydzielonych im odgórnie zadań uznając zwierzchnictwo jednej osoby, której całkowicie się podporządkowały.

Identyczne uwagi odnoszą się do tych działań, które były podejmowane przez część oskarżonych po 13 grudnia 1981 roku. Także i tu w zakresie wykonania bezprawnych dekretów w celu realizacji zaplanowanych wcześniej celów związanych z pozbawieniem obywateli PRL przysługujących im na gruncie Konstytucji PRL praw osobistych wykorzystywano istniejące struktury władzy i administracji państwowej, w szczególności te resorty, które określane są współcześnie jako „siłowe” - MON i MSW.

Kierowanie związkiem.

Z dokonanych w toku śledztwa ustaleń bezspornie wynika szczególna, bo kierownicza rola we wspomnianych „związkowych” strukturach ówczesnego Premiera, Ministra Obrony Narodowej, a następnie I Sekretarza KC PZPR – gen. Wojciecha Jaruzelskiego. To jego decyzje wpływały w znacznej mierze na przydział zadań do wykonania dla poszczególnych członków związku zarówno na etapie planowania (opracowania, przygotowania) stanu wojennego, jak i późniejszej jego realizacji. Również to jemu zdawano sprawozdania na posiedzeniach różnych podmiotów z stanu prac. Wykonanie kierowniczych uprawnień wynikało tu z wykorzystania jego plenipotencji wypływającej z zajmowanych stanowisk i pełnionych funkcji. Tak więc jako premierowi podporządkowani mu byli np. ministrowie obrony narodowej i spraw zewnętrznych, a także kierownicy innych resortów centralnych, w ramach których opracowywano założenia stanu wojennego oraz wykonywano uchwalone przez Radę Państwa bezprawne dekry,

a także przygotowane wcześniej plany i harmonogramy działań poszczególnych organów aparatu administracyjnego i państwowego. Dlatego też w przypadku gen. Wojciecha Jaruzelskiego przyjęto także kwalifikację z art. 258 §3 kk.

Charakter zbrojny związku.

Stwierdzenie istnienia tego znamienia strony przedmiotowej przestępstw będących przedmiotem omawianego śledztwa wynika z faktu, że opracowywane założenia dotyczące wprowadzenia stanu wojennego przewidywały w szczególności użycie dla potrzeb pozbawienia obywateli PRL ich praw konstytucyjnych broni palnej będącej na wyposażeniu funkcjonariuszy resortów siłowych, a więc MON i MSW. Podstawą dla oceny w tym zakresie był więc, pogląd interpretacyjny sprowadzający się do stwierdzenia, iż o charakterze „zbrojnym” związku decyduje już powiązanie jego działalności z użyciem broni.

Cel działań związku - popełnianie przestępstw.

Wcześniej już wielokrotnie wspomniano, iż celem związku było stworzenie podstaw do faktycznego wyeliminowania przez władze komunistyczne osób traktowanych przez nich jak o przeciwników politycznych. Przy czym sprawcy swoją świadomością od początku zarzucanego im okresu obejmowali bezprawność zarówno stworzenia takich instrumentów, jak i ich wykorzystywania. Pozbawione podstaw prawnych pozbawianie człowieka wolności przez funkcjonariusza publicznego zawsze ma charakter przestępczy, o ile nie zaistnieje jakaś okoliczność, która tą bezprawność wyłączy. Tak więc określony cel działań „związku” sprowadzał się więc do planowanego:

- popełnienia przestępstw związanych z uchwaleniem dekretów o stanie wojennym (forma dokonana przez Członków Rady Państwa, którzy, aby uchwalić takie dekrety musieli przekroczyć przysługujące im uprawnienia konstytucyjne),
- popełnienia przestępstw związanych z wykonaniem aktów normatywnych dotyczących stanu wojennego poprzez bezprawne pozbawienia ludzi ich praw (wolności, prawa do pracy, naruszania nietykalności osobistej, tajemnicy korespondencji).

Cechy zbrodni komunistycznej.

Wszystkie zarzucone podejrzanym czyny stanowiły zbrodnie komunistyczne w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o IPN. Zostały one popełnione w okresie wskazanym w tym przepisie przez sprawców, którzy wówczas byli funkcjonariuszami publicznymi. Ich zachowania były karalne w czasie, gdy miały one miejsce. Świadczy o tym fakt, iż

przepisy art. 258 kk oraz 231 kk posiadały swe odpowiedniki w obowiązującym wówczas prawie karnym - art. 276 kk z 1969 roku oraz 246 kk z 1946 roku. Ważne jest również to, iż zarzucane oskarżonym działania każdorazowo polegały albo na naruszaniu praw człowieka (prawo do wolności jest podstawowym tego rodzaju prawem) albo też działania sprawców były ściśle związane z faktem naruszania praw człowieka poprzez przygotowanie i opracowanie projektów, planów i harmonogramów działań mających na celu bezpośrednią ingerencję w te prawa. W przypadku Członków Rady Państwa ten związek wynikał z faktu ustanowienia bezprawnych podstaw do wspomnianego naruszania praw człowieka.

W toku niniejszego śledztwa częściowo umorzono postępowanie w sprawie przeciwko Tadeuszowi Młyńczakowi podejrzanemu o to, że w dniu 13 grudnia 1981 roku w Warszawie, będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego – Zastępcą Przewodniczącego Rady Państwa, przekroczył przysługujące mu uprawnienia w ten sposób, że wspólnie z pozostałymi Członkami Rady Państwa uchwalił wbrew treści art. 31 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z dnia 21 lipca 1976 r.) cztery dekrety stanu wojennego. W toku śledztwa ustalono, że w związku z zachowaniem w/w jako Zastępcy Przewodniczącego Rady Państwa jakie miało miejsce w niedzielę rano 13 grudnia 1981 r. polegające na zaaprobowaniu w/w aktów prawnych, istotnie brak jest związku przyczynowego między jego zachowaniem, a faktem uchwalenia i wykonywania dekretów.

Nadto w toku niniejszego śledztwa wyłączono materiały w części dotyczącej:

- podejrzanych gen. Mirosława Milewskiego i Kazimierza Barcikowskiego celem zawieszenia ze względu na ich stan zdrowia,
- zmarłych Członków Rady Państwa, którzy w dniu 13 grudnia 1981 r. głosowali za uchwaleniem dekretów stanu wojennego,
- zmarłych członków związku przestępczego kierowanego przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego: gen. Tadeusza Hupałowskiego, gen. Mieczysława Dębickiego, gen. Michała Janiszewskiego i innych
- innych nie wykrytych sprawców w/w zbrodni komunistycznych.

W ramach niniejszego uzasadnienia należy ustosunkować się do skutków umorzenia postępowania prowadzonego przed Komisją Odpowiedzialności Karnej Sejmu RP II kadencji do roku 1996. Obowiązujące obecnie przepisy ustawy o Trybunale Stanu nie wprowadziły wyłącznej jurysdykcji Trybunału do przestępstw popełnionych przez członków wskazanych tam najwyższych organów państwowych.

Brzmienie art. 2 ust. 4 ustawy określa zakres przedmiotowy odpowiedzialności m.in. członków Rady Ministrów przed Trybunałem Stanu. Zalicza się do niego m.in. odpowiedzialność karna. Do odpowiedzialności przez Trybunałem Stanu może dojść tylko wówczas, gdy zaistnieje niezbędna przesłanka wskazana w art. 2 ust. 5 ustawy o Trybunale Stanu. Jest nią uchwała Sejmu o pociągnięciu przed Trybunałem do odpowiedzialności karnej łącznie z odpowiedzialnością konstytucyjną. Decyzja Sejmu oparta tu jest na kryterium „celowości” łącznego pociągnięcia do odpowiedzialności konstytucyjnej i karnej. Jeśli Sejm uzna za celowe pociągnięcie do odpowiedzialności karnej łącznie z pociągnięciem do odpowiedzialności konstytucyjnej wówczas powstanie jurysdykcja Trybunału Stanu do rozpoznania sprawy o przestępstwo.

Zagadnienie podstaw i zakresu odpowiedzialności karnej zostało uregulowane w kodeksie karnym i innych ustawach zawierających przepisy karne. Tym samym stwierdzenie, czy czyn popełniony przez osobę podlegającą jurysdykcji Trybunału Stanu nosi znamiona przestępstwa, czy też nie – jest zagadnieniem opartym na stosowaniu norm prawa karnego materialnego. Natomiast uchwała Sejmu o powstaniu ewentualnej jurysdykcji Trybunału Stanu do rozpoznania sprawy o przestępstwo ma charakter procesowy. Ocen dotyczących prawa karnego materialnego nie można uzależniać od ocen dotyczących prawa karnego procesowego (w tym wypadku odnośnie jurysdykcji Trybunału Stanu do rozpoznania sprawy). To, czy istnieją podstawy do odpowiedzialności oraz, czy jest ona uzależniona od naruszenia konstytucji lub ustawy, powinno być przedmiotem decyzji organu rozpoznającego sprawę. Może nim być Trybunał, pod warunkiem podjęcia takiej decyzji przez Sejm. W przeciwnym wypadku ocena ta będzie należała do sądu.

W pełni należy się zgodzić z tym, że unormowania zawarte w art. 156 § 1 Konstytucji oraz art. 2 ust. 4 ustawy o Trybunale Stanu nie powodują wyłączenia członków byłej Rady Państwa spod jurysdykcji sądów powszechnych. Jurysdykcja sądów powszechnych wobec tych osób zostałaby zniesiona tylko na skutek uchwały Sejmu o przekazaniu sprawy do rozpoznania przez Trybunał Stanu (zob. J. Grajewski, *Warunki ustawowe i wymogi formalne wstępnego wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej przez Trybunałem Stanu*, PS 2003/1/9).

Oczywiste jest, że kwestie jurysdykcji i odpowiedzialności karnej to dwie różne sprawy. W przypadku oskarżonych nie doszło do powstania jurysdykcji Trybunału, a jednocześnie wszelkie podejmowane wobec nich przez organy Sejmu decyzje, czy

tez brak tych decyzji, nie mogą decydować o zniesieniu cechy bezprawności jego zachowania.

Prokurator
Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Katowicach

Piotr Piątek

LISTA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WEZWANIU NA ROZPRAWĘ

/w nawiasach numery kart/

O S K A R Ż E N I:

- 1) Wojciech Jaruzelski /k.10933-10935,10945-10953
- 2) Tadeusz Tuczapski /k.10983-10985,10992-11000/,
- 3) Stanisław Kania /k.11005-11007,11015-11024/,
- 4) Florian Siwicki /k.10960-10962,10968-10975/,
- 5) Czesław Kiszczak /k.11063-11071/
- 6) Emil Kołodziej /k.3237-3242/,
- 7) Krystyna Marszałek – Młyńczyk /k.3211-3218/,
- 8) Eugenia Kempara /k.3276-3278,4114-4121/,
- 9) Tadeusz Skóra /k.11029-11031,11038-11041/,

Ś W I A D K O W I E:

- 1) Ryszard Reiff /k.493-502, 731-736/,
- 2) Tadeusz Młyńczak /k.3246-3248,4055-4057/,
- 3) Janina Biernat /k.8935-8938/,
- 4) Antoni Kornaś /k.8942-8948/,
- 5) Jerzy Michałowski /k.8952-8954/,
- 6) Alicja Paprocka – Boczkowska /k.8970-8972/,
- 7) Tadeusz Szaciłło /k.11344-11347/,
- 8) Mieczysław Dachowski /k.11333-11342/,
- 9) Eugeniusz Molczyk /k.11349-11353/,
- 10) Józef Szewczyk /k.11355-11359/,
- 11) Longin Łozowicki /k.11361-11364/,
- 12) Kazimierz Lipiński /k.11366-11369/,
- 13) Józef Baryła /k.11377-11381/,
- 14) Zdzisław Malina /k.11385-11390/,
- 15) Józef Użycki /k.11392-11395/,
- 16) Wacław Szklarski /k.11397-11402/,
- 17) Bogusław Stachura /k.11403-11410/,
- 18) Zygmunt Zieliński /k.11426-11429/,

- 19) Franciszek Puchała /k.11431-11442/,
- 20) Antoni Jasiński /k.11453-11456/,
- 21) Józef Matysiewicz /k.11463-11465/

Na zasadzie art. 333§2 kpk wnoszę o zaniechanie wzywania i odczytanie na rozprawie zeznań świadków mających stwierdzić okoliczności, które nie są tak doniosłe, aby było konieczne przesłuchiwanie tych świadków na rozprawie:

- 1) Elżbieta Król /k.6112/,
- 2) Janina Lityńska /k.6113/,
- 3) Anna Mrozińska /k.6114/,
- 4) Ewa Skiba /k.6115/,
- 5) Małgorzata Stolarska /k.6116/,
- 6) Magdalena Oracz /k.6117/,
- 7) Sabina Kaszczuk /k.6118-6119/,
- 8) Maria Głowala /k.6120-6121/,
- 9) Jerzy Kaczorek /k.6122-6123/,
- 10) Lucyna Krasucka /k.8939-8941/,
- 11) Andrzej Kwaśnik /k.8949-8950/,
- 12) Dorota Mazanowska /k.8951/,
- 13) Antonina Missima /k.8955-8956/,
- 14) Helena Orzechowska /k.8957-8964/,
- 15) Danuta Wiszniewska /k.8968-8969/,
- 16) Dobrosława Pańkowska /k.8973-8974/,
- 17) Ryszard Płużyczka /k.11298-11302/,
- 18) Jerzy Zych /k.11304-11318/,
- 19) Jan Ohnsorge /k.11320-11323/,
- 20) Mirosław Hermaszewski /k.11325-11327/,

- 21) Wiesław Malinowski /k.11329-11331/,
- 22) Leon Malinowski /k. 114121-11424/,
- 23) Aleksander Kubacki /k.11457-11458/,
- 24) Zbigniew Adruchów /k.11459-11460/,
- 25) Czesław Witt /k.11461-11462/,
- 26) Adam Kuźma /k.11466-11468/,
- 27) Andrzej Szulwach /k.11470-11474/,
- 28) Jerzy Rakowski /k.11475-11476/,
- 29) Marian Pasternak /k.11477-11479/,
- 30) Franciszek Trawiński /k.11480-11482/,
- 31) Jerzy Jarosz /k.11483-11485/,
- 32) Tadeusz Makarewicz /k.11486-11487/,
- 33) Jan Olczyk /k.11488-11499/,
- 34) Tadeusz Młyńczak /k.3246-3248,4055-4062/,
- 35) Kazimierz Barcikowski / k.3222-3224,4050-4052/

WYKAZ INNYCH DOWODÓW DO ODCZYTANIA NA ROZPRAWIE :

- 1) zawiadomienie o przestępstwie /k.2/,
- 2) uchwała Sejmu RP z dnia 1 lutego 1992 r. w sprawie uznania decyzji o wprowadzeniu stanu wojennego za nielegalną oraz powołania Komisji Nadzwyczajnej /k.3/,
- 3) protokół posiedzenia Sejmu RP II kadencji z dnia 11 października 1996 r. /k.5-50/,
- 4) uchwała Sejmu RP z dnia 23 października 1996 r. o umorzeniu postępowania w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej/k.55/,
- 5) ekspertyza historyczna Jerzego Holzera /k.75-106/,
- 6) ekspertyza historyczna Jaremy Maciszewskiego /k.107-121/,
- 7) ekspertyza historyczna Andrzeja Werblana /k.122-133/,

- 8) ekspertyza historyczna Mariana Zgórniaka /k.134-170/,
- 9) ekspertyza historyczna Krystyny Kersten /k.173-229/,
- 10) ekspertyza historyczna Janusza Krupskiego /k.230-240/,
- 11) ekspertyza historyczna Andrzeja paczkowskiego /k.241-255/,
- 12) ekspertyza historyczna Janusza Gaworskiego /k.256-266/,
- 13) ekspertyza historyczna Antoniego Czubińskiego /k.267-281/,
- 14) ocena podstaw prawnych stanu wojennego /k.282-289/,
- 15) opinia prawna Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu /k.290-295/,
- 16) wstępny wniosek Klubu Parlamentarnego Konfederacji Polski Niepodległej o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej oraz do odpowiedzialności karnej 26 osób w związku z wprowadzeniem i realizacją stanu wojennego /k.296-299/,
- 17) opinia prawna Pawła Sarneckiego /k.300-307/,
- 18) opinia prawna Lecha Gardockiego /k.309-316/,
- 19) opinia prawna Andrzeja Gwiżdża /k.317-333/,
- 20) sprawozdanie z dnia 28 maja 1996 r. Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej z prowadzonego postępowania w sprawie o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej przed Trybunałem Stanu oraz do odpowiedzialności karnej 26 osób w związku z wprowadzeniem i realizacją stanu wojennego /k.335-354/,
- 21) uchwała nr 1 Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej z dnia 28 maja 1996 r. /k.367/,
- 22) Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz.U. z dnia 21 lutego 1976 r.) stan prawny na dzień 13 grudnia 1981 r. /k.403-421/,
- 23) Regulamin Sejmu PRL stan prawny na dzień 13 grudnia 1981 r. /k.518-527/,
- 24) odpis skrócony aktu zgonu Jana Szczepańskiego /k.531/,
- 25) odpis skrócony aktu zgonu Kazimierza Secomskiego /k.533/,
- 26) odpis skrócony aktu zgonu Jerzego Ziętka /k.537/,
- 27) odpis skrócony aktu zgonu Władysława Kruczka /k. 539/,
- 28) odpis skrócony aktu zgonu Mieczysława Roga - Świostka /k.541/,
- 29) odpis skrócony aktu zgonu Józefa Ozgi – Michalskiego /k.542/,
- 30) odpis skrócony aktu zgonu Henryka Jabłońskiego /k.543/,
- 31) notatka urzędowa z dnia 7 stycznia 2005 r. /k.545-546/,

- 32) odpis protokołu wspólnego posiedzenia Komisji Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości oraz Prac Ustawodawczych z dnia 13 stycznia 1982 r./k.547-586/,
- 33) protokół oględzin materiałów wytworzonych w związku z nadzwyczajnym posiedzeniem Rady Państwa w dniu 13 grudnia 1981 r. wraz załącznikami /k.609-730/,
- 34) protokół oględzin materiałów wytworzonych w trakcie prac Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej Sejmu I i II kadencji rozpatrującej wstępny wniosek Klubu Konfederacji Polski Niepodległej o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej i karnej osób związanych z wprowadzeniem i realizacją stanu wojennego w Polsce wraz z załącznikami /k.754-3207/,
- 35) odpis skrócony aktu zgonu Henryka Rapacewicza /3226/,
- 36) odpis skrócony aktu zgonu Ludwika Janczyszyna/3284/,
- 37) protokół oględzin materiałów wytworzonych w trakcie prac Komisji Nadzwyczajnej Sejmu RP I Kadencji do zbadania skutków stanu wojennego w Polsce wraz z załącznikami /k.3290-3801/,
- 38) pismo Szefa Kancelarii Prezydenta RP wraz z wykazem osób zatrudnionych w Biurze Prawnym Kancelarii Rady Państwa w latach 1980-1981/k.3804-3806/,
- 39) protokół oględzin dokumentacji archiwalnej Centralnego Archiwum Wojskowego Ministerstwa Obrony Republiki Czeskiej w Pradze o kryptonimie „Akcja Karkonosze” /k.3807-3809/,
- 40) załączniki do oględzin dokumentacji w CAW Republiki Czeskiej wraz z tłumaczeniem na język polski /k.3814-3921,3931-4033/,
- 41) notatka urzędowa w sprawie dokumentacji akcji o kryptonimie „Sewer” wraz z załącznikiem /k.4035-4046/,
- 42) odpis skrócony aktu zgonu Stanisława Wrońskiego /k.4066/,
- 43) pismo Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wraz z wykazem osób zatrudnionych w Biurze Prawnym Urzędu Rady Ministrów w latach 1980-1981 /k.4072-4076/,
- 44) protokół oględzin spisów zdawczo – odbiorczych materiałów wytworzonych w związku ze stanem wojennym przekazanych do Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie Rembertowie /k.4129-4138/,

- 45) protokół oględzin mikrofilmów zawierających dokumentację archiwalną z lat 1980-1983: Zespół Posiedzenia Biura Politycznego Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (Archiwum Akt Nowych sygn. 2988-3028) i Zespół Sekretariatu Biura Politycznego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (Archiwum Akt Nowych sygn. 3409-3421) wraz załącznikami /k.4139-4977/,
- 46) protokół oględzin mikrofilmów zawierających dokumentację archiwalną z lat 1980-1981 – protokoły posiedzeń Sejmu PRL VIII kadencji wraz z załącznikami /k.4992-5274/,
- 47) protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/24 – posiedzenie Rady Ministrów w dniu 30 grudnia 1981 r. wraz załącznikami /k.5282-5373/,
- 48) protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/23 – posiedzenie Rady Ministrów w dniu 13 grudnia 1981 r. wraz załącznikami /k.5375-5489/,
- 49) protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/27 – „Pilne notatki 1981 r.” wraz z załącznikiem /k.5494-5499/,
- 50) protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/29 – „Ministerstwo sprawiedliwości 1982 r.” wraz załącznikami /k.5503-5546/,
- 51) protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/27b – „MSZ pilne notatki 1981 r.” wraz załącznikami /k.5548-5588/,
- 52) protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/31 – zapis posiedzenia Rady Ministrów dniu 1 lipca 1983 r. wraz z załącznikami /k.5589-5751/,
- 53) odpis skrócony aktu zgonu Tadeusza Hupałowskiego /k.5759/,
- 54) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1813/92/1 „Dokumenty stanu „W” część I” wraz załącznikami /k.5761-6045/,
- 55) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1813/92/2 „Dokumenty stanu „W” część II” wraz załącznikami /k.6046-6080/,
- 56) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie Rembertowie i Archiwum Instytucji Ministerstwa Obrony Narodowej w Modlinie /k.6084-6101/,
- 57) odpis skrócony aktu zgonu Włodzimierza Oliwy /k.6102/,
- 58) odpis skrócony aktu zgonu Romana Lesia (Leś) /k.6103/,
- 59) odpis skrócony aktu zgonu Edwarda Dudy /k.6104/,
- 60) odpis skrócony aktu zgonu Henryka Szafrąńskiego /k.6105/,

- 61) dokumentacja Archiwum Akt Nowych w Warszawie w języku rosyjskim dotycząca stanu wojennego przekazana Polsce za pismem z dnia 10 stycznia 1993 r. /k.6129-6183/,
- 62) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1806/92/85 „Sekretariat Komitetu Obrony Kraju. Materiały z posiedzeń Komitetu Obrony Kraju 8 XII 1980 – 5 XII 1983 r.” wraz załącznikami /k.6191-6283/,
- 63) protokół oględzin akt o sygn. KGMO 5 „Materiały dot. Komitetu Obrony Kraju oraz Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego 4 I 1982 – 1 II 1983 r.” wraz załącznikami /k.6286-6300/,
- 64) protokół oględzin akt o sygn. IPN BU MSW II 1008 „Ministerstwo Spraw Wewnętrznych II. Gabinet Ministra” wraz załącznikami /k.6304-6329/,
- 65) protokół oględzin akt o sygn. IPN 01067/129 „Materiały Biura Śledczego MSW. Projekty aktów prawnych na posiedzenia KOK-u 1978-1983. Teczka nr 129” wraz załącznikami /k.6330-6435/,
- 66) „Notatka urzędowa z posiedzenia Rady Wojskowej Zjednoczonych Sił Zbrojnych odbytego w Ludowej Republice Bułgarii” (21-23 IV 1981 r.) /k.6437-6443/,
- 67) „Informacja z pobytu w dniach 22-26 czerwca 1981 r. delegacji Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Białoruskim Okręgu Wojskowym” /k.6444-6451/,
- 68) Informacja nr 139 z dnia 1 stycznia 1981 „Ministerstwo Obrony Narodowej Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej” /k.6452-6458/,
- 69) Informacja nr 146 z dnia 8 stycznia 1981 „Ministerstwo Obrony Narodowej Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej” /k.6459-6472/,
- 70) „Notatka dot. pierwszych reakcji środowisk wojskowych na informacje o wizycie w Polsce Marszałka Kulikowa (14 stycznia 1981 r.) „Ministerstwo Obrony Narodowej Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej” /k.6473-6474/,
- 71) Informacja nr 280 z dnia 22 maja 1981 r. „Ministerstwo Obrony Narodowej Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej” /k.6477-6484/,
- 72) Informacja nr 289 z dnia 31 maja 1981r. „Ministerstwo Obrony Narodowej Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej” /k.6485-6491/,

- 73) „Przesłanki wprowadzenia stanu wojennego w PRL, jego podstawy prawne i międzynarodowe uwarunkowania” /k.6492-6503/,
- 74) „Sprawozdanie z realizacji zadań przez ministerstwa /instytucje/ do których delegowano pełnomocników - komisarzy KOK za okres 13-19.12.1981 r.” /k.6504-6507/,
- 75) „Informacja dotycząca pkt 4 wytycznych Sekretarza Komitetu Obrony Kraju z dnia 19 kwietnia 1983 r. w sprawie przeprowadzenia oceny realizacji postanowień szczególnych regulacji prawnych ustanowionych na okres zawieszenia stanu wojennego” /k.6508-6515/,
- 76) „Zadania i struktura Głównego Zarządu Politycznego WP na okres szczególny” /k.6516-6534/,
- 77) „Instrukcja działania wydzielonych sił wojskowych w sytuacjach szczególnych” /k.6535-6545/,
- 78) „Polityczne motywacje użycia wojsk przeciwko kontrrewolucji w Polsce” /k.6545-6548/,
- 79) „Ramowy zakres działania i kompetencje Oddziału Operacyjnego GZP WP” z załącznikami /k.6548-6553/,
- 80) „Tezy dotyczące pracy partyjno - organizacyjnej przed i po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce” /k.6554-6563/,
- 81) „Działalność partyjno – polityczna w okresie poprzedzającym stan wojenny, podczas stanu wojennego i po jego zawieszeniu” z załącznikiem /k.6564-6621/,
- 82) „Informacja Szefa Sztabu Generalnego WP o realizacji w resorcie Obrony Narodowej zadań związanych z zagwarantowaniem bezpieczeństwa państwa” /k.6623-6630/,
- 83) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1838/94/6 „Dokumenty współpracy MON – MSW w okresie obowiązywania stanu wojennego (Sztab Generalny Zarząd I)” wraz z załącznikami /k.6641-6670/,
- 84) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1806/92/50 „Plan pracy i sprawozdania Sekretariatu Komitetu Obrony Kraju. Planowanie i rozliczanie działalności za okres 18 VII 1973 – 31 I 1985” wraz z załącznikami /k.6670-6824/,

- 85) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1807/92/7 „MON. Sekretariat KOK. Akty normatywne Rady Ministrów i Prezydium Rządu” wraz z załącznikami /k.6825-6844/,
- 86) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1827/88/62, 77 „Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego”, „Materiały dotyczące działalności WRON” wraz załącznikami /k.6845-7065/,
- 87) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1701/86/47 „Protokoły z posiedzeń Zespołu MON, Rady Wojskowej oraz WRON” wraz załącznikami /k.7065-7188/,
- 88) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1813/92/3-6,8 „Ludowe Wojsko Polskie w okresie zagrożenia socjalistycznego państwa i stanu wojennego” wraz załącznikami /k.7189-7229/,
- 89) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1813/92/9,15,24,27,32 „Ludowe Wojsko Polskie w okresie zagrożenia socjalistycznego państwa i stanu wojennego. Część I, II, II, Załączniki Część I i II” oraz „Działalność Sił Zbrojnych PRL w okresie realizacji zadań specjalnych w warunkach stanu wojennego (Rozdział 7 Działo III) wraz załącznikami /k. 7230-7694/,
- 90) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/69 – akta personalne Floriana Siwickiego wraz załącznikami /k.7695-7709/,
- 91) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/34 – akta personalne Czesława Kiszczaka wraz załącznikami /k.7710-7724/,
- 92) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/31 – akta personalne Michała Janiszewskiego wraz załącznikami /k.7725-7739/,
- 93) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/54 – akta personalne Czesława Piotrowskiego wraz załącznikami /k.7740-7753/,
- 94) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/22 – akta personalne Eugeniusza Molczyka wraz załącznikami /k.7754-7769/,
- 95) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/572 – akta personalne Kazimierza Garbacika s. Józefa wraz załącznikami /k.7769-7784/,
- 96) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/571 – akta personalne Kazimierza Garbacika s. Andrzeja wraz załącznikami /k.7785-7799/,
- 97) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/12 – akta personalne Henryka Rapacewicza wraz załącznikami /k.7800-7814/,

- 98) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/24 – akta personalne Włodzimierza Oliwy wraz załącznikami /k.7815-7829/,
- 99) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/8 – akta personalne Tadeusza Krepskiego wraz załącznikami /k.7830-7845/,
- 100) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/41 – akta personalne Longina Łozowickiego wraz załącznikami /k.7846-7861/,
- 101) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1642/79/312 – akta personalne Romana Lesia (Leś) wraz załącznikami /k.7862-7876/,
- 102) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/30 – akta personalne Ludwika Janczyszyna wraz załącznikami /k.7877-7891/,
- 103) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/2204 – akta personalne Tadeusza Malickiego wraz załącznikami /k.7892-7906/,
- 104) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/18 – akta personalne Mieczysława Dębickiego wraz załącznikami /k.7907-7921/,
- 105) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/29 – akta personalne Tadeusza Hupałowskiego wraz załącznikami /k.7922-7935/,
- 106) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/82 – akta personalne Wacława Szklarskiego wraz załącznikami /k.7936-7950/,
- 107) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/16 – akta personalne Mieczysława Dachowskiego wraz załącznikami /k.7951-7965/,
- 108) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/78 – akta personalne Tadeusza Szaciłło wraz załącznikami /k.7966-7980/,
- 109) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/70 – akta personalne Jerzego Skalskiego wraz załącznikami /k.7981-7995/,
- 110) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/32 – akta personalne Antoniego Jasińskiego wraz załącznikami /k.7996-8010/,
- 111) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/2241 – akta personalne Stefana Marciniaka wraz załącznikami /k.8011-8025/,
- 112) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/2465 – akta personalne Czesława Wita (Witt); wraz załącznikami /k.8026-8040/,
- 113) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/86 – akta personalne Józefa Użyckiego wraz załącznikami /k.8041-8055/,
- 114) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/1467 – akta personalne Józefa Matysiewicza wraz załącznikami /k.8056-8070/,

- 115) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/2211 – akta personalne Leona Malinowskiego wraz załącznikami /k.8071-8085/,
- 116) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/1924 – akta personalne Adama Kuźmy wraz załącznikami /k.8086-8100/,
- 117) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1921/03/631 – akta personalne Andrzeja Szulwacha wraz załącznikami /k.8101-8115/,
- 118) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1912/02/5 – akta personalne Kazimierza Bossego (Bossy) wraz załącznikami /k.8116-8127/,
- 119) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/1839 – akta personalne Ryszarda Płużyczki wraz załącznikami /k.8128-8141/,
- 120) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/29 – akta personalne Jerzego Rakowskiego wraz załącznikami /k.8142-8156/,
- 121) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/2282 – akta personalne Mieczysława Matczaka wraz załącznikami /k.8157-8171/,
- 122) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/2579 – akta personalne Jana Zawadzkiego wraz załącznikami /k.8172-8186/,
- 123) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/3570 – akta personalne Henryka Świąckiego wraz załącznikami /k.8187-8201/,
- 124) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/52 – akta personalne Mariana Pasternaka wraz załącznikami /k.8202-8215/,
- 125) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/24 – akta personalne Stanisława Frynia (Fryń) wraz załącznikami /k.8216-8230/,
- 126) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/2483 – akta personalne Stanisława Wojniaka wraz z załącznikami/k.8231-8245/,
- 127) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/1426 – akta personalne Wiesława Malinowskiego z załącznikami/k.8246-8260/,
- 128) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1912/02/16 – akta personalne Jerzego Jarosza wraz załącznikami /k.8261-8275/,
- 129) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/1409 – akta personalne Tadeusza Makarewicza wraz z załącznikami /k.8276-8291/,
- 130) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1840/94/2308 – akta personalne Franciszka Trawińskiego wraz z załącznikami /k.8292-8306/,
- 131) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1912/02/60 – akta personalne Jerzego Zycha wraz załącznikami /k.8307-8321/,

- 132) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/1225 – akta personalne Aleksandra Kubackiego wraz z załącznikami /k.8322-8336/,
- 133) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/87 – akta personalne Zbigniewa Andruchowa (Andruchów) wraz z załącznikami /k.8337-8351/,
- 134) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/2206 – akta personalne Zdzisława Maliny wraz z załącznikami /k.8352-8366/,
- 135) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1783/90/2887 – akta personalne Michała Pitusa wraz z załącznikami /k.8367-8381/,
- 136) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/412 – akta personalne Ryszarda Cybulskiego wraz z załącznikami /k.8382-8396/,
- 137) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1542/73/407 – akta personalne Andrzeja Sikorskiego wraz z załącznikami /k.8397-8411/,
- 138) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/1663 – akta personalne Jana Ohnsorge wraz z załącznikami /k.8412-8420/,
- 139) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Państwowego o sygn. CAW 1838/94/2 „Projekty dokumentów dot. stanu „W” (w języku rosyjskim)” wraz z załącznikami /k.8421-8516/,
- 140) protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Państwowego o sygn. CAW 1862/98/24-30,182-184,187 wraz z załącznikami /k.8525-8537/,
- 141) informacja pisemna z Centralnego Archiwum Wojskowego z dnia 1 lutego 2006 r. /k.8544/,
- 142) pismo Kancelarii Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2006 r. wraz z załącznikami /k.8545/,
- 143) kserokopia akt osobowych Prezesa Rady Ministrów Wojciecha Jaruzelskiego /k.8546-8609/,
- 144) kserokopia akt osobowych Ministra Obrony Narodowej Floriana Siwickiego /k.8610-8647/,
- 145) kserokopia akt osobowych Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska Tadeusza Hupałowskiego /k.8648-8670/,
- 146) kserokopia akt osobowych Ministra Spraw Wewnętrznych Czesława Kiszczaka /k.8671-8747/,
- 147) kserokopia akt osobowych Ministra Górnictwa i Energetyki Czesława Piotrowskiego /k.8748-8794/,

- 148) kserokopia akt osobowych Wiceministra Obrony Narodowej Eugeniusza Molczyka /k.8795-8810/,
- 149) kserokopia akt osobowych Wiceministra Obrony Narodowej Tadeusza Tuczapskiego /k.8811-8823/,
- 150) kserokopia akt osobowych Szefa Urzędu Rady Ministrów Michała Janiszewskiego /k.8824-8875/,
- 151) kserokopia akt osobowych Mieczysława Dębickiego /k.8876-8930/,
- 152) protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny MSW II 20 wraz z załącznikami /k.8975-9027/,
- 153) protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny KGMO 4 „Komenda Główna Milicji Obywatelskiej . Biuro Kontroli i Analiz” wraz z załącznikami /k.9028-9044/,
- 154) protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 0236/251 „Departament Gospodarki Materiałowo - Technicznej MSW” – operacja „Gotowość” wraz z załącznikami /k.9045-9092/,
- 155) protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny MSW 5 „Departament Gospodarki Materiałowo – Technicznej MSW. Wydział Specjalny. Operacja Lato 80” wraz z załącznikami /k.9093-9140/,
- 156) protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny KGMO „Komenda Główna Milicji Obywatelskiej. Biuro Operacyjne” wraz z załącznikami /k.9142-9202/,
- 157) protokół oględzin akt o sygn. IPN 0296/11 t.2 wraz z załącznikami /k.9230-9235/,
- 158) protokół oględzin akt o sygn. IPN 0296/11 t. 4 wraz z załącznikami /k.9236-9301/,
- 159) protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny KGMO „Komenda Główna Milicji Obywatelskiej. Biuro Operacyjne. Operacja kryptonim „Lato 80”. Gotowość Operacja „Sasanka” wraz z załącznikami /k.9302-9326/,
- 160) protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny KGMO 24 „Komenda Główna Milicji Obywatelskiej. Biuro Operacyjne. Operacja Kryptonim „Lato 80” wraz z załącznikami /k.9327-9345/,
- 161) protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 0717 tomy 1-30 „Lato 80” wraz z załącznikami /k.9346-9757/,

- 162) protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 0398/29 t.1-2 „Raport działalności Sztabu MSW w ramach operacji „Lato 80” w okresie 16 sierpnia 1980 r. do 30 kwietnia 1982 r.” wraz załącznikami /k.9758-9828/,
- 163) protokół oględzin akt o sygn. IPN 0832/2 „Stan wojenny” wraz z załącznikami /k.9758-9896/,
- 164) protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 01439/136 wraz z załącznikami /k.9897-9902/,
- 165) protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 01439/149 „Stan wojenny” wraz z załącznikami /k.9903-9918/,
- 166) materiały wyłączone ze śledztwa o sygn. S 102/04/Zk /k.9920-9923/,
- 167) protokół oględzin akt Archiwum Akt Nowych w Warszawie o sygn. Urząd Rady Ministrów KT 214 i 135 wraz z załącznikami /k.10048-1520/,
- 168) pismo z Archiwum Akt Nowych z dnia 22 grudnia 2005 r. wraz załącznikiem /k.10521-10522/,
- 169) notatka urzędowa z dnia 25 stycznia 2006 r. /k.10523/,
- 170) weryfikacja tłumaczenia z języka rosyjskiego na język polski dokumentacji przekazanej na potrzeby Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej przez Komitet ds. Archiwów przy Rządzie Federacji Rosyjskiej w dniu 11 stycznia 1993 r. wraz z załącznikami /k.10533-10594/,
- 171) pismo z Archiwum Akt Nowych w Warszawie z dnia 13 lutego 2006 r. /k.10595/,
- 172) protokół oględzin akt o sygn. 1039/1-3,5-6 „Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Biuro Spraw Obronnych „Gotowość” wraz załącznikami /k.10599-10696/,
- 173) protokół oględzin akt w Archiwum Prezydenta RP w Warszawie w dniu 20 kwietnia 2006 r. wraz załącznikami /k.10697-10732/,
- 174) notatka urzędowa z dnia 24 czerwca 2006 r. /k.10737/,
- 175) pismo Dyrektora Gabinetu Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego z dnia 31 lipca 2006 r. /k.10739/,
- 176) pismo Szefa Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie wraz z załącznikami /k.10741-10748/,
- 177) protokół oględzin spisów zdawczo – odbiorczych dokumentacji archiwalnej dotyczącej stanu wojennego i dokumentacji po byłym Układzie Warszawskim

- przekazanej do Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów z Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie /k.10750-10752/,
- 178) protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/92 – akta personalne Zygmunta Zielińskiego wraz z załącznikami /k. 10753-10767/,
- 179) protokół oględzin akt o sygn. CAW 2045/06/18 – akta personalne Franciszka Puchały wraz z załącznikami /k.10768-10775/,
- 180) protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 113/36-37 wraz załącznikami /k.10797-10924/,
- 181) protokół posiedzenia Sądu Okręgowego w Warszawie Wydział XVIII Karny /k.11074-11076/,
- 182) dokumentacja medyczna dotycząca stanu zdrowia Czesława Kiszczaka /k.11077-11130,11142-11220/,
- 183) pismo Eugenii Kempary z dnia 30 Xi 2007 r. /k.11221/,
- 184) dokumentacja medyczna dotycząca Mirosława Milewskiego /k.11238-11253,11261-11284/,
- 185) odpis skrócony aktu zgonu Tadeusza Malickiego /k.11286/,
- 186) odpis skrócony aktu zgonu Mieczysława Dębickiego /k.11287/,
- 187) odpis skrócony aktu zgonu Tadeusza Hupałowskiego /k.11288/,
- 188) odpis skrócony aktu zgonu Czesława Piotrowskiego /k.11289/,
- 189) odpis skrócony aktu zgonu Stanisława Frynia (Fryń) /k.11290/,
- 190) odpis skrócony aktu zgonu Henryka Świącickiego /k.11291/,
- 191) odpis skrócony aktu zgonu Ryszarda Cybulskiego /k.11292/,
- 192) odpis skrócony aktu zgonu Henryka Rapacewicza /k.11293/,
- 193) odpis skrócony aktu zgonu Tadeusza Krepskiego /k.11294/,
- 194) odpis skrócony aktu zgonu Stanisława Wojniaka /k.11295/,
- 195) odpis skrócony aktu zgonu Kazimierza Garbacika /k.11296/,
- 196) odpis skrócony aktu zgonu Jana Zawadzkiego /k.11297/,
- 197) dokumentacja medyczna dotycząca Michała Janiszewskiego /k.11371-11375/,
- 198) dokumentacja medyczna dotycząca Jerzego Skalskiego /k.11447/,
- 199) protokół oględzin dokumentacji archiwalnej przekazanej z BEP w Warszawie /k.11500-11506/,
- 200) dokumentacja w języku rumuńskim /k.11608-11629/,

- 201) tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku rumuńskim /k.11632-11680/,
- 202) dokumentacja w języku węgierskim /k.11685-11756/,
- 203) tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku węgierskim /k.11774-11866/,
- 204) dokument w języku rosyjskim /k.11869-11878/,
- 205) tłumaczenie na język polski dokumentu w języku rosyjskim /k.11897-11903/;
- 206) dokumentacja w języku czeskim /k.11907-11924/,
- 207) tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku czeskim /k.11941-11957/,
- 208) dokumentacja w języku niemieckim /k.11977-12070/,
- 209) dokumentacja w języku bułgarskim /k.12074-12082/,
- 210) tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku bułgarskim /k.12083-12098/,
- 211) tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku niemieckim /k.12102-12201/,
- 212) protokół oględzin materiałów w języku niemieckim z udziałem biegłego wraz załącznikami /k.12212-12455/,
- 213) dane o karalności Wojciecha Jaruzelskiego /k.12456/,
- 214) dane o karalności Emila Kołodzieja /k.12457/,
- 215) dane o karalności Czesława Kiszczaka /12458/,
- 216) dane o karalności Eugenii Kempary /k.12459/,
- 217) dane o karalności Krystyny Marszałek – Młyńczyk /k.12461/,
- 218) dane o karalności Tadeusza Skóry /k.12462/,
- 219) dane o karalności Stanisława Kani /k.12463/,
- 220) dane o karalności Tadeusza Tuczapski /k.12464/,
- 221) dane o karalności Floriana Siwickiego /k.12465/

Wraz z aktem oskarżenia przekazuję dowód rzeczowy w postaci mikrofilmów zawierających protokoły posiedzeń Biura Politycznego SED z okresu sierpień-grudzień 1980 r. zarejestrowany pod numerem Drz 2/05.

Prokurator
Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Katowicach

Piotr Piątek